

**ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE
FAKULTA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
KATEDRA BIOTECHNICKÝCH ÚPRAV KRAJINY**

**DROBNÉ SAKRÁLNÍ STAVBY NA BLATENSKU
BAKALÁŘSKÁ PRÁCE**

Vedoucí práce: prof. Ing. arch. ThLic. Jiří Kupka, Ph.D.

Bakalant: Mgr. Nina Švehlová

2021

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Fakulta životního prostředí

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Nina Švehlová

Krajinářství

Územní technická a správní služba

Název práce

Drobná sakrální architektura v krajině Blatenska

Název anglicky

Small Sacral Monuments in the Landscape of Blatensko

Cíle práce

Cílem BP je identifikace a klasifikace drobné sakrální architektury na vymezeném území Blatenska, a to se zaměřením na krajinářské a urbanistické vyhodnocení drobných sakrálních objektů (zapojení do krajinného rámce, zeleň) a především vazby těchto staveb na starou cestní síť a hranice pozemků.

Metodika

BP typu studie bude vycházet z Metodických pokynů pro tvorbu BP na FŽP. V rešeršní části bude zpracován širší kulturně-historický pohled na drobnou sakrální architekturu, především pak v kontextu vývoje a struktury naší krajiny, vypracována typologie a návrh kritérií hodnocení drobných sakrálních staveb (urbanistická struktura, krajinný ráz, zapojení do krajiny, historický a duchovní význam místa atd.). K vypracování bude vedle terénních průzkumů a rešerše dostupné (především regionální) literatury čerpáno z dalších archivních pramenů, mapových či ikonografických, starých leteckých snímků, fotografií, pohlednic a podobně. V rámci konkrétní části bude provedena základní charakteristika řešeného území (přírodní a kulturní danosti). Závěry budou vedle textu zpracovány a prezentovány v rámci fotografické a mapové přílohy.

Doporučený rozsah práce

min. 30 NS textu + grafická příloha

Klíčová slova

drobná sakrální architektura, kulturní krajina, státní památková péče, historická krajina, Blatensko

Doporučené zdroje informací

HÁJEK, Pavel BUKAČOVÁ, Irena, Příběh drobných památek. Lomnice n. P.: Studio JB, 2001.

HÁJEK, Pavel, Česká krajina a baroko. Praha: Malá Skála, 2003.

HÁJEK, Pavel SÁDLO, Jiří, Česká barokní krajina: co to vlastně je? Dějiny a současnost XXVI, s. 45-49.

KUPKA, Jiří, Krajiny kulturní a historické. Praha: ČVUT, 2010.

KVĚT, Radan, Duše krajiny. Staré stezky v proměnách věků. Praha: Academia, 2003.
regionální literatura

sborníky z konferencí Člověk, stavba, územní plánování (<http://csup.fsv.cvut.cz>)

sborníky z konferencí o krajinném rázu (www.krajinnyras.cz)

sborníky z konferencí Tvář naší země krajina domova

SEMOTANOVÁ, Eva, Historická geografie Českých zemí. Praha: HÚ AV, 2002.

Téma pro 21. století. Kulturní krajina aneb proč ji chránit? (sborník) Praha: MŽP, 2000.

VOREL, Ivan KUPKA, Jiří, Krajinný ráz. Identifikace a hodnocení. Praha: ČVUT, 2011.

Předběžný termín obhajoby

2020/21 LS – FŽP

Vedoucí práce

prof. Ing. arch. ThLic. Jiří Kupka, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra plánování krajiny a sídel

Elektronicky schváleno dne 18. 3. 2019

prof. Ing. Petr Sklenička, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 27. 1. 2021

prof. RNDr. Vladimír Bejček, CSc.

Děkan

V Praze dne 20. 03. 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Drobné sakrální stavby na Blatensku vypracovala samostatně a citovala jsem všechny informační zdroje, které jsem v práci použila a které jsem rovněž uvedla na konci práce v seznamu použitých informačních zdrojů.

Jsem si vědoma, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

Jsem si vědoma, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím s jejím zveřejněním podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby.

Svým podpisem rovněž prohlašuji, že elektronická verze práce je totožná s verzí tištěnou a že s údaji uvedenými v práci bylo nakládáno v souvislosti s GDPR.

V Blatné dne 30. 3. 2021

Mgr. Nina Švehlová

Poděkování

Ráda bych poděkovala prof. Ing. arch. ThLic. Jiřímu Kupkovi, Ph.D. za odborné vedení mé bakalářské práce, za jeho cenné rady i připomínky a rovněž za jeho čas, který mi po dobu zpracování této práce věnoval. Také bych ráda poděkovala Petru Štěpánovi a Václavu Cheníčkovvi za jejich pomoc, čas a poskytnutí historických fotografií jednotlivých sakrálních staveb. Děkuji i své mamince za významnou pomoc při terénním měření a za poskytnutí cenných pramenů informací.

Drobné sakrální stavby na Blatensku

Abstrakt

Předkládaná bakalářská práce se zabývá zmapováním, zakreslením polohy a vyhodnocením stavu i krajinářského významu drobných sakrálních staveb na Blatensku. V literární rešerši je pojednáno o kulturní krajině a dále o původu, typologii a historickém vývoji drobné sakrální architektury, včetně jejího významu v krajině. Je popsána také ochrana drobných sakrálních staveb, jejich údržba a obnova. Těžištěm praktické části bakalářské práce je provedení vlastního výzkumu a měření drobných sakrálních staveb na vybraném území Blatenska, jakož i jejich fotografická dokumentace. Výsledkem této práce je vytvoření katalogu drobných sakrálních staveb na vybraném území Blatenska, jehož součástí jsou základní informace o jednotlivých objektech, jejich druhu, dataci, přesné poloze v krajině a také jejich zhodnocení z hlediska krajinářského významu. Doplnující informací je i historický kontext, který se pojí k jednotlivým stavbám. Ke katalogu je připojen také neúplný přehled dalších zajímavých drobných sakrálních i nesakrálních staveb v okolí města Blatná. Práce je doplněna mapami a bohatými fotografickými přílohami, které dokumentují dané téma i z historického hlediska. Tato bakalářská práce má přispět ke zvýšení povědomí odborné i laické veřejnosti o cenných objektech drobné sakrální architektury na Blatensku i ke zlepšení jejich ochrany.

Klíčová slova

Drobná sakrální architektura, kulturní krajina, kříže, boží muka, Blatensko

Small Sacral Monuments in the Landscape of Blatensko

Abstract

The presented bachelor thesis deals with mapping, drawing the location and evaluating the condition and landscape significance of small sacral objects in the region of Blatensko. The literary research discusses the cultural landscape and the origin, typology and historical development of small sacral architecture, including its importance in the landscape. The protection of small sacral objects, their maintenance and restoration are also described. The practical part of the bachelor thesis focuses on its own research performance and measurements of small sacral objects in a chosen area of Blatensko, as well as their photographic documentation. The result of this work is the production of a catalogue of small sacral objects throughout a chosen area in the Blatensko region, which includes basic information about individual objects, their type, dating, exact location in the landscape and their evaluation in terms of landscape significance. Additional information is the historical context, which is associated with the individual objects. The catalogue is also accompanied by a partial overview of other interesting small sacral and non-sacral objects around the town of Blatná. The work is completed with maps and copious photographic appendices, which document the topic from a historical point of view. This bachelor thesis is to contribute to raise awareness among the professional and general public about the valuable objects of small sacral architecture in the region of Blatensko and to improve their protection.

Key words

Small sacral architecture, cultural landscape, crosses, wayside shrines, Blatensko

Obsah

Abstrakt	6
Abstract.....	7
Úvod	10
Cíl práce.....	11
1. Teoretická část práce.....	12
1.1 Kulturní krajina a její hodnoty.....	12
1.1.1 Pojem kulturní krajiny	12
1.1.2 Historie vytváření kulturní krajiny.....	14
1.1.3 Hodnoty kulturní krajiny	16
1.1.4 Paměť a identita krajiny.....	17
1.1.5 Krajina a staré cesty.....	18
1.2 Původ, funkce a poslání drobných sakrálních staveb	19
1.3 Typologie a historický vývoj drobné architektury.....	21
1.3.1 Různá členění drobné architektury	21
1.3.2 Historický vývoj drobné sakrální architektury	22
1.3.3 Kříže	23
1.3.4 Boží muka.....	24
1.3.5 Kaple, kapličky a zvoničky.....	25
1.3.6 Sochy světců	26
1.3.7 Křížové cesty	27
1.3.8 Hřbitovní památky a další objekty.....	27
1.3.9 Drobné nesakrální stavby.....	28
1.4 Význam drobných sakrálních staveb v krajině.....	28
1.5 Ochrana drobných sakrálních staveb.....	31
1.5.1 Ochrana a péče o drobné sakrální stavby.....	31
1.5.2 Opravy a údržba drobných sakrálních staveb	32
1.5.3 Opravy a údržba drobných objektů na Blatensku	33
2. Metodika práce.....	34

3.	Praktická část práce.....	38
3.1	Charakteristika území Blatenska	38
3.1.1	Stručná historie města Blatná.....	38
3.1.2	Blatensko	39
3.2	Charakteristika vybraného zájmového území.....	40
3.3	Katalog drobných sakrálních staveb na Blatensku	40
3.4	Shrnutí krajinářského významu drobných sakrálních staveb	111
3.5	Další drobné sakrální stavby na Blatensku.....	111
4.	Závěr a diskuze	114
	Přehled literatury a použitých zdrojů	115
	Příloha	120

Úvod

*„Drobné památky tvoří v čase a prostoru
nesmírně proměnlivý soubor krajinných prvků:
především jsou všudypřítomné,
i když v této době spíše jako relikty,
ať již zmrtnělé či znovu ožívající.“*
(Hájek et Bukačová, 2006)

Křížky, boží muka, kapličky a další drobné sakrální stavby potkává člověk procházející českou, a zejména pak jihočeskou krajinou, doslova na každém kroku. Nacházejí se v intravilánu obcí a vesnic, v jeho nejbližším okolí, na rozhraní katastrů obcí, na místě starých cest či zaniklých pěšinek, na místech posvátného významu. Nezřídka se s nimi lze setkat i na březích rybníků, na vyhlídkových místech anebo byly v minulosti vystavěny na okraji lesa nebo jen tak u cesty.

Drobné sakrální stavby jsou vždy připomínkou dávné či blízké minulosti. Často jsou spojeny s příběhem, pověstí, zázrakem, odvrácením nebezpečí, někdy jsou projevem vděčnosti či prosby o odpuštění. Právě tyto příběhy jsou vedle samotné drobné sakrální, ale i nesakrální stavby tím nejcennějším, co lze o těchto stavbách zjistit. Jen díky těmto příběhům je drobná stavba schopna promlouvat k dnešnímu člověku a oslovit ho natolik, aby ji chránil, uklidil její okolí či se zasloužil o to, aby stavba byla obnovena a opravena.

Drobná sakrální architektura rozeseta ve volné krajině či umístěna v zastavěných částech obcí připomíná náboženské a estetické cítění našich předků, stejně jako jejich výjimečnou řemeslnou zručnost, se kterou byli schopni tvořit tak hodnotné památky dob minulých. Většina drobných sakrálních staveb má navíc i výrazný krajínovotvorný význam. Bez těchto staveb by jihočeská krajina pozbyla svého charakteristického rázu a výjimečné malebnosti.

Cíl práce

Drobné sakrální stavby zažily ve válečných dobách i v období komunismu velmi krušné časy. Naštěstí se spousta krásných a cenných památek i památkově nechráněných objektů zachovala až do dnešních dnů. V období po sametové revoluci také začala vzkvétat snaha jednotlivců, spolků i obcí o záchranu, opravu a údržbu těchto vzácných staveb.

Cílem této bakalářské práce je zmapování, zakreslení a vyhodnocení stavu i krajinářského významu drobných sakrálních staveb na vybraném území Blatenska, včetně snahy o částečné zachycení historického vývoje těchto objektů. Výstupem provedeného zkoumání bude katalog drobných sakrálních objektů na tomto vybraném území, jehož součástí budou základní informace o jednotlivých objektech, jejich druhu, dataci, přesné poloze v krajině a také jejich zhodnocení z hlediska krajinářského významu. Katalog bude doplněn bohatou fotografickou dokumentací tvořenou ze současných i historických snímků. Součástí katalogu budou pouze drobné sakrální objekty nacházející se mimo intravilán jednotlivých obcí. Záměrem autorky této práce je zejména přiblížit čtenářům a zájemcům drobnou sakrální architekturu v okolí města Blatná.

Dílčím cílem této bakalářské práce je také zmapování dalších zajímavých drobných sakrálních objektů, které se nacházejí na území Blatenska a které nebyly zahrnuty do katalogu z důvodu větší vzdálenosti od vybraného zájmového území. Autorka si klade za cíl též přiblížit čtenáři aktivitu některých nadšených jednotlivců i spolků působících na území Blatenska, jejichž činnost spočívá v opravách a údržbě drobných sakrálních staveb, směřující k zachování tohoto významného prvku jihočeské krajiny.

K výběru tématu vedl autorku zájem o drobné sakrální stavby v okolí jejího bydliště, neboť na území Blatenska, stejně tak jako v celých jižních Čechách, se těchto objektů nachází opravdu úctyhodný počet. K výběru tématu také přispěl autorčin zájem o opravy těchto drobných staveb, kterých se jako členka spolku Menhirostav zúčastňuje. Autorka by touto prací ráda přispěla k rozšíření povědomí veřejnosti o bohatém výskytu křížků, božích muk, kapliček i dalších sakrálních staveb na Blatensku.

1. Teoretická část práce

Literární rešerše tvoří teoretickou část této bakalářské práce. Bude v ní pojednáno o kulturní krajině a jejích hodnotách, různých typech objektů spadajících do oblasti drobných sakrálních staveb i o stavbách nesakrálních a o významu i stručné historii všech těchto staveb v krajině. Pozornost bude věnována i ochraně, péči a údržbě drobné sakrální architektury.

Autorka této práce čerpala z české a zahraniční odborné literatury, z regionální literatury, vnitrostátních i mezinárodních legislativních pramenů a zkušeností odborníků zabývajících se opravami drobné sakrální architektury.

1.1 Kulturní krajina a její hodnoty

„Krajina není, je to jen náš obraz světa.“ (Storch, 2002) Krajina se teprve v 90. letech 20. století dostala do popředí zájmu přírodních a i některých humanitních věd (Cílek, 2005). Krajina je však pro existenci člověka a jeho zdravý sociální a kulturní vývoj esenciální v mnoha smyslech. Krajina člověka obklopuje od narození až do smrti a působí na něj po celý život. I proto je s podivem, že se jí věda začala hlubším zkoumáním věnovat až na sklonku minulého století.

Orientace v prostoru je totiž základní potřebou lidského bytí, neboť úzce souvisí s hledáním smyslu života a smyslu vlastní existence jedince. Člověk si prostor, v němž žije, odedávna přetvářel a naplňoval ho svými představami. (Žitňanský, 2004) Kulturní krajina je lidmi vnímaná jako trvalá součást jejich života, nikoliv jen jako dočasné či přechodné útočiště, v němž si lidé zajišťují svou obživu. Velkou roli hraje historie, mytologie a náboženství konkrétního místa, které z tohoto místa pomáhají vytvořit pro jeho obyvatele skutečné a trvalé zázemí a samozřejmě také vytýčení vnitřních a vnějších hranic pomocí staveb. (Hájek P., 2019) Evropskou kulturní krajinu charakterizuje zejména víceúčelové a poměrně málo intenzivní využití půdy. (Schulp et al., 2019) „Východiskem našeho přístupu je, že kulturní krajina patří mezi jevy z pomezí přírody a kultury. [...] Optimální kulturní krajinu zpravidla poznáme na první pohled: člověk a příroda se tu doplňují a výsledek je barvitější než pouhá příroda či pouhá kultura.“ (Sádlo et al., 2005)

1.1.1 Pojem kulturní krajiny

Pojem kultura označuje to, co je odkázáno na nepřetržitou lidskou péči, neboť by bez ní zaniklo. Kulturu lze také definovat jako historicky podmíněný souhrn hmotných a duchovních hodnot vytvořených člověkem a odrážející stupeň vývoje společnosti. (Kupka, 2009a) Co se týká pojmu kulturní krajiny, Václav Cílek zmiňuje anglického

básníka G. M. Hopkinse, který přišel s novým termínem „inscape“, jímž rozumí vnitřní prostor nebo vnitřní krajinu jako opak výrazu „landscape“, neboli krajiny vnější. (Cílek, 2005) Autorka této práce by k pojmenování vnitřního světa člověka, jenž by byl protikladem vnější krajiny, spíše použila termín „innerscape“, který dle jejího názoru ještě přiléhavěji vystihuje onu vnitřní krajinu.

Krajina je definována i v českém právním řádu, a to v § 3 odst. 1 písm. m) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů) jako *„je část zemského povrchu s charakteristickým reliéfem, tvořená souborem funkčně propojených ekosystémů a civilizačními prvky“*.

V české legislativě se setkáme spíše s definicí pojmu krajina než s vymezením kulturní krajiny. Jediným dokumentem, který používá termín kulturní krajina, je mezinárodně platná Úmluva o světovém kulturním a přírodním dědictví UNESCO. Mnoho autorů však právě přes drobnou krajinnou architekturu vymezuje pojem kulturní krajina (Hájek et Bukačová, 2006), z čehož lze usuzovat, že z pohledu ekologů, památkářů či architektů by krajina bez drobných památek nebyla krajinou kulturní.

Vývoj pojmu kulturní krajiny (angl. cultural landscape, franc. paysage culturel, něm. Kulturlandschaft) je možné sledovat od začátku 20. století. (Krüger et Ufer, 2012) Preambule Evropské úmluvy o krajině (European Landscape Convention, přijaté r. 2000 ve Florencii a vyhlášené ve Sbírce mezinárodních smluv pod č. 13/2005 jako Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Evropské úmluvy o krajině) mimo jiné vyzdvihuje významnou úlohu krajiny v oblasti kultury, ekologie, životního prostředí a v sociální i ekonomické oblasti, i její přínos k utváření místních kultur jakožto přírodního a kulturního dědictví; bere na vědomí proměny krajiny související s činností člověka v nejširším smyslu slova a uznává, že krajina je důležitou součástí kvality života lidí, klíčovým prvkem blaha jednotlivce i společnosti a že její ochrana, správa a plánování jsou spojeny s právy a povinnostmi každého jedince.

Jak již bylo uvedeno výše, definici kulturní krajiny přinesl však již dříve jiný mezinárodní dokument z pera Výboru pro světové dědictví UNESCO, a to World Heritage Convention (Convention concerning the protection of the world cultural and natural heritage) z roku 1972 ve svém článku 1: *„Kulturní krajiny představují kombinovaná díla přírody a člověka, která jsou dokladem vývoje lidské společnosti a sídel v průběhu historie pod vlivem fyzických omezení nebo příležitostí daných jejich přírodním prostředím a vlivem postupných společenských, ekonomických a kulturních vlivů, jak vnitřních, tak vnějších.“* Tato definice však není dle některých autorů úplná a plně neodpovídá pojmu kulturní krajiny. (Krüger et Ufer, 2012; El Fasskaoui et Kagermeier, 2014) Přídavné jméno „kulturní“ má vyjadřovat vzájemné působení člověka na prostředí, které ho obklopuje, a také uznat přítomnost hmotných i nehmotných kulturních hodnot v krajině. (El Fasskaoui et Kagermeier, 2014)

Dalším pojmem souvisejícím s kulturní krajinou je komponovaná kulturní krajina, zahrnující sakrální, profánní či kombinované kompozice, které se dodnes v krajině výrazně uplatňují a podílejí se na jejím charakteru. (Kupka, 2010) Typickým příkladem komponované kulturní krajiny jsou nejrůznější krajinné kompozice, aleje či spojení výsadby stromů s drobnou sakrální architekturou.

1.1.2 Historie vytváření kulturní krajiny

Kulturní krajina vznikla, když se lidem začala více vyplácet strategie trvalého osídlení na určitém místě a soustavného ovlivňování okolní přírody než strategie kočovného života. O kulturní krajinu jde tehdy, když je zkulturnění dlouhodobé a trvá i poté, co přímý vliv člověka na krajinu ustal. (Sádlo et al., 2005)

Kulturní krajina vyjadřuje nezaměnitelnost a jedinečnost jednotlivých zemí, je tedy více kulturních krajin a každá má svá místní specifika. Česká kulturní krajina vykazuje jeden specifický znak, a to vysokou pravidelnost rozmístění malých sídel. Kulturní krajina naší země byla velmi ovlivněna dlouhodobou orbou zemědělské půdy, a proto nemáme na našem území tolik prehistorických památek (megality, mohyly, opevněná sídla), neboť česká krajina byla formována spíše v období gotiky, renesance a baroka. (Hájek et Bukačová, 2006)

Hlavními faktory, které utvářely kulturní krajinu, jsou přírodní síly a přítomnost člověka v krajině. Zásadní zlom pak představuje vznik, vývoj a šíření zemědělského způsobu obdělávání půdy, které s sebou přineslo změnu pojetí času, a mělo tak vliv na celý způsob života tehdejších lidí i odlišné vnímání krajiny. Zemědělci se usídlovali na menších sídlech a celkový prostor k získávání jejich obživy se také zmenšoval. Tímto způsobem vznikla krajina v dnešním slova smyslu kulturní – krajina, kterou utvářely přírodní síly ovlivněné významnými tvůrčími zásahy lidské společnosti. (Hájek, 2019)

„Krajina je vlastně jakýmsi přírodním archivem, do něhož se po tisíciletí ukládaly stopy lidské činnosti.“ (Dreslerová et al., 2003) Kulturní krajina v sobě historicky nese celý soubor „otisků“ kultury lidí, kteří ji obývají nebo ji v minulosti obývali. Paměť krajiny je pak tvořena těmi nejvýznamnějšími vlivy, které se do krajiny otiskly a přispěly k vytvoření její jedinečné a nezaměnitelné atmosféry. Výše zmíněnými „otisky“, které formovaly českou kulturní krajinu do dnešní podoby, bylo především zemědělství, dále středověká transformace probíhající ve 13. století a v neposlední řadě období baroka. (Hájek, 2019) Českou krajinu v minulosti také výrazně ovlivnily křesťanské zvyky a tradice. (Binder et Kovář, 2019)

Česká krajina prošla bohatým vývojem. Před 12-18 tisíci lety, tedy v době ledové, byla na území dnešní české krajiny pouze tundra s ostrůvky stromů a na jejím území žilo pár set až tisíců lovců a sběračů. Tundra se postupně i díky oteplování měnila v tajgu, a to přibližně před 10-12 tisíci lety, a v dalším období, zhruba před

8-10 tisíci lety, docházelo k zalesňování travnatých ploch. (Cílek, 2005) První zemědělci začali ovlivňovat okolní krajinu před přibližně osmi tisíci lety a postupně vytvořili tzv. kulturní step, tedy soubor trvale obývaných a obdělávaných míst, jež se stala základem jednotlivých sídel. (Hájek, 2019) Tito první zemědělci se usazovali zejména podél velkých řek a postupně proměňovali krajinu kácením lesů a využíváním této půdy jako půdy zemědělské. Následovalo období počátku velké kolonizace jižních Čech spojené s výrazným ekonomickým a demografickým vývojem v období před 2-3 tisíci lety. (Cílek, 2005) Prvním etnikem, které obývalo území dnešních jižních Čech a jehož jméno je z historických pramenů známé, byli Keltové. (Dreslerová et al., 2003)

Období od počátku našeho letopočtu do roku 1000 n. l. je charakteristické významným ochlazováním a změnou klimatu, s nimiž souvisela i velká migrace do stále stabilnějších sídel. K významnému přelomu v Evropě dochází s rozvojem zemědělství a velkým nárůstem populace mezi léty 1000-1200 n. l., s níž byly spojeny i odlesňování a kolonizace krajiny. (Cílek, 2005)

Transformace v období středověku spočívala zejména v decentralizaci světské a církevní moci, tedy přesunutí pravomocí z centra do regionálních a lokálních oblastí, vybudování hradišť, osidlování pahorkatin, budování sídel na venkově, zakládání klášterů a kostelů. Vývoj ve 13. a 14. století vyvrcholil tzv. velkou kolonizací, spočívající zejména v rozdělení země na kraje, legálním zakotvení držby pozemků, vzniku šlechtických panství a ovládnutí krajských oblastí hrady s podporou královských měst. (Hájek, 2019) Ve středověku také dále pokračovalo odlesňování a eroze půdy. (Cílek, 2005) Období vrcholného středověku, vyznačující se zejména uspořádáním územních celků do pevnější podoby, ustálením cest mezi městy i vesnicemi a urbanizováním krajiny, položilo základy současné podoby naší krajiny. (Hájek, 2019)

Barokní období nerasmazatelně do české krajiny otisklo události spojené s bitvou na Bílé hoře, jejíž vítěze oslavovalo výstavbou zámků, klášterních komplexů a kostelů, budováním vrchnostenských velkostatků či rozsáhlých zámeckých areálů, a bylo spojeno s upevnováním moci katolické církve a politické moci feudálního stavu. Baroko také změnilo středověký půdorys krajiny tím, že v tomto období došlo k přestavování hradů a tvrzí na zámky či k úpravě klášterů, kostelů a měšťanských domů. (Hájek, 2019) V tomto období také docházelo k rozvoji sklářství, železářství a průmyslu a bohužel také k masivnímu ničení lesů. (Cílek, 2005) Typickým barokním prvkem v krajině jsou však aleje, jejichž základem je živé dřevo podléhající přísným úpravám, dosahovaným např. přesnými rozestupy či pravidelnými prořezy. Baroko je v mnoha koutech české kulturní krajiny stále patrné a v mnoha ohledech nepřekonané. Toto období bylo jedinečné svou pestrostí, energií a malebností a v mnohých historických městech, vesnicích a tradičních zemědělských oblastech dotváří jejich atmosféru dodnes. (Hájek, 2019) I celá historická etapa vývoje krajiny mezi první čtvrtinou

17. a koncem 18. století převzala svůj název z barokního období a označuje se jako barokní krajina. Fenomén barokní krajiny však již patří minulosti, barokní krajina zanikla s koncem samotného baroka. Barokní krajinu však lze vnímat jako jakýsi mezičlánek mezi agrární krajinou vrcholného středověku a moderní krajinou. Období baroka se vyznačovalo výrazným zesílením vlivu člověka na krajinu. Vzácným dědictvím baroka je také evropský primát v hustotě turisticky značených cest. (Sádlo et Hájek, 2004) Vlivy barokního období jsou patrné v celých jižních Čechách a samozřejmě také i v krajině Blatenska.

V 19. století se objevil obrovský tlak na zemědělskou krajinu z důvodu nárůstu populace a také z důvodu využívání průmyslových hnojiv. (Cílek, 2005) Demografické změny měly výrazné dopady na uspořádání venkovské krajiny, neboť noví obyvatelé venkova již nesdíleli přesvědčení a představy klasických venkovských vlastníků půdy. (Claval, 2005) Po celé 20. století pak docházelo k nárůstu měst, rozšiřování zástavby směrem do krajiny, vedoucí k jejímu znečištění, a také k růstu příměstských oblastí a naopak k vyliďňování venkova. (Cílek, 2005). Postmoderní doba s sebou přinesla i velké změny v sociální a pracovní sféře venkova. Většina řemesel zmizela, ubylo venkovských farem, mladé rodiny se přestěhovaly do měst, a venkov tak ztratil na své kulturní a společenské rozmanitosti. (Claval, 2005) Vývoj zemědělství a krajiny ve 20. století nepřinesl z hlediska krajiny bohužel žádné změny k lepšímu. V současné době dochází k degradaci estetických hodnot a vizuálnímu znečištění krajiny. (Vorel et Kupka, 2011)

1.1.3 Hodnoty kulturní krajiny

Jedním z klíčových pojmů, na který lze při zkoumání kulturní krajiny narazit, je pojem krajinný ráz. Krajinný ráz souvisí s pojmy charakter, význam, identita či paměť krajiny. (Vorel et Kupka, 2011) Je jedním z mála pojmů, které mají svou legální definici, a je definován v § 12 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, jako „*zejména přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti*“. Zákonná úprava vychází z evropského standardu, který říká, že existuje zájem na celoplošné ochraně krajinného rázu jako součásti kulturního dědictví a příznivého životního prostředí (Kupka, 2009b), tedy na jakési univerzální ochraně krajiny a jejího rázu.

Existence nehmotné hodnoty, nehmotné paměti krajiny, je pak obsažena v pojmech jako kulturní dědictví krajiny, její identita či historická osobitost místa. (Kupka, 2009a) Charakter krajiny se vyznačuje proměnlivostí a neopakovatelností a je dán georeliéfem, vodními plochami a toky, vegetačním krytem, technickou infrastrukturou, osídlením a hospodářským využitím krajiny. (Vorel et Kupka, 2011)

Mezi nehmotné či duchovní hodnoty krajiny, někdy také označované jako genius loci či význam místa, patří místa spojená s pověstmi, mytologií nebo s lokálními příběhy, místa spojená s významnými historickými událostmi, místa s duchovním významem, poutní místa či poutní cesty, vyjadřující vazbu na duchovní dějiny a víru národa. (Kupka, 2009a) Lze shrnout, že hodnoty, vztahující se ke krajině, jsou trojího druhu, a to hodnoty ekonomické, zahrnující zemědělství a turismus, hodnoty ekologické, související s ekosystémy a přírodními vědami, a konečně hodnoty duchovní, tedy zejména již zmíněný genius loci a krajinná paměť, v minulosti pevně svázané s křesťanskou vírou, které ale v dnešní době nacházejí své místo i v sekulární společnosti. (Štastná et Vaishar, 2020)

Krajinu, a tedy i kulturní krajinu, je vždy nutno vnímat jako celek. „*Krajina je vždycky celá.*“ Krajinu nelze při jejím zkoumání rozložit na složky a tvrdit, že krajina je jen součet těchto složek. (Sádlo et al., 2005) Stejně tak jako je nutné krajinu jako celek vnímat, je také nezbytné kulturní krajinu jako celek chránit. Ideálním přístupem je přístup organizovaný, tedy ochrana kulturní krajiny jako propojeného celku, jako celistvé sítě, nikoliv jen jejích jednotlivých složek. (Hájek, 2000) „*Krajiny s vysokou přírodní a kulturně historickou hodnotou jsou dnes před lidmi chráněny podobně jako umělecká díla starých mistrů.*“ (Ortová, 2002) Ochrana kulturní krajiny by se měla stát jednou z priorit environmentálních oborů. (Dočkal, 2000) Evropská kulturní krajina je nejvíce ohrožena politikou ochrany přírody, opuštěním krajiny, její urbanizací a zemědělskou politikou. (Schulp et al., 2019) Právě způsob zemědělského obdělávání půdy, záměr zemědělce, jeho znalosti a jejich užívání v praxi se ukázaly být klíčovými faktory, které ovlivňují strukturu a tvarování kulturní krajiny. (Font et al., 2020) V poslední době se ochrana krajiny, jakožto součásti kulturního dědictví, přesouvá z původního pasivního principu ochrany do více aktivní roviny, jež s sebou přináší její zhodnocování a rozšiřování. Stejně tak je překonáván individualistický přístup spočívající v ochraně jednotlivých složek krajiny ve prospěch ochrany kulturní krajiny jako celku. (Valetti et al., 2020) Těmito trendům, které se v souvislosti s ochranou kulturní krajiny v posledních letech objevují, lze jen přisvědčit.

Porozumění tomu, jak se kulturní krajina může v budoucnu měnit, a porovnání těchto budoucích změn krajiny s jejími změnami v minulosti, je velmi důležité pro správné zacílení snahy o zachování kulturní krajiny a její ochranu před potenciálními hrozbami. (Schulp et al., 2019)

1.1.4 Paměť a identita krajiny

„*Uvědomil jsem si, že kameny a různé drobné památky obecně jsou jedním z významných nositelů paměti a citového náboje krajiny.*“ (Cílek, 2005) Paměť krajiny

odráží její po staletí probíhající vývoj, zrcadlí se v ní ekonomická, technická a kulturní vyspělost doby a nese v sobě stopy historické kultivace krajiny. (Vorel et Kupka, 2011)

Základními prvky paměťové struktury krajiny jsou reliéf, související s hydrologickým režimem v krajině, dále klima a mikroklima, substrát, jenž ovlivňuje bohatství flóry a fauny, a konečně využití a péče o krajinu neboli vliv člověka na její utváření. (Cílek, 2005) Mezi krajinou, jež může být chápána jako paměť celé společnosti, a individuální paměti každého člověka, je velice blízký vztah, i když není na první pohled zcela zřejmý. Stejně tak tento vztah existuje mezi orientací a cestováním v krajině a orientací člověka v sobě samém. (Horáček, 2002) Paměť krajiny znamená její schopnost neměnit se s dobou a nenechat se vláčet stále se měnící přítomností. Krajinná paměť je založena na přítomnosti starých objektů v krajině, krajina totiž obsahuje památky jako němé svědky minulosti. (Sádlo et al., 2005)

Specifické vlastnosti krajiny, které způsobují, že k ní máme zvláštní osobní vztah, jako např. výrazné a nezaměnitelné krajinné scény tvořené přírodními podmínkami, vegetací či umístěním drobných staveb, lze nazývat identitou krajiny. „*Krajina je ale také kulturní pamětí národa.*“ (Vorel et Kupka, 2011)

1.1.5 Krajina a staré cesty

„*My jdeme a krajina s divočinou v nás rozeznívají ty nejhlubší a nejvnitřnější vrstvy naší bytosti. Jen chůzí lze číst krajinu zevnitř.*“ (Erban, 2001)

Již v pravěku, kdy člověk žil v přírodní krajině, lze zaznamenat první náznaky stezek, i když ještě neměly charakter prošlapaných pěšin a byly zřetelnější jen na místech trvalejšího usídlení člověka. Krajina se postupně měnila v neolitu s rozvojem zemědělského hospodaření, a vznikala tak i hustější síť stezek a dálkových tras, a to zejména podél vodních toků. (Květ, 2003) Nejstarší poutní trasy na českém území mohou mít původ již ve 12. až 13. století (Kupka, 2009a), v tomto období se dotvářel konečný obraz nejhustší sítě stezek a starých cest v českých zemích. (Květ, 2003)

Drobné sakrální objekty byly v minulosti vázány na systém starých místních a polních cest, remízů a rozptýlené zeleně. Z tohoto kontextu byly násilně vytrženy během 50. let 20. století a bezprizorně stojící památky, nacházející se často uprostřed polí nebo u zaniklých cest, tak zůstaly jedním ze znaků likvidace tradiční struktury naší krajiny. Většinou tedy jde o memoriální stavby, připomínající staré cesty a křižovatky, místa, kde došlo k tragické události, nebo zde připomínaly událost, která se stala ve vzdálenějším okolí. (Nusek et al., 2001) V období po středověku však následovalo rychlé zánikání stezek a starých cest a k dalšímu zániku přispělo budování nových silnic v 18. století a zejména pak výstavba železnic v 19. století. (Květ, 2003) Staré cesty a stezky tak v dnešní době můžeme vyhledat pouze na historických mapách. Případně

nám k jejich objevování mohou posloužit právě drobné sakrální stavby, které se často nacházejí na rozcestí či podél těchto starých zaniklých cest.

1.2 Původ, funkce a poslání drobných sakrálních staveb

Drobnou sakrální architekturou se zpravidla rozumí menší zděná, kamenná, dřevěná nebo kovová stavební, sochařská či řezbářská díla, vznikající v minulosti za účelem vyjádření náboženské úcty, stojící samostatně, nikoliv jako součásti větších staveb. (Binder et Kovář, 2019) Představuje velmi širokou skupinu staveb a objektů zahrnující především kaple, ať už návesní, výklenkové nebo menší poutní kaple, dále kamenná i zděná boží muka, sochy stojící v krajině a nepřeborné množství křížů a křížků rozesetých při cestách, umístěných volně v krajině i v intravilánech obcí. Každá skupina těchto staveb tvoří z hlediska důvodů vzniku, svých funkcí a svého poslání samostatnou kategorii se specifickým vývojem. Drobná sakrální architektura se vyvíjela od období středověku. (Hájek et al., 2010)

Jak již bylo zmíněno v úvodu této práce věnovaném kulturní krajině a jejím hodnotám, nejvýrazněji se do historie drobných sakrálních staveb na našem území zapsalo období baroka. Jak zmiňuje Pavel Hájek, „*baroko významným způsobem ovlivnilo současnou podobu české krajiny*“. Významným způsobem také přispělo k hustotě stavění drobných staveb (božích muk, soch světců, kapliček či křížových cest) i větších staveb, čímž propojilo krajinu v harmonický celek. Zvláštním rysem barokního období je skutečnost, že nečinilo rozdíly mezi kostelem či božími mukami, neboť drobné i větší sakrální objekty měly svůj nezastupitelný krajínovotvorný význam. (Hájek, 2019)

Vývoj sakrálních staveb pokračoval nerušeně až do roku 1945 a jejich počet narůstal. Po roce 1945 a spíše ještě po roce 1948 však přišla vlna nesmyslného ničení sakrálních staveb trvajících až do sametové revoluce. V průběhu těchto 40 let komunistického režimu byly ničeny všechny druhy sakrálních staveb. Byly demolovány proto, že z pohledu tohoto režimu představovaly ztělesnění náboženského tmářství, které bylo potřeba vymýtit. V 50. letech se pak dokonce přistoupilo k pronásledování obyčejných lidí, kteří se sakrální stavby snažili opravovat. (Valenčík, 2006) K zániku velkého množství staveb na jihu Čech nemálo přispěl i odsun německých obyvatel z pohraničních oblastí, zřízení vojenského výcvikového prostoru na Šumavě a zřízení hraničního pásma, následkem čehož zanikly vsi i osady a s nimi i drobné sakrální objekty. (Hájek et al., 2019) Specifický vývoj pak po roce 1945 zaznamenaly vojenské tábory (později známé jako vojenské újezdy – např. u Boletic, u Kuřivod, ve Slavkovském lese, v Brdech, u Vyškova) a pohraniční pásmo, odkud byli vystěhováni všichni obyvatelé, vyhlášen zákaz vstupu a veškeré stavby zde byly zničeny. Nejhorší dopady na existenci a stav drobných sakrálních staveb jsou právě patrné v pohraničních

oblastech, neboť ve vnitrozemí se vždy našlo pár občanů, kteří sakrální stavbu chránili, avšak pohraniční oblasti byly plně opuštěných domů či celých obcí. Bohužel i ve vnitrozemí docházelo k ničení, a to hlavně drobné sakrální architektury – kříže a boží muka mimo intravilán obcí překážely scelování pozemků a polí během kolektivizace, a proto jich celá řada byla nenávratně zničena. V roce 1956 byl navíc vydán výnos týkající se pohraničí, který ukládal provedení demolicí opuštěného nemovitého majetku a který představoval největší demoliční akci v novodobých dějinách, jež trvala až do roku 1960. Chybějící památková ochrana k tomuto ničení bohužel jen přispěla. Následující období 70. – 80. let se vyznačovalo chátráním a výběrovou likvidací dalších sakrálních staveb, a to především menších kaplí a kapliček. K dalšímu ničení drobné sakrální architektury docházelo v souvislosti se stavbou přehrad, čistíren odpadních vod, uhelných dolů, sídlišť, areálů zemědělské výroby či výstavby jaderné elektrárny Temelín. (Valenčík, 2006)

Změn k lepšímu se drobná sakrální architektura dočkala až po roce 1989, kdy se postupně objevovaly snahy zachránit tyto stavby, ať už ze strany obcí, jednotlivců nebo zájmových sdružení. (Hájek et al., 2019) *„Jestliže bylo v období 1948-1989 zcela zničeno přes 2 500 kostelů, kaplí a kapliček a další tisíce byly těžce poškozeny, v období po roce 1989 jich bylo zničeno jen asi 40 – většinou pro neochotu investovat do obnovy silně poškozených staveb.“* Po sametové revoluci byly opraveny tisíce kostelů a kaplí, které byly dříve určeny k demolici, obnoveny byly i stavby zcela zbořené. (Valenčík, 2006)

Je nutné si uvědomit, že památky lidového stavitelství včetně drobné sakrální architektury jsou často jediným historickým bohatstvím jednotlivých obcí a jsou velmi obtížně nahraditelné. (Spathová, 2004) Každá jednotlivá stavba má svůj původ a svou historii, kterou je nutno respektovat a chránit při snaze o její obnovu či opravu, neboť nejde jen o stavbu jako takovou, ale o duši této architektury. (Hájek et al., 2019) Drobné stavby v krajině jsou vždy spojeny s jedinečnou atmosférou místa, na kterém se nacházejí, jsou pamětí tohoto místa či duchovním zastavením. Často jsou spojeny s pověstmi a mystikou. Právě tyto pověsti a příběhy by měly tvořit důležitou součást soupisů drobných památek, aby obohatily mnohdy strohé a formální seznamy jednotlivých objektů, a přispěly tak k systematickému pochopení významu této drobné krajinné architektury. Drobné objekty nabízejí nepřeborné množství příležitostí chápat je v souvislostech prostoru, času, identity či globální éry. (Hájek et al., 2006) Proto se autorka této bakalářské práce snažila u každé ze zkoumaných drobných sakrálních staveb dohledat jedinečný příběh či pověst, které se s ní pojí, a obohatit tak katalog těchto staveb na Blatensku.

Je potěšující, že sever jihočeského kraje, zahrnující okresy Strakonice, Písek a Tábor, patří k oblastem s nejmenším množstvím zničených či poškozených kostelů a kaplí v celé republice. Dodnes je ale pro jižní Čechy typické malé množství

poškozených kostelů a velkých kaplí, avšak obrovské množství poškozených malých kaplí a kapliček. (Valenčík, 2006)

Seznam nemovitých a movitých památek chráněných státem vznikl od 60. let 20. století. Tyto památky mohou být opravovány pouze za přítomnosti odborných organizací a orgánů památkové péče, které by měly na celý proces oprav odborně dohlížet. Většina drobných sakrálních staveb je však stále mimo tuto státní ochranu a jejich vlastníci je tak mohou opravovat naprosto libovolně. (Hájek et al., 2019) Podrobněji bude ochrana drobných sakrálních objektů, včetně zásad údržby a oprav, přiblížena v podkapitole 1.5.

1.3 Typologie a historický vývoj drobné architektury

1.3.1 Různá členění drobné architektury

Pojem drobné památky není nikde definován ani legislativně vymezen. Zákonné vymezení podobného pojmu „drobná exteriérová architektura“ však existuje v zákoně č. 71/1994 Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, kde jsou tyto stavby definovány demonstrativním výčtem jako „*kapličky, zvoničky, boží muka, polní a smírčí kříže, jejich součásti a fragmenty*“. Nejsložitějším úkolem je rozlišit, který objekt je ještě chápán jako drobný a který naopak již tuto vlastnost postrádá. V širším pojetí pak drobné památky zahrnují i památné stromy, viklany, menhiry či studánky, tedy i památky přírodní. Drobná krajinná architektura se dotýká mnoha oborů lidské činnosti od památkové péče, ochranu přírody a krajiny přes dějiny, filozofii a vlastivědu až po urbanismus či religionistiku. (Hájek et Bukačová, 2006)

Drobné objekty v krajině mohou svým uměleckým významem sahat od opravdových skvostů až po řemeslně prostá a jednoduchá díla. Jedná se o velmi bohatou, někdy až chaotickou skupinu staveb, které N. Belisová pro zjednodušení rozděluje dle důvodu jejich vzniku do 5 kategorií:

1. **Pietní a ex voto.** Pietní sloužily k zachování vzpomínek na úraz, neštěstí či náhlé úmrtí blízké osoby. Drobné stavby ex voto, neboli pomníčky díkůvzdání, symbolizovaly v krajině lidskou vděčnost za to, že se jim všemožná nebezpečí a hrozby vyhnuly. Pietní i ex voto architektura nabývala podob nápisů, cedulí, obrázků, pomníčků, křížků, soch, kaplí i kostelů.

2. **Pamětní a oslavné.** Tato kategorie obsahovala památky oslavující lovecké nebo vojenské triumfy, pomníky významných osobností či padlých hrdinů i výčty jmen zakladatelů a tvůrců drobných staveb.

3. **Sakrální** (zbožné, posvátné). Sakrální architektura v krajině vznikala z potřeby lidí promlouvat s Bohem i ve chvílích, kdy se nacházeli daleko od kostelů,

kaplí nebo hřbitovů. Drobné sakrální objekty často vznikaly v okolí vzrostlých stromů, na něž byl např. pověšen obrázek nebo soška, či v blízkosti pramenů. Mnohé drobné objekty, které jsou dnes vnímány čistě jako stavby sakrální, mohly mít v minulosti jiný, osobnější význam, navázaný např. na konkrétní tragickou událost jednoho člověka či jedné rodiny. Účel a význam drobných sakrálních staveb se tedy mohl v čase vyvíjet a proměňovat.

4. **Právní.** Právní památky se v poměrně vysokém počtu dochovaly dodnes. Jednalo se o nástroje majetkového či trestního práva, určující hranice pozemků, panství, oddělující různé druhy krajiny podle jejich účelu (k pastvě, k rybaření apod.). Do této skupiny patří i známé objekty spojené se soudnictvím, jako např. pranýře, šibenice či smírčí kříže, které souvisely s trestním právem ve středověku a s mimosoudním vyrovnáním mezi pachatelem a obětí.

5. **Pro potěchu zřizovatele (tvůrce).** Tyto objekty vždy plnily pouze svůj jediný, a to krajínovorný účel, případně sloužily člověku pro potěchu ducha. (Belissová, 2013)

Jiným typem členění drobné architektury je typologie dle slohového období, dle objednatelů, dle materiálu či dle funkce památky. Právě podle funkce památky se tyto dělí na památky sakrální (sochařské památky, boží muka, kříže, výklenkové kaple, křížové cesty), památky pamětní (pietní a oslavné, pomníky osobností), památky právního charakteru (smírčí kříže, pranýře, mezní a hraniční kameny, milníky) a památky zkrášlující krajinu (Hrubý et al., 2015)

1.3.2 Historický vývoj drobné sakrální architektury

Starověké památky (antické, např. římské milníky v oblasti limes romanus) na českém území nebyly nalezeny. Historicky nejstarší byly památky pravěké, poté se začaly objevovat památky s křesťanským kultem, a to kontinuálně od středověku po raný novověk přes baroko až do 19. a 20. století. Křesťanské památky byly od raného novověku doprovázeny světskými památkami (právní, topografické), od 19. století se k nim přidaly národní a vojenské monumenty. Původně se kříže, stejně jako ostatní drobné sakrální památky jako boží muka či kapličky, stavěly ze dřeva. Dřevo bylo levné, dostupné a lidé se s ním denně setkávali. (Hájek et Bukačová, 2006)

V následujících podkapitolách budou podrobně rozebrány historické souvislosti, typy a určující znaky jednotlivých drobných objektů.

1.3.3 Kříže

„Hluboká až mrazivě prostá symbolika viny a trestu, hříchu a odpuštění, je vytesána do podoby kříže.“ (Hladký, 2014)

Dřevěné, kamenné či kovové, nejčastěji litinové kříže jsou rozprostřeny po krajině a často chybně nazývány boží muka, avšak význam a filozofie božích muk je mnohem bohatší. Kříže stejně jako boží muka vyobrazují Ježíše Krista na kříži, jsou tedy připomínkou utrpení Krista – božích muk. (Hájek et al., 2010) Kříž je dodnes vnímán jako základní symbol křesťanství. V minulosti byly kříže vztyčovány na dobře viditelných místech, u cest, na veřejných prostranstvích i na křižovatkách, menší kříže byly stavěny před městskými branami či na mostech. Kříže, které ve svých dobách stávaly ve volné krajině, dnes často najdeme uvnitř měst pohlcené zástavbou. (Binder et Kovář, 2019)

Historicky nejstarší byly kříže dřevěné. Původní dřevěné kříže byly později nahrazovány kamennými – v mnoha případech pak byly zbytky dřevěných křížů ukládány do jejich kamenných nástupců. (Hladký, 2014) Dřevěné kříže se bohužel do dnešních dnů dochovaly jen v malém počtu, neboť dřevo není odolný a trvalý materiál.

V případě křížů kamenných, které se objevovaly již od středověku, jsou nejzajímavější tzv. smírčí kříže, které sloužily jako odpušky a prosba za odpuštění násilí (Hájek et al., 2010) Další důvody stavění křížů byly v minulosti různé – byly stavěny jako hraniční znamení či znamení u cest, mohly mít pamětní význam, připomínat dobré či zlé skutky nebo byly postaveny jako poděkování za to, že se něco zlého nestalo. Kříže byly stavěny také před kostely, kaplemi či hřbitovy jako posvátné místo k modlitbě, dále mohly připomínat nejrůznější nehody nebo neobvyklé události, byly poděkováním Bohu a patronům, poděkováním za přežití živelních pohrom nebo jako ochrana před zlými duchy či přímo před děblem. Na křižovatkách cest byly kříže stavěny na místě pohřbení člověka, který byl odsouzen a popraven. Lidé totiž věřili, že pokud by popravený vstal z mrtvých, zabloudil by a nenašel cestu zpět do vesnice k vykonání pomsty za svou smrt. (Hladký, 2014) Kříže umístěné volně v krajině jsou nejčastěji vzpomínkou na mrtvé, označují místo tragické události, jsou místem k zastavení a modlitbě či tichému rozjímání nebo výrazem liturgické úcty. (Hájek et al., 2010)

Zdobené kované kříže, a to zejména litinové s prvky baroka a rokoka, se objevují od 18. století. Kříže, které se v jižních Čechách zachovaly dodnes, jsou však většinou až z 19. století, a to hlavně kamenné nebo litinové kříže (případně kamenné kříže doplněné litinovým korpusem). Pro českou krajinu jsou typické právě kříže z litiny, neboť litina je cenově dostupný materiál, z něhož byly kříže vyráběny sériově. (Hájek et al., 2010) Na původně čistě kamenných křížích se postupem doby objevuje kovové tělo Krista, případně bývá kamenný kříž nahrazen křížem kovaným (zhruba od

17. století) nebo litinovým (od 18. století), jenž byl převažující podobou křížů vznikajících v 19. století. Litinové kříže vykazovaly rozmanité tvary, všechny však zpravidla obsahují tělo Krista, většina má nad Ježíšovou hlavou nápis INRI, pod Kristem často nalezneme obdélný štítek s textem a u paty kříže pak zobrazení Panny Marie, anděla či skupiny andělů nebo jiných postav. (Nusek et al., 2001) Litinové kříže na kamenných soklech jsou v katalogu hojně zastoupeny.

1.3.4 Boží muka

„Také každá krajina má svéráznou řeč, je vlastně obrazem vzájemného vztahu člověka, který v ní žije, a rázem přírody, skládá harmonii země a člověka. A boží muka upevňují to harmonické pouto.“ (Sattran, 2015)

Boží muka se vyvinula pravděpodobně z tzv. svící mrtvých („lanternes des morts“), které se objevily ve Francii v 11. a 12. století či v Německu ve 13. století („Totenleuchte“). Jednalo se o kamenné sloupové stavby s otevřenou lucernou, ve které bylo zapalováno světlo jako památka na zemřelé. Z výše uvedených objektů se v českých zemích ustálila podoba sloupkových božích muk, na něž pak navázala i boží muka zděná. (Nusek et al., 2001)

Ze všech typů drobné sakrální architektury mají boží muka nejvýznamnější krajino tvornou funkci. Jsou vyjádřením úcty k Bohu, bolesti, tragédie lidských osudů či jen tvoří příjemné místo k odpočinku a modlitbě. (Hájek et al., 2010) Boží muka vznikala v české krajině ještě dříve než zděné kapličky, a to hlavně u cest nebo na rozcestích na památku různých událostí či k označení místa pochování padlých vojáků. Stavěla se ze dřeva, kamene a později nabývala podoby zděných staveb. (Binder et Kovář, 2019) Boží muka měla být tichým svědkem hlubokého vděku za záchranu, za šťastné vyvážnutí z nebezpečí, jako poděkování za přežití, skončení morové epidemie či války, nebo naopak měla narušit působení zlých sil v místě tragické události. Plnila také funkci připomínky a ujištění o správném směru cesty, ať již ve fyzickém, ale hlavně v duchovním slova smyslu. (Paloušová, 2009)

Tradiční boží muka měla jednoduchou strukturu a skládala se ze tří částí – soklu, dřívku a kaplicového nástavce (kamenná sloupková boží muka), případně vrcholové kaplice (zděná pilířková boží muka). Jednoduchá struktura božích muk byla však postupně obohacována nejrůznějšími zdobnými prvky, a to např. profilovanými římsami, plochými nikami či výklenky s konchou, kam mohla být uložena socha světce, čímž se svým významem začala boží muka přibližovat k výklenkovým kapličkám. V krajině se také můžeme setkat s objekty přechodného typu (zděná stavba na úzkém obdélném půdorysu, tvořená hranolovým pilířkem, jeden výklenek, případně několik výklenků nad sebou, pilířek přechází do trojúhelníkového štítu a vrcholová lucerna není opticky oddělena). Hranice mezi oběma typy objektů je velmi vágní a v praxi jsou tyto

přechodové typy chápány jako boží muka. (Hájek et al., 2010) Střecha zděných božích muk byla nejčastěji z tašek, prejzu, šindele či cihel a na střeše býval umístěn kovaný kříž. (Hladký, 2007). Specifickým typem božích muk jsou boží muka trojstranná, postavená na půdorysu trojúhelníku, evokující symboliku Nejsvětější Trojice. (Hájek et al., 2010) Boží muka měla připomínat utrpení Ježíše Krista, který byl připoután, bičován a mučen u antického kamenného sloupu, z čehož vychází samotné sousloví označující tuto drobnou sakrální stavbu. (Hájek, 2009)

U božích muk, stejně jako u drobné sakrální architektury jako takové, se setkáme s výrazným prolínáním jednotlivých výtvarných slohů, které velmi ztěžuje správné časové zařazení vzniku konkrétní sakrální stavby. Fenomén zděných božích muk je však nejčastěji spojen s barokní krajinou. Ve druhé čtvrtině 19. století vzniklo selské baroko jako svébytný stavební sloh v jižních Čechách, od poloviny 18. století až do konce 19. století byli autoři božích muk v jižních Čechách inspirováni barokem, klasicismem a empírem. (Hájek et al., 2010)

Vzácnými a krásnými příklady božích muk se pyšní i krajina Blatenska. Kamenná sloupková boží muka jsou v katalogu pod č. 14, kamenná pilířková boží muka pod č. 24, zděná pilířková (sloupová) boží muka pod č. 15 a 20 a konečně zděná výklenková boží muka pak pod č. 25.

1.3.5 Kaple, kapličky a zvoničky

V historii se lze setkat s bohatou typologií kaplí – existovaly kaple návesní neboli mešní, poutní, hrobní, hřbitovní, lesní, morové, nad pramenem či výklenkové kaple. (Hájek et al., 2010) Kaple, případně menší kapličky, zasvěcené různým patronům a ochráncům, vznikající zejména v 18.-20. století, se nacházely nejčastěji na návsi, ale i na návrších, v blízkosti stromů, u cest, na mostech, nad prameny či v lese a většinou byly dílem venkovských zedníků. Výjimečně lze objevit i kaple celodřevěné, nejčastěji ale byly stavěny kamenné, cihlové nebo ze smíšeného zdiva, s různě barevnými fasádami. Střechy kapliček se stavěly z pálených keramických tašek bobrovek, prejzu, drážkových tašek, plechu, eternitu, případně ze štípaného dřevěného šindele. (Hladký, 2007)

Předchůdcem všech kaplí byly **zvoničky** - kamenné, dřevěné, kovové či později zděné. Jednalo se o jednoduché a velmi prosté stavby, v nichž byl umístěn zvonek. (Hladký, 2007). Nejjednodušším typem zvoniček byly tzv. vidláky, tvořené pouze kmenem stromu s větvemi a zavěšeným zvonkem. Jednoduché zvoničky byly postupem času nahrazovány dřevěnými kapličkami a poté i zděnými kaplemi. Hlavní účel těchto kapliček byl totožný se zvoničkami, neboť kaplička sloužila také jako zvonice a zároveň poskytovala liturgický prostor (prostor pro modlitbu). V jižních Čechách nejčastěji vznikaly menší kaple na čtvercovém půdorysu se zaoblenými nárožními, inspirované

tzv. velkou barokní architekturou, inspirace pak přešla až do tzv. selského baroka v 19. století. V průběhu 19. století byla funkce zvonice upozaděna a hlavním posláním kaplí zůstal jejich liturgický účel. (Hájek et al., 2010)

Návesní kaple, tedy kaple a kapličky umístěné na návších, se v českém prostředí rozšířily hlavně na přelomu 18. a 19. století a sloužily k modlitbám, církevním obřadům, případně i bohoslužbám. Vlastníky návesních kaplí jsou v současnosti zpravidla obce, neboť v minulosti na jejich výstavbu přispívali zejména místní sedláci či bohatší občané, nikoliv církev. (Binder et Kovář, 2019) Návesní kaple sloužily jako náhrada za vzdálené kostely a představovaly v obci centrum jejího duchovního života. Ve vnitřním prostoru kaplí lze nalézt nejrůznější vybavení, např. sochy, obrazy, obrazové cykly nebo náčiní k liturgii. (Hájek et al., 2010)

Dalším velmi rozšířeným typem kapliček byly **výklenkové kapličky**, které představovaly jakýsi přechod mezi kapličkou a božími muky. Na rozdíl od kapliček neposkytovaly prostor uvnitř kapličky a zpravidla neměly ani výklenky na všechny strany jako boží muka. Kapličky malých rozměrů a různých typů (jeden hluboký výklenek; jeden hluboký výklenek a dvě mělké niky; dva hluboké výklenky; jeden hluboký výklenek a nad ním malý výklenek) se nejčastěji nacházely na rozcestí, na návrších, ale i na návsi, často ve spojení se stromy. (Hladký, 2007) Výklenkové kapličky měly v krajině podobný význam jako boží muka, neboť se rovněž stavěly k připomenutí významných událostí, k poděkování či jako prosba o ochranu. (Binder et Kovář, 2019). Kapličky byly architektonicky velmi prosté, výzdoba nik a výklenků sestávala nejčastěji z dřevěných či sádrových soch světců, obrazů malovaných na plechu nebo z nástěnných maleb, sochařská výzdoba se však bohužel většinou nedochovala. Výklenkové kapličky bývaly spojeny s modlitbou k jednomu světci (převážně Panna Maria a sv. Jan Nepomucký, sv. Václav, sv. Anna, sv. Antonín či Nejsvětější Trojice). „*Kaple sloužily k rozjímání a odpočinku, k prosbám vznášeným za úrodu, dešť, uzdravení, narození dítěte a za mnoho dalších denních potřeb a také jako vzpomínka na zemřelé*“. (Hájek et al., 2010) Některé výklenkové kapličky tvořily zastavení křížových cest, a bývaly tak součástí poutních tras. (Binder et Kovář, 2019)

Ve vybraném zájmovém území zpracovaném v katalogu se žádné zvoničky nenacházejí. Vzhledem k metodice bakalářské práce v katalogu nejsou zahrnuty ani návesní kaple, nacházející se totiž zpravidla v intravilánu obcí. Jako příklad novodobé výklenkové kapličky může sloužit kaplička u Dvoretic obsažená v katalogu pod č. 11.

1.3.6 Sochy světců

Kamenné či kovové sochy světců, v podobě volně stojících plastik jednotlivých soch či sousoší, mají v drobné sakrální architektuře výjimečný význam, protože jejich autory byli zkušení řemeslníci, nejčastěji kameníci. Tyto sakrální objekty byly stavěny

převážně v období baroka v 17. a 18. století jako doprovodný jev obnovené katolizace. Sochy nejčastěji zobrazovaly sv. Jana Nepomuckého, mariánské výjevy, sv. Floriána a další světce, patrony a ochránce. V 19. století byly nejvíce rozšířeny odlévané litinové sochy. (Hájek et al., 2010).

V katalogu drobných sakrálních staveb na Blatensku se bohužel žádná socha ani sousoší světců nenachází. Mimo vybrané zájmové území, avšak v blízkosti města Blatná, lze nalézt bezhlavou sochu sv. Jana Nepomuckého na poli u obce Čekanice.

Obr. č. 1 a 2 – socha sv. Jana Nepomuckého u Čekanic (fotografie: autorka 2021)

1.3.7 Křížové cesty

Pro věřící, kteří se z jakýchkoli důvodů nemohli vydat na pouť přímo do Svaté země, vznikaly už od dob středověku po celé Evropě křížové cesty, jež symbolizovaly cestu, kterou Ježíš Kristus vykonal před svým ukřižováním. V české krajině se křížové cesty začaly těšit oblibě v 17. století a většinou sestávají ze 14 zastavení (Binder et Kovář, 2019), před obdobím baroka však byly tvořeny pouze 7 výjevy. Nejčastěji měly podobu číslovaných reliéfů, obrazů v kostelích či na obvodních zdech hřbitovů, případně lze nalézt i křížové cesty ve formě kapliček situovaných ve volné krajině (Nusek et al., 2001) Křížové cesty bývaly srozumitelným a názorným nástrojem k šíření křesťanské víry. (Binder et Kovář, 2019) Ve vybraném zájmovém území se žádné křížové cesty nenacházejí.

1.3.8 Hřbitovní památky a další objekty

Na hřbitovech lze nalézt velké množství různorodých drobných sakrálních objektů, protože až do konce 19. století byly hroby zdobeny zejména motivem kříže.

Hromadná pohřebiště obětí různých epidemií byla často označována velkým křížem, případně byly za tímto účelem zřizovány samostatné menší hřbitovy. (Binder et Kovář, 2019)

Výklenky ve staveních a ve zdech sloužily k ukládání sošek patronů nebo ochránců v zastavěném území, dnes jsou bohužel většinou prázdné. (Hladký, 2007)

Jako tzv. místa „u obrázku“ byla označována místa se svatým obrázkem pověšeným ve skříňce na stromě, případně na sloupku s dřevěnou stříškou, nejčastěji v lese, okolí lesa nebo ve volné krajině. (Hladký, 2014)

1.3.9 Drobné nesakrální stavby

Mezi drobné nesakrální stavby patří zejména menhiry a tzv. smírčí kříže. Do této kategorie by jistě patřily i nejrůznější památné kameny, studánky a další objekty.

Za nejstarší typ drobných staveb lze považovat tzv. menhiry, které jsou spojovány s příchodem Keltů na naše území a se vznikem samotné kulturní krajiny. Je tedy patrné, že drobné architektonické objekty jsou součástí české a moravské kulturní krajiny již velmi dlouhou dobu. (Hrubý et al., 2015)

Spornou kategorií jsou tzv. smírčí kříže, které jsou nenahraditelným zdrojem informací o historii soudnictví a celého právního řádu, v němž až do 16. století fungovalo mimosoudní vyrovnání. Vztyčení kříže bylo součástí smíru mezi viníkem a poškozeným, součástí tzv. „smírčího práva“, jenž vzniklo v 11. až 12. století. Smírčí kříže jsou často zaměňovány s kříži pamětními, které však bývaly starší a připomínaly určitou událost. (Nusek et al., 2001)

1.4 Význam drobných sakrálních staveb v krajině

„Lidové stavby jsou jedním z posledních dokladů toho, jak žila a cítila významná část našich předků.“ (Spathová, 2004) Vesnická lidová tvorba, která mimo jiné zahrnuje i malé kostelíky, kaple, zvonice a v neposlední řadě veškeré typy drobných sakrálních staveb, tvoří významnou část našeho kulturního dědictví. (Spathová, 2004)

Drobná sakrální architektura je rozeseta na venkově či ve volné krajině, kde může díky většímu prostoru a svému okolí lépe esteticky vyniknout než např. v zástavbě. (Binder et Kovář, 2019) Jednotlivé objekty drobné sakrální architektury někdy stojí v krajině osamoceně, ale poměrně často se objevují i ve společnosti jiného krajinného prvku – obvykle v blízkosti stromu či skupiny stromů. (Hladký, 2007) Takovým příkladem mohou být ve vybraném zájmovém území např. křížek u Laciné nebo u Dobšic, které jsou obklopeny vzrostlými stromy, jak je vidět na fotografiích v katalogu pod č. 6 a 23.

Drobná architektura v krajině nám připomíná významná místa, jež našim předkům stála za snahu a práci postavit zde objekty, které tato místa budou navždy

připomínat. Tzv. topický vztah k památce, tedy její historie zakotvená a zaručená právě místem jejího výskytu, je vždy nesmírně zajímavý a důležitý pro pochopení důvodů výstavby drobné architektury. Původní umístění objektu je pak často dohledatelné jen za pomoci starých pamětníků, kteří si jako jediní vybavují, kde v minulosti daný objekt stával. (Hájek et Bukačová, 2006)

Význam drobné sakrální architektury nespočívá pouze v jednotlivých památkách. Drobné stavby rozptýlené po krajině jí totiž dodávají její charakteristický vzhled. (Spathová, 2004) „*Krajina je krajinou proto, že do ní člověk po staletí vkládal paměť, rytmus a řád. K nejviditelnějším projevům tohoto úsilí patří bezesporu drobná sakrální architektura. Z dnešního pohledu dotváří kulturní rozměr krajiny a dodává jí měkkost a přívětivost. Stavitelé a tvůrci kaplí, kapliček, božích muk a křížů však při jejich budování měli na mysli především duchovní rozměr staveb, které byly do krajiny zasazeny s nebyvalým přirozeným citem pro harmonii a pro symboliku stavby samé či jejího umístění.*“ (Hájek et al., 2010) Prostor v okolí drobných sakrálních staveb je jistě možné považovat za posvátný prostor.

Religionistika na rozdíl od geografie chápe posvátný prostor nejen jako fyzické prvky určitého místa, ale zdůrazňuje i jeho mentální symbolický význam, který je součástí celkového obrazu světa. Posvátný prostor je jakékoliv místo, které bylo lidmi přetvořeno na místo naplněné specifickým náboženským významem. (Papoušek, 2004) Člověk působí na krajinu kolem sebe i na jednotlivá místa v krajině. Bez činnosti člověka by tato místa nebyla posvátná.

Posvátné místo, vyňaté z chaosu světského světa, je místem komunikace s božskými, nadpřirozenými silami – v minulosti šlo čistě o přírodní místo, později o místo dotvářené lidskou rukou až po místo zcela vytvořené člověkem. Některá místa již díky svým přírodním podmínkám v lidech vzbuzovala představu, že se jedná o duchovní místo s nadpřirozeným významem. Pokud se na takovémto místě opakovaně odehrávaly nábožensky významné události, lidé zde postavili sakrální stavbu, a došlo tak k propojení posvátného prostoru s posvátným časem. (Žitňanský, 2004)

Drobné sakrální stavby se vyznačují spojením lidského díla s přírodou a krajinou, samotné stavby jsou pak většinou prosté, vyvážené, přirozené, a z uměleckého hlediska poměrně jednoduché. (Spathová, 2004) Drobná sakrální architektura, stejně jako větší sakrální stavby, staré stromy či aleje, byly vždy spojeny s pojmy jako je venkovská identita, lokálnost, vlastnictví či domov. (Štastná et Vaishar, 2020) V jednoduchosti je krása i síla. Něžné a citlivé spojení s přírodou je něco, co bychom se od našich předků mohli a měli naučit. Jak uvádí Hladký, stavebníky drobných objektů byly příslušníci všech vrstev obyvatelstva, vrchnost, měšťané, sedláci a často i samotné vesnice jako společenství občanů. (Hladký, 2007) Jedná se o velmi rozmanitou a pestrou skupinu drobných objektů, dokazující výtvarné, technologické a konstrukční schopnosti svých stavitelů, zedníků, tesařů či jiných řemeslníků.

V různých regionech naší země můžeme pozorovat odlišné výtvarné tendence místních stavitelů. Jedním z hlavních znaků této drobné architektury je právě řemeslně rukodělný způsob její realizace (až v podstatě umělecký rukopis). V každém detailu i objektu jako celku můžeme vnímat původnost ruční práce, jejíž kouzlo jednoduchosti, nepravidelnosti a celkového výrazu se bohužel vytrácí při jakékoli snaze o obnovu či opravu stavby. Autenticita a úplnost objektů lidového stavitelství je totiž nejsnáze narušitelná. (Spathová, 2004)

Význam jednotlivých druhů drobných objektů a jejich detailů je v dnešní době někdy nejasný. Často je i přeceňován význam objektů ve srovnání s jinými. Jak uvádí Belisová: *„Na rozdíl od nás, pamětníky příběhu vůbec nezajímalo, jakou podobu mementa tvůrce zvolil. Také nemeditovali, jestli u cesty stojí cestní kříž, sloupková boží muka nebo třeba muka pilířová. Důležité bylo – proč tam stojí, na čí památku anebo kterému světci byla zasvěcena.“* (Belisová, 2013)

V minulosti tedy drobná sakrální architektura plnila funkci pamětní či smířčí, každý kříž nebo boží muka byly svatostánkem pro jednu anebo pro skupinku duší, a plnily tak své náboženské poslání ve všedním životě tehdejších lidí. Smyslem drobných sakrálních staveb v životě obyčejných lidí dříve bývalo spojení mezi náboženským a světským světem. Křesťanství se díky drobným sakrálním objektům propojovalo se staršími pohanskými zvyky. V dnešní době v drobných stavbách nacházíme únik z každodenního života, snahu o nalezení smyslu naší vlastní existence. I dnes mají tyto stavby pamětní, stejně jako obecně kulturní význam (Hájek et Bukačová, 2006)

Jak již bylo řečeno výše, drobná sakrální architektura je důkazem řemeslného umu a výtvarného nadání jejích tvůrců, kteří dokázali tyto stavby velmi citlivě začlenit do přírody, jež je obklopovala. V dnešní uspěchané a mnohdy až přetechnizované době tato drobná architektura láká čím dál více lidí, kteří u ní nacházejí bezpečí, jistotu a klid. (Spathová, 2004) Osoba pozorovatele a zejména jeho víra v Boha, vyšší moc, nadpřirozeno či cokoliv jiného, ovlivňuje i jeho otevřenost ve vztahu k drobné sakrální architektuře i k duchovním místům jako takovým. (Williams, 2016)

V České republice se nachází obrovské množství památek a staveb lidového charakteru, ačkoliv značné množství jich bylo ve druhé polovině 20. století zničeno. (Spathová, 2004)

I v dnešní době jsou podél cest k vidění křížky či pomníčky připomínající tragické události a neštěstí, stejně jako byla tato místa označována i v minulosti. Jiné důvody stavění drobných památek jsme však z minulosti nepřevzali – dnes se krajinou pouze projíždí a lidé v ní nežijí jako dříve. *„Hlavní devizou naší doby je pomlživost, prchavost, informace upadá v zapomenutí, je to obchod o duši a tou zmítají imaginace reklamních agentur denně novými modely. V tomto kolotoči mají staré drobné památky stabilitu nevidanou, nenabízejí totiž změny, ale jsou zastavením času, jímž obdarovávají*

kolemjdoucí, jsou kotvami bytí člověka k pevnému základu domova.“ (Hájek et Bukačová, 2006)

1.5 Ochrana drobných sakrálních staveb

Drobné sakrální stavby jsou v dnešní době velmi ohrožené, a to zejména nehodami způsobenými těžkým ořebním nářadím, dopravou, krádežemi, nedbalým zacházením při různých stavebních pracích, znečištěním ovzduší, v zimě pak zasolováním cest, které ničí sokly jednotlivých objektů. Často se kvalitnější péče dostává pouze památkově chráněným objektům, avšak na ty „obyčejné“ se zapomíná. (Hájek et Bukačová, 2006) Z těchto důvodů je potřeba drobnou sakrální architekturu náležitě chránit a pečovat o ni všemi dostupnými prostředky.

1.5.1 Ochrana a péče o drobné sakrální stavby

Památky lidového stavitelství, mezi něž patří i drobné sakrální stavby v intravilánech obcí i ve volné krajině, jsou nejvíce ohroženou skupinou objektů památkového fondu. Zásadním bodem v ochraně a péči o tyto stavby by mělo být poznání jejich historie, která nám podává svědectví o umění starých mistrů, o jejich životě a kultuře. Bez lidových staveb by naše vesnice ztratily svůj typický charakter. (Spathová, 2004) Naštěstí se i v dnešní době najdou lidé, kteří svůj volný čas věnují péči o tyto vzácné objekty. *„A tak se nad jihočeskou krajinou opět v poledne a v podvečer rozléhá tichý hlas zvonků, který oznamuje všem, že zde žijí lidé, kteří si váží odkazu svých předků a budou jej dál předávat novým generacím.“ (Hladký, 2007)*

Drobné sakrální stavby jsou často opomíjeny v porovnání s památkami, které jsou považovány za více atraktivní. Lidové stavitelství má však v každé oblasti naší země svá specifika a často dotváří obraz jednotlivých regionů. (Spathová, 2004)

Jedním z hlavních cílů památkové péče je zachování maximální možné autenticity a věrohodnosti konkrétní drobné sakrální stavby. Drobné úpravy objektu je samozřejmě možné provést svépomocí, avšak na složitější opravy je vždy nutné povolat restaurátora, případně odbornou společnost, neboť některé zásahy do stavby nelze vzít zpět a měly by být provedeny s náležitou odbornou péčí, aby nedošlo k nenávratnému poškození stavby. Územně příslušné organizace a orgány státní památkové péče poskytují odborné rady všem vlastníkům zdarma, proto je vhodné se na ně obrátit v případě jakýchkoli pochybností o správném postupu obnovy drobné sakrální architektury. (Hájek et al., 2010)

Bohužel ne všechny drobné objekty, které by si zasloužily památkovou ochranu, této ochrany skutečně požívají. Dokonce i ve vybraném zájmovém území se nachází jen minimum památkově chráněných staveb drobné sakrální architektury. Jedná se konkrétně o kamenná boží muka u Vahlovic, která jsou popsána v katalogu pod č. 12

a boží muka u Lapače, jež jsou v katalogu pod č. 24. Bylo by vhodné inspirovat se v jiných evropských zemích (např. v Polsku), kde jsou památkově chráněny všechny drobné objekty, včetně objektů sakrálních.

1.5.2 Opravy a údržba drobných sakrálních staveb

„Obzvláště v dnešní době je nutné chránit ohrožené estetické, stavební a památkové hodnoty kulturní krajiny i vesnických sídel a pečlivě zvážit veškeré zásahy, které by porušovaly jejich urbanistickou a ekologickou rovnováhu.“ (Spathová, 2004)

První fází obnovy jakékoli drobné sakrální stavby by měl být průzkum jejího stavu, základní fotodokumentace, zákres poškozených částí a vyhledání informací o historii objektu i její podobě před poškozením či přestavbou. Dalším krokem by pak mělo být vyhledání dostupné ikonografie, fotografií a dalších historických materiálů (od pamětníků či místního kronikáře), včetně historických fotografií, kreseb a pohlednic uložených v muzeu. Je však možné, že u některých drobných objektů historické fotografie vůbec nebudou k nalezení, pak se nabízí srovnat takový objekt s podobnými stavbami stejného druhu. Třetí fází obnovy je pak obnova samotné původní polohy památky, která mohla být změněna například v důsledku nadzvednutí kořeny stromů a jejím vychýlením. V tomto případě vyvstává otázka, zda vůbec drobnou stavbu srovnávat do původní osy – vzhledem k velmi pravděpodobnému poničení či zničení celé stavby se srovnání příliš nedoporučuje, pokud není naklonění příliš markantní. Původní poloha stavby v krajině by pak neměla být měněna a objekt by měl v ideálním případě zůstat na svém původním místě, pokud není samozřejmě ohrožen např. plánovanou trasou inženýrských sítí nebo rozšiřující se výstavbou. Čtvrtá fáze spočívá v obnově okolí drobné sakrální stavby, neboť právě úprava jejího okolí výrazně působí na celkové vnímání její hodnoty. Úprava okolí by však měla být jednoduchá a citlivá s ohledem na skutečnost, že drobná sakrální stavba by měla vhodně zapadat do svého okolí, nikoliv z něj až nepřirozeným způsobem vyčnívat. Pátá fáze pak zahrnuje vlastní obnovu památky, která by vždy měla brát ohledy na jedinečnost každé jednotlivé stavby. (Hájek et al., 2010)

Velkým problémem je neodborné restaurování drobné sakrální architektury, vedoucí k laickým opravám, jež této architektuře spíše škodí. (Hájek et Bukačová, 2006) Příspěvky a dotace na opravy poškozených sakrálních památek lze získat ze státního rozpočtu, od Ministerstva kultury (nejrůznější programy), Ministerstva pro místní rozvoj (Program obnovy venkova, SAPARD) či od krajských úřadů a dalších subjektů. (Valenčík, 2006).

Lze shrnout, že hlavními zásadami obnovy a údržby těchto objektů jsou: a) objekt nepřemísťovat, b) k obnově a úpravě přistupovat komplexně, c) důkladně očistit a pasivovat (aplikovat nový nátěr) kovy, d) používat pouze kvalitní nátěry,

e) zachovat střídmost barevnost, která odpovídá historickým zvyklostem, f) nepouštět se do laického doplňování chybějících částí objektu, g) pořizovat fotodokumentaci celého procesu a psát si podrobné poznámky, h) mít na paměti, že všechny zásahy by měly být odstranitelné, i) konzultovat postup s odborníky. (Hájek et al., 2010)

1.5.3 Opravy a údržba drobných objektů na Blatensku

Na Blatensku se o opravy a údržbu drobných sakrálních i nesakrálních objektů významným způsobem zasloužil a dále zasluhuje pan Petr Štěpán (*1961), rodák z Prahy, který v r. 1988 přesídlil do jihočeských Hajan nedaleko Blatné. Petr Štěpán, malíř, ilustrátor, umělecký řemeslník, restaurátor, zpěvák, kytarista a zakladatel hudebního uskupení Křečový žíly, je také předsedou a zakladatelem spolku Menhirostav, neboli Přátelského spolku pro podporu lokální historie. Spolek Menhirostav se jako sdružení přátel a dobrovolníků aktivně podílí na obnově kulturní krajiny, stavění kamenů na výšku, sázení stromů i opravě křížků a kapliček u cest v jižních Čechách, a to zejména v oblasti Blatenska. Spolek byl v r. 1994 založen s cílem restaurovat, obnovovat a udržovat opomíjené památky v krajině. Od té doby se spolku podařilo obnovit více než padesát objektů. Každé setkání Menhirostavu také doprovází soutěž o nejlepší pokrm regionálních kuchyní na konkrétní téma. V příloze této práce se nachází několik ilustračních fotografií, které dokumentují prozatím poslední setkání spolku Menhirostav v srpnu r. 2020 u rybníka Velká Kuš, kde byl na památku obětí moru z let 1676 až 1682 vztyčen černý litinový kříž.

Dalším regionálním nadšencem na poli oprav a údržby drobných objektů na Blatensku je Ing. Václav Cheníček, zaměstnanec Odboru majetku, investic a rozvoje Městského úřadu Blatná, obyvatel obce Skaličany a také skaličanský dobrovolný hasič. Ve volném čase se s ostatními obyvateli Skaličan zasluhuje o údržbu a drobné opravy sakrální architektury.

2. Metodika práce

Autorka při zpracování praktické části bakalářské práce vycházela z běžně dostupných map, kde jsou jednotlivé drobné sakrální stavby zakresleny, a také z konzultací s odborníky, kteří se zabývají údržbou těchto objektů, neboť některé stavby nebyly v mapách zakresleny. Důležitým zdrojem informací byl pro autorku výše zmíněný předseda spolku Menhirostav a restaurátor drobných sakrálních staveb, pan Petr Štěpán. Jedna ze staveb byla objevena až po rozhovoru s místním obyvatelem obce Buzice (katalogový list č. 2). Autorka dále vycházela z údajů v Památkovém katalogu Národního památkového ústavu (ÚSKP) a jeho elektronické evidenci jednotlivých památek. Cenné informace a fotografie čerpala autorka také od výše zmíněného Ing. Václava Cheníčka a také z kartotéky (archivu fotografií) vytvořené v 50. letech 20. století panem Vincentem Hrbkem. Informace o dvou sakrálních objektech autorka této práce čerpala z dobové kroniky obce Myštice. V neposlední řadě autorka této práce čerpala dílčí informace z knih vydaných Národním památkovým ústavem, a to z knihy *Zděná boží muka v jižních Čechách* (Hájek, 2009) a z knihy *Kamenná boží muka v jižních Čechách a přilehlé Moravě* (Paloušová, 2009), stejně jako z místního periodika *Blatenských listů*, v nichž vycházel seriál o drobné sakrální architektuře na Blatensku. Autory tohoto seriálu byli Mgr. Karel Petrán a Ing. Václav Cheníček.

Praktická část této práce se zabývá charakteristikou vybraného zájmového území, tedy v obecnější rovině regionu v okolí města Blatná (oblast Blatenska), zahrnující přírodní, historický a kulturní vývoj tohoto území. Vybrané území Blatenska bylo zúženo na severovýchodní oblast u města Blatná mimo intravilán. K tomuto zúžení vybraného území autorku vedl velký počet drobných sakrálních objektů na území Blatenska. V pomyslném kruhu okolo města Blatná s poloměrem přibližně 7 kilometrů autorka napočítala více než padesát drobných objektů v krajině. Tento počet by pak jistě ještě narostl o stavby, které nejsou na běžné mapě zakreslené. Autorka této práce proto z výše popsané kružnice vybrala oblast, která vykazovala nejvyšší hustotu drobných sakrálních staveb na co nejmenší rozloze. Výsledkem pak bylo vybrané zájmové území čítající 25 objektů. Těžištěm praktické části této bakalářské práce je popis, dokumentace, zakreslení a vyhodnocení stavu a krajinářského významu drobných sakrálních staveb na vybraném území, výsledkem čehož je jejich přehledný katalog, který obsahuje veškeré údaje o těchto stavbách, včetně bohaté fotodokumentace a u většiny z nich i důvod jejich vystavení, pokud se ho autorce podařilo dohledat. Každý katalogový list obsahuje mapu přesné polohy objektu, fotografie okolí objektu, celkového pohledu i detailů jednotlivých staveb, včetně fotografií případného poškození staveb. Většina katalogových listů pak obsahuje historické fotografie z různých období, případně i fotografie zachycující opravy jednotlivých staveb.

Základním pramenem, ze kterého autorka této bakalářské práce vycházela při vypracovávání praktické části a při stanovení metody samotné práce, byla Metodika dokumentace drobných památek (Hrubý et al., 2015), doplněná o hledisko krajinářského významu jednotlivých drobných sakrálních staveb. Právě k hodnocení drobných sakrálních staveb z hlediska jejich významu v krajině autorka použila zdroj Krajinný ráz, identifikace a hodnocení (Vorel et Kupka, 2011). Autorka se snažila k posouzení krajinářského významu jednotlivých staveb použít kritéria krajinného rázu, zapojení stavby do krajiny a historický a duchovní význam místa, na němž se stavba nachází.

Základní metodou práce bylo terénní měření a fotodokumentace uskutečněná autorkou v květnu a červnu 2020 a dále v období od října 2020 do března 2021. Rozměry jednotlivých objektů byly měřeny pásmem Well-balanced Profi Tape (7,5m), a to za asistence jedné pomocnice. Fotodokumentace staveb byla pořízena v období květen – červen 2020 a leden – březen 2021 kompaktním fotoaparátem SONY DSC-WX350 či mobilem Samsung Galaxy A41 s fotoaparátem (trojitý fotoaparát 48 + 8 + 5 Mpx). Přímým ohledáním jednotlivých staveb pak byl posouzen jejich stav, stejně jako jejich umístění a význam v krajině.

Při terénním průzkumu jednotlivých sakrálních staveb a následném zpracování jednotlivých evidenčních listů se autorka této práce pokusila o jednotný přístup ke všem objektům a snažila se o jednotný popis a charakteristiku všech jednotlivých staveb. Získanými údaji byly zejména: název objektu (identifikace, funkce, typ objektu), lokace objektu (GPS, přesné umístění, orientace ke světovým stranám, vzdálenost od orientačních bodů), základní rozměry objektu (celková výška, výška podstavce i jednotlivých částí, výška kříže apod.), časové zařazení a autor objektu, detailní popis objektu a jeho částí (konstrukce, materiál, poškození, postupováno bylo od celku k detailu, odspodu nahoru; popis okolních staveb, cest, křižovatek, stromů, plotů, sloupků, terénu v okolí; nápisy a jejich velikost), stav objektu (stavebně-technický, tedy statika, úplnost objektu, mechanické poškození, trhliny, stav materiálu, nečistoty, vegetace apod.), a v neposlední řadě význam objektu v krajině. Jednotlivé typy objektů, které jsou v katalogu uvedené, jsou následující: kříž na kamenném soklu, kamenný kříž, zděná výklenková kaplička, kamenná pilířková/sloupková boží muka, zděná pilířková/sloupková/výklenková boží muka.

Výstupem praktické části této bakalářské práce je celkový seznam objektů a jejich podrobný katalog, obsahující jednotlivé katalogové listy pro každý z objektů. Úplný a vyčerpávající soupis všech drobných památek je nemyslitelný, proto ani tato bakalářská práce neaspiruje na úplný katalog s taxativním výčtem všech drobných objektů v krajině vybraného území. Pro evidenci všech typů drobných sakrálních staveb na vymezeném území byl použit jednotný katalogový list, aby byla zajištěna jednotnost a alespoň základní objektivita záznamu. Dalším výstupem je souhrnná mapa, v níž je zakreslena poloha všech drobných sakrálních staveb v řešeném území.

číslo	KATALOGOVÝ LIST	Název drobné sakrální stavby
--------------	------------------------	------------------------------

Základní informace			
Kraj	Okres	Obec (část obce)	Katastrální území

Parcela č.	Vlastnické právo	Druh objektu
nahlizenidokn.cuzk.cz		

Souřadnice GPS

Datace vzniku

Rozměry objektu
<p>Rozměry získané vlastním terénním měřením.</p>

<p>Výřez z katastrální mapy s vyznačenou polohou drobné sakrální stavby (cuzk.cz, zákres vlastní).</p>

Památková ochrana (rejstříkové číslo ÚSKP)	Součást památkově chráněného území
pamatkovykatalog.cz	

Popis objektu
<p>Detailní popis objektu, jeho jednotlivých částí a materiálů, z nichž byl vyroben. Stručná historie a okolnosti vzniku objektu získaná z dostupných pramenů.</p>

Popis umístění
<p>Přesné umístění objektu, popis okolí objektu, orientace objektu ke světovým stranám.</p>

Stav objektu
<p>Popis závad a celkového stavu objektu.</p>

Krajinotvorný význam

Vlastní popis krajinotvorného významu objektu.

Fotografická dokumentace

Fotodokumentace drobné sakrální stavby, jednotlivých detailů i jejího okolí.
Případně další historické fotografie a dokumentace oprav objektu.

Zpracovala:

Datum:

3. Praktická část práce

3.1 Charakteristika území Blatenska

Blatensko je oblast nacházející se v severozápadní části jižních Čech v okrese Strakonice. Oblast Blatenska lze vymezit několika způsoby, buď jako území Svazku obcí Blatenska, který tvoří 32 obcí, či jako správního obvodu města Blatná jako obce s rozšířenou působností, který zahrnuje celkem 26 obcí.

3.1.1 Stručná historie města Blatná

Historie města Blatná je nerozlučně spjata s panským sídlem. Toto panské sídlo, postavené na skalisku nad bažinami uprostřed blat, která dala název celému městu, se později stalo základem pro vybudování vodního hradu (zámku), o němž jsou dochovány první písemné zmínky již z roku 1235. Zámek je obklopený rybníkem, či spíše rozšířeným korytem řeky Lomnice (Sekera, 2010), která pramení ve svazích vrchu Třemšín v Brdské vrchovině. (Oberfalcer, 2011) Na zámek navazuje romantický anglický park, který vznikl v 19. století z původní lovecké obory založené již v 15. století (Oberfalcer, 2012) a který tvoří romantickou scenerii s vodními plochami a močály (Dreslerová et al., 2003). Pod věkovitými stromy je dodnes možno rozeznat zbytky tzv. sejpů po středověkém rýžování zlata. (Oberfalcer, 2012) Rýžovnické sejpy jsou typickou památkou jižních Čech. (Dreslerová et al., 2003) Park v současnosti obývá na 50 druhů ptáků od pěnkav přes špačky až po modřinky (Hořejš et al., 1994) a také daňci a pávi.

Obr. č. 3 a 4 – Zámek Blatná a anglický park (fotografie: autorka 2021)

Z původní osady se postupem času nad hradem a v jeho okolí vyvinulo celé město, zprvu zejména město poddanské, jež postupně od vrchnosti dostávalo nejrůznější práva, např. právo pořádat městské trhy, právo mít radnici či právo vařit pivo. Císař

Rudolf II. v roce 1601 povýšil Blatnou na město, jehož jádro je dodnes chráněno jako městská památková zóna. Příznivý vývoj města narušila třicetiletá válka a teprve počátkem 18. století se život jejích obyvatel, kteří svou obživu zajišťovali hlavně řemesly (zejména rybnářstvím, kamenictvím a obuvnictvím), obchodem, polním hospodařením či chovem dobytka, začal pomalu zlepšovat. Počátkem 19. století došlo k omezení plochy rybníků a jejich přeměně na orná pole, louky a pastviny. Další ranou pro město byl pak velký požár v roce 1834, při němž vyhořely mimo jiné i kostel, zámek, radnice či škola. Zrušením roboty a poddanství v roce 1848 došlo k rozvoji samosprávy, obce se sdružily do okresů, v Blatné ve druhé polovině 19. století sídlily okresní úřad a okresní hejtmanství (dnešní budova knihovny a muzea). V této době se Blatná začala kulturně, společensky i hospodářsky rozvíjet, k čemuž velmi přispělo vybudování místní železnice či zavedení telefonního spojení. Samozřejmý útlum rozvoje města znamenala první světová válka, avšak poválečný vývoj byl o to intenzivnější, zejména z hlediska rozvoje architektury. Vývoj města dovršil významný rozvoj průmyslu po druhé světové válce. (Sekera 2010)

V blízkosti zámku cestou do centra města se nachází jeden z nejcennějších výtvorů pozdní gotiky, děkanský kostel Nanebevzetí Panny Marie, založený již v románském stylu v letech 1290-1300. Památka v těsné blízkosti kostela, zděná zvonice neboli také Blatenská věž, byla postavena v roce 1723 jako náhrada původní dřevěné zvonice; po požáru byla znovu postavena v letech 1835-1836 v novogotickém stylu. (Oberfalcer 2012)

Blatná, město růží, získala svůj přídomek díky Janu Böhmovi, celosvětově známému pěstiteli růží, který měl v meziválečném období v Blatné přes 30 hektarů růžových plantáží. Město také v 15. století proslavil pan Jaroslav Lev z Rožmitálu při své cestě z Čech až na konec světa. (Sekera 2010)

3.1.2 Blatensko

Blatensko se nachází v severní části strakonického okresu a jižní výběžky Brdské vrchoviny zde přechází do mírnější Blatenské pahorkatiny, která je tvořena zejména granitoidními horninami - granodiority neboli žulou. (Oberfalcer, 2011)

Oblast Blatenska byla dle dostupných hmotných pramenů osídlena již v 7. století př. n. l. a nejvíce nálezů pochází ze 4. století př. n. l. Tyto nálezy související s rozšířením Keltů do celé střední Evropy. Slované se pak na Blatensku rozšířili zejména v 8. století n. l. Celé Blatensko pak bylo dle dostupných pramenů osídleno českým etnikem již před rokem 1200. (Štěpán et al., 2018)

Na Blatensku se nacházejí významné žulové lomy, a to u Řečice, Vahlovic a Drahenického Málkova, v nichž se těží blatenský typ granodioritu. Žula je využívána především ve stavebnictví, ale i pro výrobu uměleckých děl. (Oberfalcer 2011)

Blatensko je také známé svými rybníčky a rybníky, ostatně jako celé jižní Čechy. Jihočeské rybníky vznikly na původních starých mokřadech (Dreslerová et al., 2003), nejvíce rybníků je právě na Blatensku a také na Vodňansku. Rybníky a rybníční soustavy vznikaly od středověku, nejvíce koncem 15. a počátkem 16. století, v okolí potoků a řek a staly se důležitým prvkem jihočeské krajiny. Sloužily mimo jiné k odvodňování mokřin, z nichž se mohla stát zemědělsky využitelná půda, k zadržování vody či k rekreaci (Oberfalcer, 2011), a v neposlední řadě samozřejmě k chovu ryb. Rybníky v okolí Blatné zaujmou již svými názvy – namátkou např. Pustý, Kaneček, Pýcha, Závist, Labuť, Hadí, Smyslov, Bídník, Kozina či Ovčín.

Typickou krajinu Blatenské pahorkatiny tvoří rybníky a ostrůvky lesů v polích a loukách. (Oberfalcer, 2011) Po celém území Blatenska se nacházejí zvláštní skalní útvary, balvany a další žulové bloky, kterým lidé od pradávna přisuzovali zvláštní moc a považovali je za výtvořiny nadpřirozených bytostí, zejména čertů. (Oberfalcer, 2012). Z nejznámějších kamenů na území Blatensku lze jmenovat například Čertův kámen na sídlišti u Čertova kamene v Blatné, známou přírodní památku Kadovský viklan u obce Kadov či Malý a Velký Čertův náramek.

3.2 Charakteristika vybraného zájmového území

Jak již bylo uvedeno výše, autorka této bakalářské práce nejprve pomyslně vytvořila kolem města Blatná kruh s poloměrem přibližně 7 kilometrů, který však čítal příliš velké množství drobných sakrálních staveb, a proto jej k dalšímu zkoumání omezila na severovýchodní oblast tohoto kruhu, neboť tato oblast zahrnovala nejvíce sakrálních staveb na co nejmenším možném území.

Vybrané zájmové území tedy sahá zejména na severovýchod od obce Blatná. Zahnuje okolí těchto obcí: Blatná, Buzice, Václavov, Laciná, Myštice, Vahlovice, Dvoretice, Újezd u Skaličan, Skaličany, Paštiky, Dobšice a Hněvkov u Mačkova.

Jedná se o poměrně členitou oblast zahrnující velké množství rybníků (Krejčí, Vilímec, Závist, Pýcha, Kaneček), lesních pozemků, luk a polí. V této oblasti se nacházejí pouze menší obce, které tak povětšinou ještě neztratily charakter venkova.

3.3 Katalog drobných sakrálních staveb na Blatensku

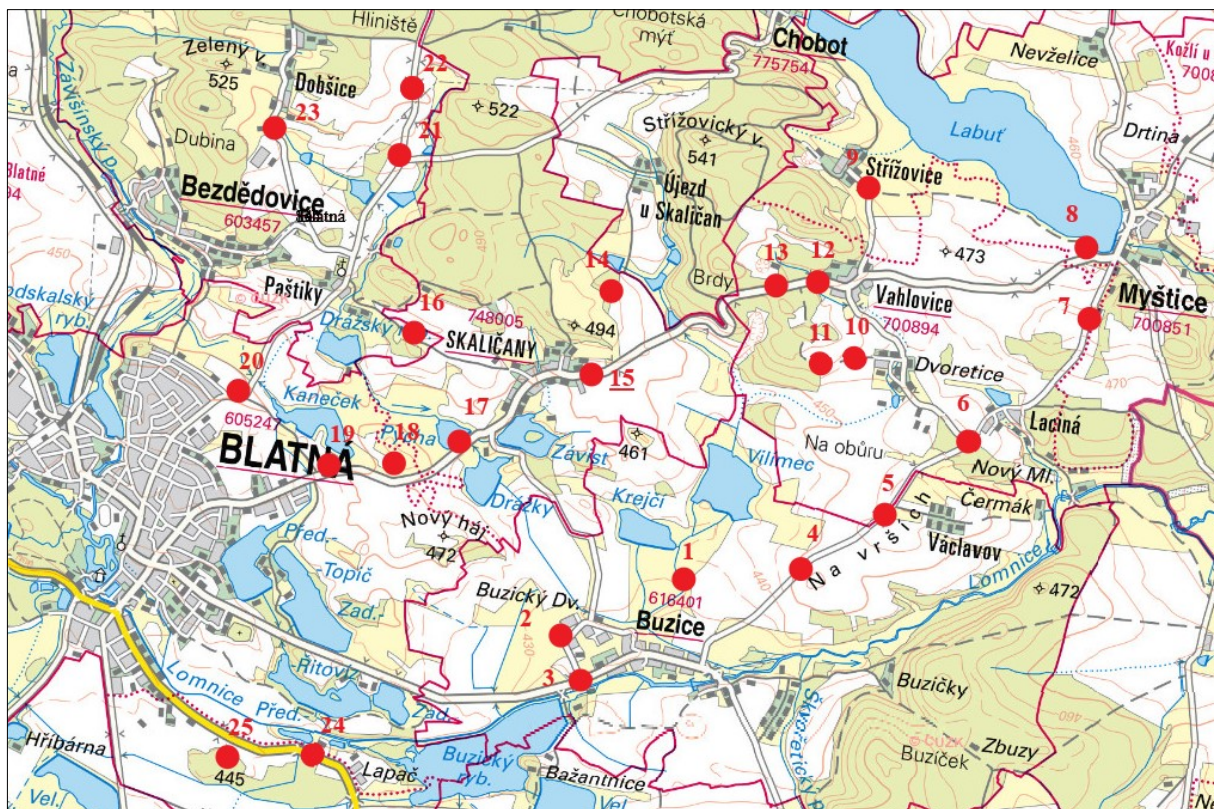
Vybrané drobné sakrální stavby jsou v katalogu seřazeny podle polohy na vybraném zájmovém území. Všechny vybrané objekty tvoří jakýsi okruh. Před samotnými katalogovými listy se nachází přehledová tabulka všech objektů s uvedením pořadového čísla, názvu, katastrálního území a typu objektu a dále souhrnná mapa zachycující přesnou polohu všech drobných sakrálních objektů na vybraném území.

U každého objektu jsou uvedeny základní informace, autorčin název objektu, jeho přesné umístění včetně uvedené katastrálního území a parcelního čísla, druh objektu, souřadnice GPS včetně zakreslení jeho polohy do mapky, datace vzniku objektu, pokud je známá (u některých alespoň přibližná), rozměry objektu (zejména nejširší a nejužší bod a výška celého objektu), údaj o památkové ochraně včetně rejstříkového čísla v Památkovém katalogu, informace o tom, zda je objekt součástí památkově chráněného území, detailní popis objektu (počet částí, popis jednotlivých částí, materiál, ze kterých jsou jednotlivé části vyrobeny, dále popis všech detailů, letopočtů a nápisů na objektu), pověsti či příběhy, které se váží k důvodu vystavění jednotlivých objektů (tam, kde je autorka dohledala), popis umístění objektu včetně jeho okolí, stav objektu (škála 1 až 5, kde 1 – výborný, 2 – velmi dobrý, 3 – dobrý, 4 – špatný, 5 – velmi špatný), krajinářský význam objektu a jeho podrobná současná a pokud možno i historická fotodokumentace. Nejdůležitější částí každého katalogového listu je popis objektu, jeho umístění, popis jeho historie a významu v krajině.

V závěru katalogu je umístěn stručný slovníček pojmů a vysvětlení zkratk vyskytujících se v katalogových listech.

Přehled všech drobných sakrálních staveb na vymezeném území (památkově chráněné objekty jsou vyznačeny tučně)

Č.	Název objektu	Katastrální území	Typ objektu
1	Křížek u polní cesty u Buzic	Buzice	Kříž na kamenném soklu
2	Kříž za Buzickým dvorem	Buzice	Kříž na kamenném soklu
3	Křížek na rozcestí u Buzic	Buzice	Kříž na kamenném soklu
4	Křížek u cesty z Buzic do Laciné	Buzice	Kříž na kamenném soklu
5	Křížek u odbočky na Václavov	Buzice	Kříž na kamenném soklu
6	Křížek u Laciné	Vahlovice	Kříž na kamenném soklu
7	Kříž na vyhlídce nad Myšticemi	Vahlovice	Kříž na kamenném soklu
8	Vejlupkův kříž u rybníka Labuť	Myštice	Kříž na kamenném soklu
9	Křížek u Střížovic	Myštice	Kříž na kamenném soklu
10	Křížek u Dvoretic	Vahlovice	Kříž na kamenném soklu
11	Výklenková kaplička u Dvoretic	Vahlovice	Zděná výklenková kaplička
12	Kamenná boží muka u Vahlovic	Vahlovice	Kamenná pilířková boží muka
13	Kamenný kříž v lese u Vahlovic	Vahlovice	Kamenný kříž
14	Boží muka sv. Anny u Skaličan	Skaličany	Kamenná sloupková boží muka
15	Zděná boží muka u Skaličan	Skaličany	Zděná pilířková boží muka
16	Křížek u Skaličan	Skaličany	Kříž na kameném soklu
17	Kříž u rybníka Pýcha	Skaličany	Kříž na kamenném soklu
18	Křížek nad Pejchou	Skaličany	Kříž na kamenném soklu
19	Kříž v zatáčce u cesty do Blatné	Blatná	Kříž na kamenném soklu
20	Boží muka na Železném vrchu	Blatná	Zděná sloupková boží muka
21	Rozcestník s křížkem u Paštík	Bezdědovice	Kříž na kamenném soklu
22	Kamenný kříž u Dobšic	Bezdědovice	Kamenný kříž
23	Křížek před Dobšicemi	Bezdědovice	Kříž na kamenném soklu
24	Boží muka u Lapače	Hněvkov u Mačkova	Kamenná pilířková boží muka
25	Boží muka v Kněžohájku	Hněvkov u Mačkova	Zděná výklenková boží muka

Obr. č. 5 – Poloha všech drobných sakrálních staveb ve vybraném území (zdroj: cuzk.cz, zákres vlastní 2021)

1	KATALOGOVÝ LIST	Křížek u polní cesty u Buzic
----------	------------------------	-------------------------------------

Základní informace			
Kraj	Okres	Obec (část obce)	Katastrální území
Jihočeský	Strakonice	Buzice	Buzice

Parcela č.	Vlastnické právo	Druh objektu
801/2	obec Buzice	KŘÍŽ NA KAMENNÉM SOKLU

Souřadnice GPS
49.4272764N
13.9332028E

Datace vzniku
18. století

Rozměry objektu
objekt se skládá celkem ze 4 částí, celková výška 305 cm, výška soklu 220 cm, nejširší místo 50 cm, nejúžší místo 25 cm, výška křížku 85 cm

Památková ochrana (rejstříkové číslo ÚSKP)	Součást památkově chráněného území
památkově nechráněno	ne

Popis objektu
Na žulovém soklu obdélníkového půdorysu, který sestává celkem ze 4 stupňů včetně širšího žulového podstavce, se nachází litinový kříž s korpusem Krista, pod nímž je umístěna cedulka bez nápisu. Sokl je cementem připevněn na žulový podstavec a směrem nahoru se zužuje. V horní části (přibližně 10 cm od horního okraje) je žulový sokl zajištěn železným stahovákem. Kříž je vyroben z litiny a byl pravděpodobně zhotoven v nejstarší huti na našem území, a to v Rožmitále pod Třemšínem. Litinový kříž byl pravděpodobně původně náhrobním křížem, který byl dodatečně umístěn na boží muka. Ramena litinového kříže jsou zdobená a korpus Ježíše Krista je vyroben z jiného materiálu než celý kříž. Křížek na kamenném soklu je neobvykle vysoký v porovnání s ostatní drobnou sakrální architekturou. Přibližně 5 m od křížku se nachází geodetický bod.

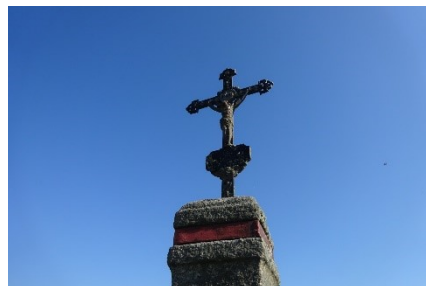
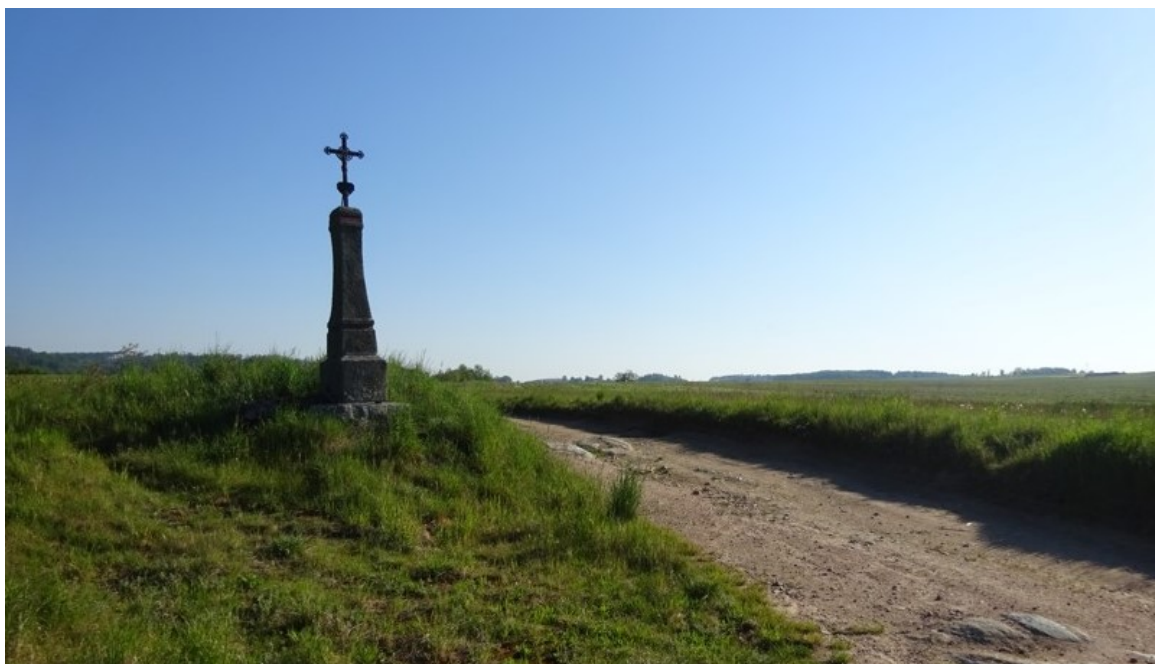
Popis umístění
Objekt se nachází u polní cesty a je orientovaný směrem na jih k obci Buzice. Polní cesta vede dále do obce Skaličany mezi rybníky Krejčí a Vilímec a je lemována stromy. Křížek se nachází přibližně 2 m od této polní cesty na mírné vyvýšenině, v jeho okolí jsou pouze velké kameny, louky a zmíněný geodetický bod.

Stav objektu
Objekt je ve značně špatném stavu, při doteku se kývá, je nakloněný směrem na sever (přibližně o 6 - 7°) i mírně na západ, z jižní strany je pokryt mechem a je znečištěn výkaly od ptáků. Celkový stav objektu: 4 (špatný).

Krajinotvorný význam

Křížek na kamenném soklu představuje výškovou dominantu celého okolí. Vyvýšené místo, na němž se křížek nachází, poskytuje krásný výhled na obec Buzice i celé široké okolí.

Fotografická dokumentace (autorka 2020)

Historické fotografie (dvě fotografie nahoře: V. Cheníček 2003, fotografie dole: V. Cheníček 2008)

Zpracovala: Nina Švehlová

Datum: 30. 3. 2021

2	KATALOGOVÝ LIST	Kříž za Buzickým dvorem
----------	------------------------	--------------------------------

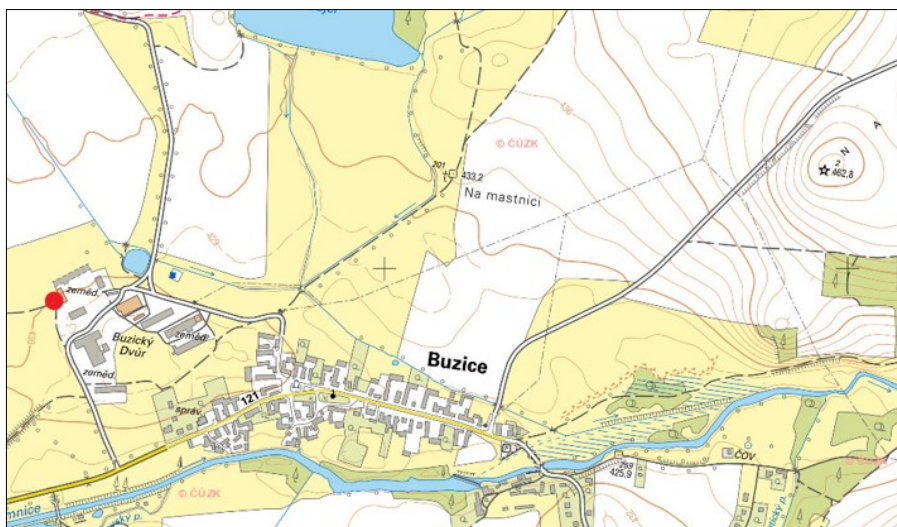
Základní informace			
Kraj	Okres	Obec (část obce)	Katastrální území
Jihočeský	Strakonice	Buzice	Buzice

Parcela č.	Vlastnické právo	Druh objektu
746	Stef.-Filipos Germenis	KŘÍŽ NA KAMENNÉM SOKLU

Souřadnice GPS
49.4236631N
13.9223506E

Datace vzniku
18./19. století

Rozměry objektu
objekt má 5 částí, celková výška 380 cm, sokl v nejširším místě 105 cm, v nejužším 60 cm, výška kříže 130 cm, výška korpusu 50 cm

Památková ochrana (rejstříkové číslo ÚSKP)	Součást památkově chráněného území
památkově nechráněno	ne

Popis objektu
Jedná se o litinový kříž na monumentálním žulovém podstavci. Podstavec se skládá celkem z 5 částí, prostřední část je zdobena tzv. zrcadly (reliéfní ornamenty). Žulový podstavec se směrem nahoru zužuje a jeho horní část je poměrně úzká v porovnání s dolní částí soklu. Je zřejmé, že sokl a kříž jsou dva odlišné prvky – zatímco kříž je běžnou dílenskou prací z 2. poloviny 19. století, mohutný kamenný, bohatě profilovaný sokl bez datace je jistě starší a připomíná sokl pod sochou sv. Floriána před děkanstvím v Blatné (datovaný do r. 1776). Na takové sokly bývaly umísťovány sochy nebo mohutnější kamenné kříže. Samotný kříž je vyrobený z litiny a jedná se o největší a nejmohutnější kříž (typ č. 1), které byly z litiny odlévány v huti v Rožmitále pod Třemšínem. Na kříži je dvěma hřbty, procházejícími nohama a trupem, přibitý korpus Krista. Korpus je pozlacen, původně se k těmto účelům používalo plátkové zlato, v dnešní době se užívá spíše stříbřenka apod. Kříž je bez nápisu, ramena kříže jsou zdobena a vytvarována do podoby tří listů.

Popis umístění
Kříž se nachází na severozápadním okraji obce Buzice za Buzickým dvorem, 500 m od silnice vedoucí z Blatné do Buzic, 50 m od zemědělského areálu Buzický dvůr a asi 10 m od polní cesty vedoucí do lesa Nový háj. Je obklopen třemi vzrostlými lipami, které jsou přibližně 25 m vysoké a tvoří trojúhelník, v jehož středu je ukrytý kříž. Objekt je orientován na východ.

Stav objektu
Po celém litinovém kříži se vyskytuje koroze, samotný kříž je zbarven do zelena. Sokl, jehož rohy jsou omlácené či zcela chybějí, je pokrytý žlutým mechem. Spodní kvádry soklu jsou spleené k sobě, sokl je ze zadní strany objektu spojen cementem s podstavcem. Celkový stav objektu: 3 (dobrý).

Krajinotvorný význam

Na tomto kříži se patrně setkává 18. a 19. století. Kříž s mohutným žulovým soklem je ukrytý mezi stromy. Ještě před stavbou Buzického dvora mohl pravděpodobně stát na staré polní cestě a určovat směr k lesu Nový háj, případně až do města Blatné, kudy stará polní cesta v minulosti vedla.

Fotografická dokumentace (autorka 2020)

Zpracovala: Nina Švehlová

Datum: 30. 3. 2021

3	KATALOGOVÝ LIST	Křížek na rozcestí u Buzic
----------	------------------------	-----------------------------------

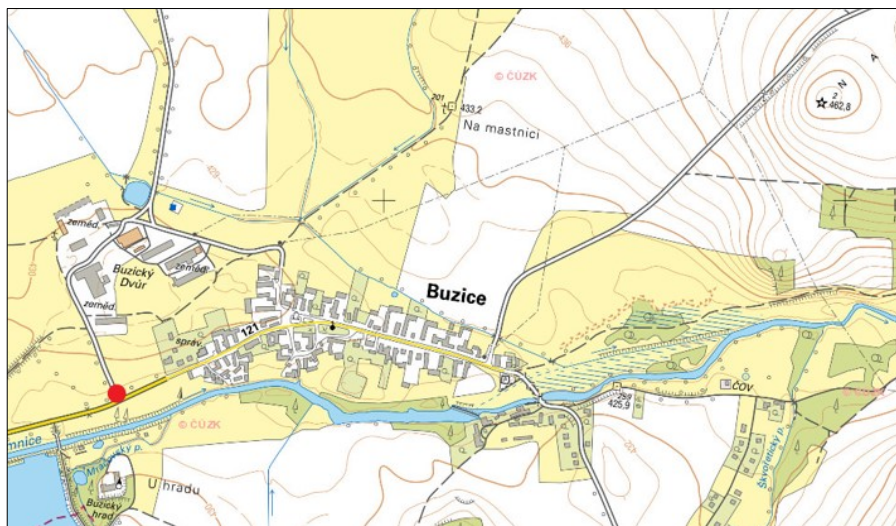
Základní informace			
Kraj	Okres	Obec (část obce)	Katastrální území
Jihočeský	Strakonice	Buzice	Buzice

Parcela č.	Vlastnické právo	Druh objektu
724/5	Libuše Barková	KŘÍŽ NA KAMENNÉM SOKLU

Souřadnice GPS
49.4208956N
13.9247719E

Datace vzniku
18. století

Rozměry objektu
celková výška 270 cm, nejušší místo 28 cm, rozměry soklu u země 57 x 70 cm, výška kříže 60 cm, výška korpusu 20 cm

Památková ochrana (rejstříkové číslo ÚSKP)	Součást památkově chráněného území
památkově nechráněno	ne

Popis objektu
Kamenný křížek na kamenném soklu. Sokl je vyrobený ze žuly, stejně jako křížek. Na spodní části soklu je tzv. zrcadlo, tedy reliéfní ozdobný tvar. Sokl je umístěn na čtvercové žulové desce, která slouží jako podstavec. Tato deska tvoří jakési schůdky či stupínky. Minimalistický, avšak poměrně mohutný křížek není nijak zdobený a má ostře řezané hrany. Na kamenném křížku je připevněn litinový korpus Krista, který je natřený stříbrenkou.

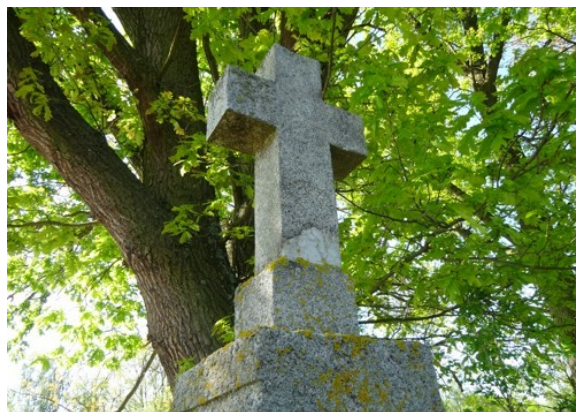
Popis umístění
Křížek se nachází asi 3 m od křižovatky silnice a obecní cesty před obcí Buzice, přibližně 50 m od obce a 100 m od Buzického dvora. Silnice vede z Blatné do Buzic, polní cesta vede k zemědělskému areálu u Buzického dvora. V těsné blízkosti křížku je mohutný dub letní (cca 22 m vysoký), opodál stojí další dub. Za křížkem se nachází oplocená louka, v jeho blízkosti roste hloh a různé byliny. Objekt je orientován na jihovýchod.

Stav objektu
Křížek je zachovalý, ze zadu byl v nedávné době dolepován žulový úlomek, a to pravděpodobně cementem. Na kamenném soklu se místy nachází mechový porost. Celkový stav objektu: 2 (velmi dobrý).

Krajnotvorný význam

Vzhledem k tomu, že se křížek nachází v těsné blízkosti vzrostlého dubu, je možné ho snadno přehlédnout, neboť jej tento dub při příjezdu od Blatné částečně zakrývá. Křížek pravděpodobně v minulosti sloužil jako orientační bod, protože se nachází na křižovatce dvou cest.

Fotografická dokumentace (autorka 2020)

Zpracovala: Nina Švehlová

Datum: 30. 3. 2021

4	KATALOGOVÝ LIST	Křížek u cesty z Buzic do Laciné
----------	------------------------	---

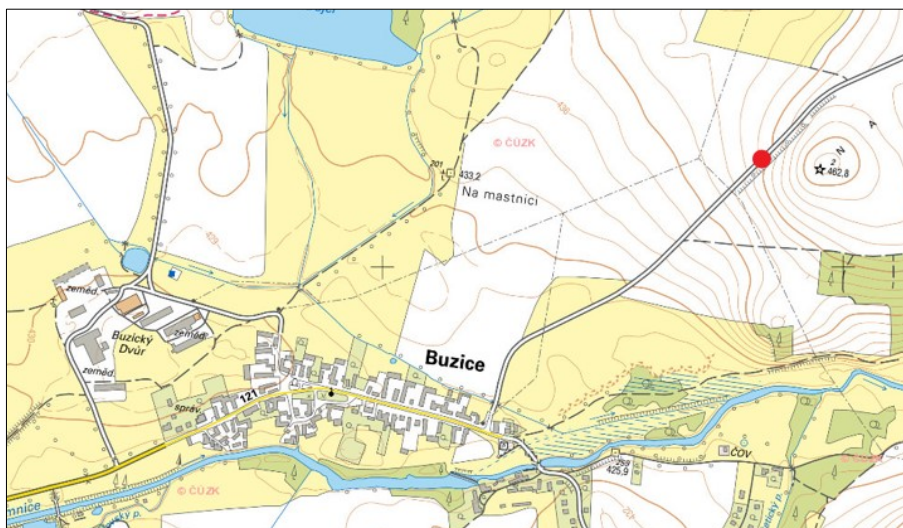
Základní informace			
Kraj	Okres	Obec (část obce)	Katastrální území
Jihočeský	Strakonice	Buzice	Buzice

Parcela č.	Vlastnické právo	Druh objektu
411	Libuše Barková	KŘÍŽ NA KAMENNÉM SOKLU

Souřadnice GPS
49.4284642N
13.9426375E

Datace vzniku
r. 1860

Rozměry objektu
objekt ze 4 částí, celková výška 380 cm, šířka podstavce 105 cm, v nejužším místě 24 cm, výška kříže 80 cm

Památková ochrana (rejstříkové číslo ÚSKP)	Součást památkově chráněného území
památkově nechráněno	ne

Popis objektu
Litinový křížek na kamenném soklu. Sokl se skládá ze 3 částí a pod jeho spodní čtvercovou částí se nachází širší podstavec. Na spodní části soklu je znatelný reliéf datace objektu, pravděpodobně r. 1860. Celý objekt je poměrně vysoký a štíhlý. Kříž je litinový se zaoblenými rameny jetelového tvaru. Pata kříže svým tvarem připomíná pohár či kalich, kolem něhož se vine had. Tělo i ramena kříže jsou žlábkovaná. Zezadu na kříži je nápis „Rožmitál“, odkazující na rožmitálskou huť, kde byl litinový kříž vyroben. Na kříži je dvěma hřeby připevněn postříbřený korpus Ježíše Krista.

Popis umístění
Křížek na kamenném soklu se nachází ve stráni po pravé straně silnice vedoucí z Buzic do Laciné (a dále do Myštic). Křížek je obklopen stromořadím akátů, je poměrně nepřístupný a z cesty snadno přehlédnutelný. Za křížkem nad strání je pole a nedaleko se nachází nejvyšší bod oblasti Na Vrších (463 m n. m.). Objekt je orientovaný na západ.

Stav objektu
Křížek je nakloněný směrem dopředu (na západ). Z pravé části soklu vystupuje železo, sokl je pokryt mechem a lišejníkem, místy byl opravován cementem. Celkový stav: 2 (velmi dobrý).

Krajinotvorný význam

Křížek na žulovém soklu se nachází ve stráni za příkopem a je také obklopen stromy, proto je poměrně nepřístupný. Pohled od křížku však poskytuje velmi krásný výhled na obec Skaličany i na rybníky, které se u ní nacházejí. Křížek mohl v minulosti sloužit jako orientační bod na cestě z Buzic do Laciné.

Fotografická dokumentace (autorka 2020)

5	KATALOGOVÝ LIST	Křížek u odbočky na Václavov
----------	------------------------	-------------------------------------

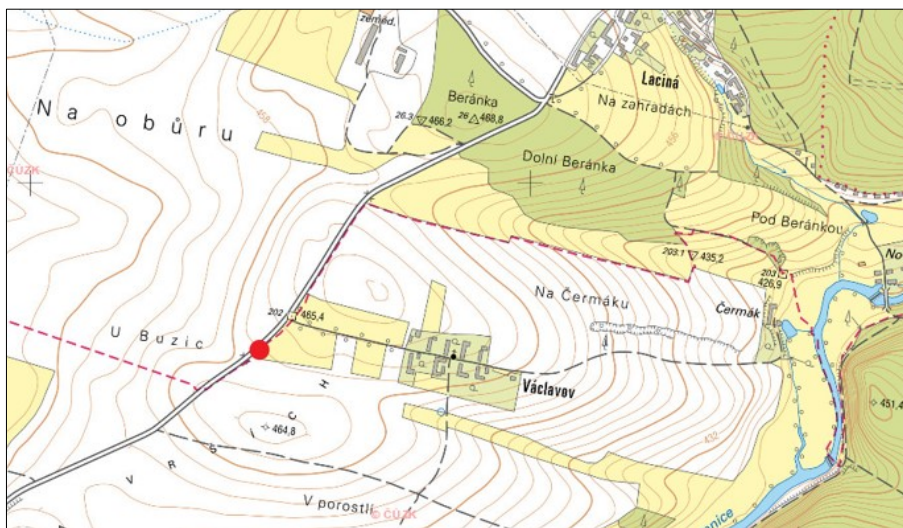
Základní informace			
Kraj	Okres	Obec (část obce)	Katastrální území
Jihočeský	Strakonice	Buzice	Buzice

Parcela č.	Vlastnické právo	Druh objektu
930/2	obec Buzice	KŘÍŽ NA KAMENNÉM SOKLU

Souřadnice GPS
49.4331114N
13.9503594E

Datace vzniku
neznámá

Rozměry objektu
skládá se z 3 částí, celková výška 285 cm, sokl 60 x 60 cm, nejužší místo 20 cm, výška soklu 180 cm, výška kříže 105 cm

Památková ochrana (rejstříkové číslo ÚSKP)	Součást památkově chráněného území
památkově nechráněno	ne

Popis objektu
Křížek na úzkém kamenném soklu. Žulový sokl je působením vnějších vlivů a pravděpodobně také blízkou přítomností vegetace ztmavlý. Na spodní části soklu je umístěn reliéf ve tvaru květiny, která mohla být značkou kameníka, jenž podstavec vyráběl. Na širším kamenném podstavci jsou patrná čísla, možná i datace objektu, vše je bohužel nečitelné (na starých fotografiích jejich tvar připomíná čísla 286). Na žulovém soklu je umístěn vysoký a štíhlý litinový kříž s korpusem Ježíše Krista. Ramena kříže jsou na konci zdobená a připomínají ramena jetelového kříže. Korpus Krista, jeho roucho a vnitřní část kříže jsou postříbřeny. Kristův korpus je v porovnání s výškou kříže poměrně drobný.

Popis umístění
Křížek se nachází asi 5m od silnice vedoucí z Buzic do Laciné a dále do Myštic před odbočkou na obec Václavov po pravé straně. Objekt je zarostlý šerikem, z něhož vystupuje pouze horní část soklu a kříž. V okolí objektu se nachází lípa srdčitá, před ním se rozkládá pole. Objekt je orientován na jih.

Stav objektu
Objekt se viklá, korpus Krista visí nakřivo (mírně doleva), na ztmavém žulovém soklu se nachází mech. Objekt není jinak poškozen, zasluhoval by ale prořezání okolních větví šeríku, aby více vyniknul. Celkový stav objektu: 2 (velmi dobrý).

Krajinotvorný význam

Křížek mohl v minulosti stát na rozcestí staré cesty z Buzic do Václavova, která později zanikla a byla nahrazena o 100 m vzdálenější silnicí. Objekt také mohl v minulosti případně informovat kolemjdoucí o rekatolizaci blízké obce Václavov.

Fotografická dokumentace (autorka 2020)

Historické fotografie (V. Cheníček 2009)

Zpracovala: Nina Švehlová

Datum: 30. 3. 2021

6	KATALOGOVÝ LIST	Křížek u Laciné
----------	------------------------	------------------------

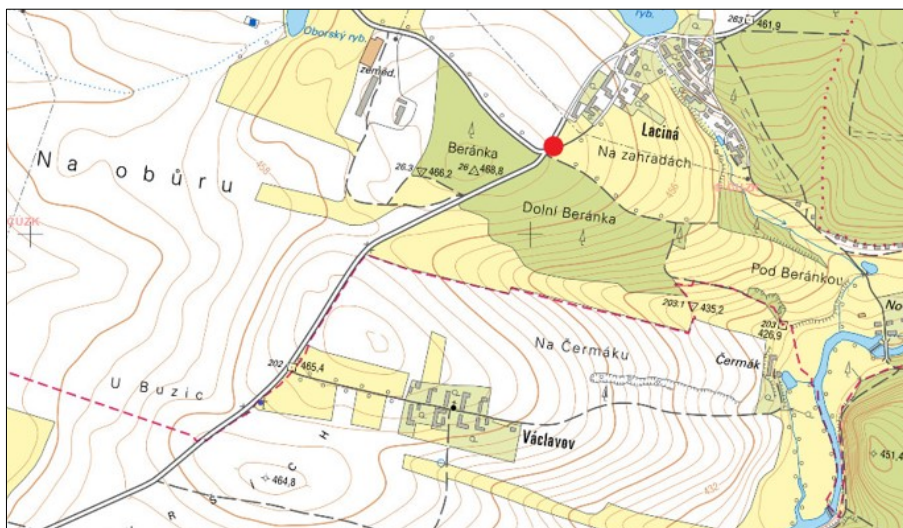
Základní informace			
Kraj	Okres	Obec (část obce)	Katastrální území
Jihočeský	Strakonice	Myštice (Vahlovice)	Vahlovice

Parcela č.	Vlastnické právo	Druh objektu
1113	obec Myštice	KŘÍŽ NA KAMENNÉM SOKLU

Souřadnice GPS
49.4383914N
13.9574675E

Datace vzniku
neznámá

Rozměry objektu
celkem ze 4 částí, celková výška 360 cm, výška kříže 120 cm, sokl 50 x 50 cm, nejužší místo 23 cm

Památková ochrana (rejstříkové číslo ÚSKP)	Součást památkově chráněného území
památkově nechráněno	ne

Popis objektu
Kříž na kamenném soklu uprostřed tří vzrostlých stromů. Štíhlý žulový sokl se skládá z 3e částí a ve své střední části se zužuje. Na kamenný sokl dosedá štíhlý, mohutný a vysoký litinový kříž, jehož vnitřní část je zdobena květinovými ornamenty. Ramena kříže jsou na několika místech perforovaná. Na kříži je umístěn pozlacený korpus Ježíše Krista s postříbřeným rouchem. Za hlavou Ježíše v místě křížení břevien se nachází výrazná paprsková svatozář, která je také postříbřena, nad hlavou má Kristus nápis INRI. U paty kříže jsou umístěni dva pozlacení sedící andělé s knihou, kteří se opírají o zdobenou destičku bez nápisu. Nad ní se nachází postříbřená lebka. Na samé patě kříže stojí postříbřený anděl s roztaženými křídly.

Popis umístění
Křížek se nachází asi 100 m od hranice obce Laciná téměř přesně uprostřed tří mohutných lip velkolistých na křižovatce pěti cest, z nichž dvě jsou cesty polní. Objekt je orientován na sever směrem k obci Laciná.

Stav objektu
Objekt je velmi stabilní a rovný. Je patrné, že se o něj místní obyvatelé starají, neboť okolí objektu je velmi udržované a čisté, před křížkem jsou umístěny i svíčky a květiny. Jediným nedostatkem je chybějící levý zadní roh kamenného soklu. Celkový stav objektu: 1-2 (výborný až velmi dobrý).

Krajinotvorný význam

Vzhledem k poloze objektu na rozcestí pěti cest je téměř jisté, že objekt v minulosti sloužil jako významný orientační bod v krajině. Zároveň také mohl informovat o rekatolizaci obce Laciná, v jejíž těsné blízkosti se nachází. Objekt slouží jako orientační bod i v dnešní době, zejména kolemjedoucí cyklisté využívají jeho okolí k příjemné zastávce.

Fotografická dokumentace (autorka 2020)

Zpracovala: Nina Švehlová

Datum: 30. 3. 2021

7	KATALOGOVÝ LIST	Kříž na vyhlídce nad Myšticemi
----------	------------------------	---------------------------------------

Základní informace			
Kraj	Okres	Obec (část obce)	Katastrální území
Jihočeský	Strakonice	Myštice (Vahlovice)	Vahlovice

Parcela č.	Vlastnické právo	Druh objektu
1079	obec Myštice	KŘÍŽ NA KAMENNÉM SOKLU

Souřadnice GPS
49.4461331N
13.9663914E

Datace vzniku
neznámá

Rozměry objektu
celkem ze 3 částí, celková výška 300 cm, sokl v nejširším místě 40 cm, v nejužším 23 cm, výška kříže 120 cm

Památková ochrana (rejstříkové číslo ÚSKP)	Součást památkově chráněného území
památkově nechráněno	ne

Popis objektu
Křížek na bílém kamenném soklu. Bílý sokl na první pohled zaujme svou nezvyklou barvou - i přesto se jedná o žulu, která však byla neodborně opískována. Žulový sokl je štíhlý a skládá se ze dvou dílů, druhý díl je nahoře nakřivo zasazen. V horní polovině bílého soklu se ve vytesaném rámu nachází vytesaný kříž o výšce 38 cm umístěný na vrcholku kopce, patrně symbolizující samotné vyhlídkové místo s křížkem. Do žulového soklu je zasazen štíhlý černý litinový kříž s korpusem Krista. Nad hlavou Krista se nachází destička ve tvaru svitku s nápisem IN-RI. Ramena kříže jsou zakončena ozdobnými květy a jsou postříbřena, stejně jako hrany kříže a listnaté ornamenty uprostřed kříže. Zezadu na kříži je nápis „EK-2011“, který pravděpodobně odkazuje na osobu, která na litinovém kříži provedla opravy a údržbu. Kristus je také pozlacený, jeho roucho postříbřeno a za jeho hlavou vystupují zlaté paprsky svatozáře. U paty kříže se nachází pozlacená sedící Panna Maria se sepjatými rukama.

Popis umístění
Křížek se nachází na nejvyšším místě zvaném Na Vyhlídce nad obcí Myštice ve vzdálenosti zhruba 800 m od hranice obce a přibližně 3 m od silnice vedoucí z Laciné do Myštic. Kolem křížku rostou dvě mohutné lípy malolisté a křížek je umístěn přesně uprostřed mezi nimi. Před křížkem se nachází dřevěná lavička s nápisem „Obec Myštice 2016“. Objekt je orientován na sever.

Stav objektu
Horní část soklu je nasazena nakřivo, některé paprsky svatozáře jsou ulámané, sokl je místy porostlý mechem. Celkový stav objektu: 1-2 (výborný až velmi dobrý).

Krajinotvorný význam

Vyhlídkové místo nad obcí Myštice patří k nejvyšším a nejhezčím vyhlídkovým místům na Blatensku a již odněpaměti poskytuje výhled na celé okolí včetně rozlehlého rybníku Labuť, který sahá na severozápad od Myštic až téměř po hranici obce Chobot. Křížek na této vyhlídce dotváří atmosféru místa klidu, odpočinku, rozjímaní i modlitby. Kronika obce Myštice uvádí, že kříž byl postaven nákladem zemřelého souseda pana Drába, mistra zednického a majitele hostince Labuť.

Fotografická dokumentace (autorka 2020)

Zpracovala: Nina Švehlová

Datum: 30. 3. 2021

8	KATALOGOVÝ LIST	Vejlupkův kříž u rybníka Labuť
----------	------------------------	---------------------------------------

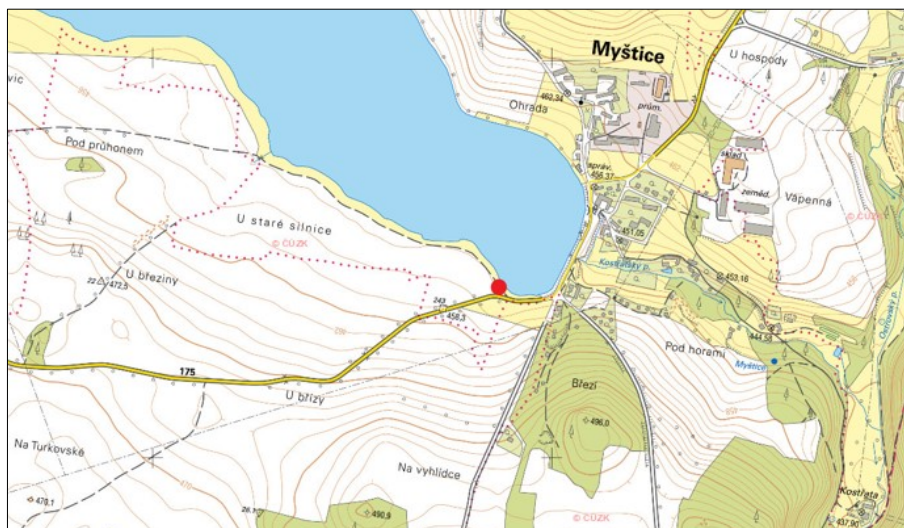
Základní informace			
Kraj	Okres	Obec (část obce)	Katastrální území
Jihočeský	Strakonice	Myštice	Myštice

Parcela č.	Vlastnické právo	Druh objektu
1084	obec Myštice	KŘÍŽ NA KAMENNÉM SOKLU

Souřadnice GPS
49.4506008N
13.9663069E

Datace vzniku
18. až 19. století

Rozměry objektu
celkem z 3 částí, celková výška 280 cm, sokl v nejširším místě 58 cm, v nejužším 36 cm, výška kříže 140 cm

Památková ochrana (rejstříkové číslo ÚSKP)	Součást památkově chráněného území
památkově nechráněno	ne

Popis objektu
<p>Kříž na mohutném kamenném soklu. Žulový podstavec je nízký a skládá se ze dvou částí. Má poměrně neobvyklý tvar, připomíná totiž podstavec pod sochu. Na kamenném soklu je umístěn černý litinový kříž, jehož ramena i tělo jsou zdobeny rostlinnými ornamenty, které jsou vpleteny do rámu kříže, proto za nimi prosvitá světlo. Ramena kříže mají mohutnější čtyřhranné zakončení. Na kříži je umístěn pozlacený korpus Krista s postříbřeným rouchem (cca 40 cm vysoký), za hlavou má pozlacenou svatozář s 20 paprsky a tabulku s nápisem INRI. Pod Kristem je umístěna tabulka se zdobeným rámem s nápisem „Pochválen buď pán Ježíš Kristus“, který je překrytý skleněnou tabulkou. U paty kříže se nachází pozlacený anděl se sepjatýma rukama a postříbřenými křídly. V kronice obce Myštice je psáno, že kříž v zatáčce cesty ke Střížovicím nechal dle výpovědi sousedů zřídit pan Vejlupek, a proto se mu také říká Vejlupkův kříž.</p>

Popis umístění
<p>Kříž se nachází asi 30 m od hráze rybníka Labuť v blízkosti obce Myštice, a to na okraji polní cesty (cyklotrasy) vedoucí do obce Střížovice a asi 10 m od silnice vedoucí přes Vahlovice a Skaličany až do Blatné. V jeho okolí jsou dva mladé stromy, dub a bříza. Objekt je orientován na východ.</p>

Stav objektu
<p>Objekt je ve velmi pěkném stavu, nechybějí mu žádné části. Kříž, tabulky i adorant jsou pěkně udržované a kvalitně postříbřené, případně pozlacené. Celkový stav objektu: 1 (výborný).</p>

Krajinotvorný význam

Kříž u hráze rybníka mohl v minulosti sloužit jako orientační bod, pravděpodobně totiž určoval odbočku staré cesty do Střížovic, kudy dnes vede trasa pro cyklisty. Křížek a prostranství v jeho nejbližším okolí plní dnes významnou estetickou funkci v krajině, působivé je zejména optické spojení drobné historické stavby s rozsáhlou vodní hladinou rybníka Labuť.

Fotografická dokumentace (autorka 2020)

Zpracovala: Nina Švehlová

Datum: 30. 3. 2021

9	KATALOGOVÝ LIST	Křížek u Strážovic
----------	------------------------	---------------------------

Základní informace			
Kraj	Okres	Obec (část obce)	Katastrální území
Jihočeský	Strakonice	Myštice	Myštice

Parcela č.	Vlastnické právo	Druh objektu
1102	Jihočeský kraj	KŘÍŽ NA KAMENNÉM SOKLU

Souřadnice GPS
49.4526817N
13.9444294E

Datace vzniku
asi 19. století

Rozměry objektu
celkem z 3 částí, celková výška 270 cm, podstavec pod soklem 47 x 47 cm, sokl v nejužším místě 23 cm, výška kříže 120 cm

Památková ochrana (rejstříkové číslo ÚSKP)	Součást památkově chráněného území
památkově nechráněno	ne

Popis objektu
Vysoký křížek na jednoduchém kamenném soklu. I přes světle zbarvený sokl se opět jedná o žulu. Jednoduchý až minimalistický hranolový sokl se skládá ze dvou částí a směrem nahoru se zužuje. Na kamenném soklu je umístěn černý litinový kříž, který je poměrně masivní, ale zároveň působí jemně vzhledem k úzkým ramenům a protaženému tělu kříže. Na kříži je přibitý pozlacený korpus Ježíše Krista s postříbřeným rouchem, nad hlavou má nápis IN-RI a za jeho hlavou vystupuje postříbřená svatozář s celkem 20 paprsky. Korpus Krista je v porovnání s celkovou výškou kříže drobný. Ramena kříže jsou zakončena do podoby čtyřlístku (květu) připomínající tvar jetelového kříže. Tělo a ramena kříže jsou zdobeny květinovými postříbřenými motivy. Na zadní straně litinového kříže je nápis „EK 2012“. U paty kříže sedí pozlacený anděl s rukama v klíně a postříbřenými křídly.

Popis umístění
Křížek se nachází za svodidly v těsné blízkosti pole, přibližně 3 m od silnice vedoucí z Vahlovic do obce Strážovice a asi 10 m od odbočky na polní cestu a cyklotrasu vedoucí do obce Myštice podél rybníka Labuť. V blízkosti křížku rostou dva vzrostlé stromy. Objekt je orientován na západ.

Stav objektu
Kamenný sokl je mírně nakloněný dozadu, zatímco litinový kříž se naklání mírně dopředu. Objekt je celkově stabilní, bez viditelného poškození či chybějících částí. U paty kříže jsou položeny umělé květiny. Celkový stav objektu: 1-2 (výborný až velmi dobrý).

Krajinotvorný význam

Objekt mohl v minulosti sloužit jako ukazatel u rozcestí cesty do Střížovic a staré cesty vedoucí ze Střížovic do Myštic, ze které je dnes polní cesta a trasa pro cyklisty. Křížek se nachází poměrně blízko silnice ihned za svodidly a je špatně přístupný. Při čelním pohledu na křížek se v jeho pozadí naskytne nádherný výhled na celý rybník Labuť, při pohledu vlevo pak výhled na obec Střížovice.

Fotografická dokumentace (autorka 2020)

10	KATALOGOVÝ LIST	Křížek u Dvoretic
-----------	------------------------	--------------------------

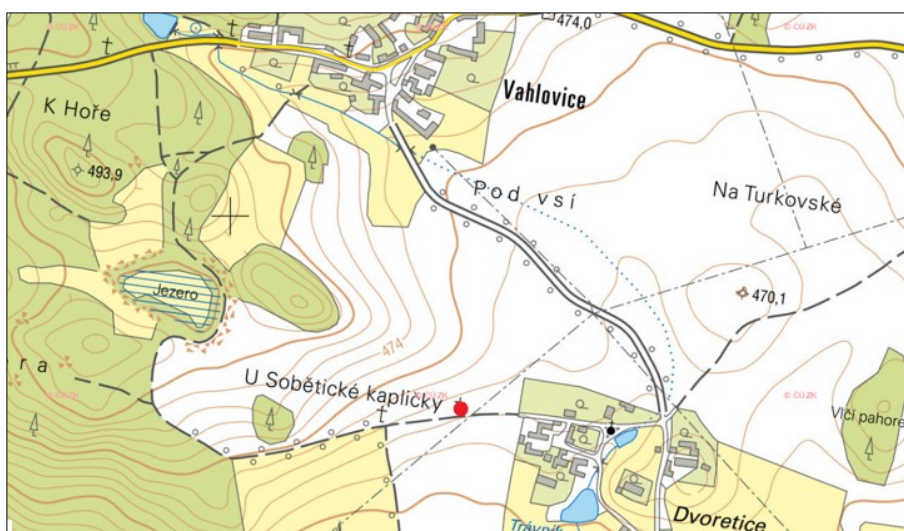
Základní informace			
Kraj	Okres	Obec (část obce)	Katastrální území
Jihočeský	Strakonice	Myštice (Vahlovice)	Vahlovice

Parcela č.	Vlastnické právo	Druh objektu
1121	obec Myštice	KŘÍŽ NA KAMENNÉM SOKLU

Souřadnice GPS
49.4424911N
13.9462839E

Datace vzniku
neznámá

Rozměry objektu
celkem ze 3 částí, celková výška 200 cm, šířka soklu 30cm, výška soklu 80 cm, výška kříže 120 cm

Památková ochrana (rejstříkové číslo ÚSKP)	Součást památkově chráněného území
památkově nechráněno	ne

Popis objektu
<p>Křížek na kamenném soklu. Žulový sokl se skládá ze dvou částí a je poměrně nízký. Na těle žulového soklu se nachází reliéfně provedené zrcadlo, na kterém je vytesána pravděpodobně číslice 44, ostatní číslice jsou bohužel nečitelné. Na kamenném soklu je umístěn mohutný celočerný litinový kříž s korpusem Ježíše Krista, nad jehož hlavou je nápis INRI. Ramena kříže jsou zdobena ornamenty. Pod korpusem Krista je umístěna ozdobná deska se zlatým nápisem „Chvála Kristu“. U paty kříže se nachází anděl s roztaženými křídly.</p> <p>Obec Dvoretice se dříve jmenovala „Dvořetice“, neboť na místě dnešní osady prý dříve stával dvůr, podle něhož dostala obec své jméno. V 15. století obec patřila pod buzičské panství, v 17. století pod panství tchořovické, od 19. století pak pod obec Vahlovice.</p>

Popis umístění
Křížek se nachází ve stráni asi 4 m od polní cesty vedoucí z obce Dvoretice k Sobětické kapličce a dále lesem až k vahlovickému lomu. V okolí křížku je polní cesta a pole, samotný křížek je součástí nově vysázené aleje stromů. Objekt je orientován na jihovýchod.

Stav objektu
Objekt je velmi špatně přístupný, neboť příkop před ním je hojně zarostlý travinami. Jistě by zasloužil posekání okolních travin, aby více vyniknul. Sokl je na několika místech omlácený. Celkový stav objektu 2-3 (velmi dobrý až dobrý).

Krajinotvorný význam

Křížek pravděpodobně v minulosti sloužil jako orientační bod na cestě vedoucí ze Dvoretic do Vahlovic. Při pohledu od křížku se naskytne výhled na celé široké okolí včetně výhledu na obec Dvoretice i Sobětickou kapličku.

Fotografická dokumentace (autorka 2020)

Zpracovala: Nina Švehlová

Datum: 30. 3. 2021

11	KATALOGOVÝ LIST	Výklenková kaplička u Dvoretic
-----------	------------------------	---------------------------------------

Základní informace			
Kraj	Okres	Obec (část obce)	Katastrální území
Jihočeský	Strakonice	Myštice (Vahlovice)	Vahlovice

Parcela č.	Vlastnické právo	Druh objektu
1249	obec Myštice	ZDĚNÁ VÝKLENKOVÁ KAPLIČKA

Souřadnice GPS
49.4422867N
13.9449067E

Datace vzniku
původní r. 1775, obnovena r. 2011

Rozměry objektu
celková výška 280 cm, šířka 170 cm, rozměry výklenku 67 x 198 x 76 cm, výška křížku 45 cm

Památková ochrana (rejstříkové číslo ÚSKP)	Součást památkově chráněného území
památkově nechráněno	ne

Popis objektu
Zděná výklenková kaplička s jedním výklenkem a střechou z tašky bobrovky. Půdorys kapličky je ve tvaru protáhlého půlkruhu, na předním štítu je umístěna bílá keramická dlaždice s modrým nápisem „Znovu postaveno léta Páně 2011“, totožná datace je vytesána i v dolní části kamenného podstavce. Ve výklenku je umístěna bílá keramická dlaždice s modrou podobiznou Panny Marie, vlevo od ní se nachází ještě starý svatý obrázek s P. Marií. Ke kapličce vedou tři schůdky zapuštěné do okolního terénu. Na střeše kapličky je umístěn jednoduchý litinový křížek. Jedná se o výklenkovou kapličku, avšak bylo by možné ji považovat i za kapličku s vnitřním prostorem. Původní kapličku nechala vystavět paní Hůlová ze Dvoretic r. 1775, kapličku však vyvrátila mohutná lípa stojící poblíž. Jednou se Dvoreticemi prohnala bouřka, lípa celou kapličku vyvrátila a spadla na ni. Místním občanům se podařilo r. 2011 na původním místě postavit podle starých fotografií novou kapličku, kterou vyzdobil akademický malíř Jiří Karmazín. V blízkosti kapličky stojí kámen s pamětní dlaždicí, na níž jsou napsána jména všech, kteří se na stavbě obnovené kapličky podíleli.

Popis umístění
Kaplička se nachází přibližně ve vzdálenosti 5 m od polní cesty vedoucí z obce Dvoretice lesem k vahlovickému lomu, u rozcestí dvou polních cest v mírném vršku. V blízkém okolí se nacházejí dva kameny, na jednom z nich je umístěna výše zmíněná pamětní dlaždice. Oblast se také nazývá „U Sobětické kapličky“. Objekt je orientován na jihovýchod.

Stav objektu
Výklenek kapličky je bohatě vyzdoben květy a svíčkami. Je patrné, že i okolí kapličky je pravidelně udržováno. Na kapličce není známka jakéhokoli poškození. Celkový stav: 1 (výborný).

Krajinotvorný význam

Okolí umístění kapličky poskytuje výhled na obec Dvoretice i výhled na křížek u polní cesty směrem na Dvoretice. Kaplička mohla sloužit jako místo pro krátkou modlitbu pro místní obyvatele i pro lidi pracující ve vahlovickém lomu. Sloužila možná také jako orientační bod na rozcestí dvou polních cest. Po obnovení se stala významným estetickým prvkem v krajině.

Fotografická dokumentace (autorka 2020)

Zpracovala: Nina Švehlová

Datum: 30. 3. 2021

12	KATALOGOVÝ LIST	Kamenná boží muka u Vahlovic
-----------	------------------------	-------------------------------------

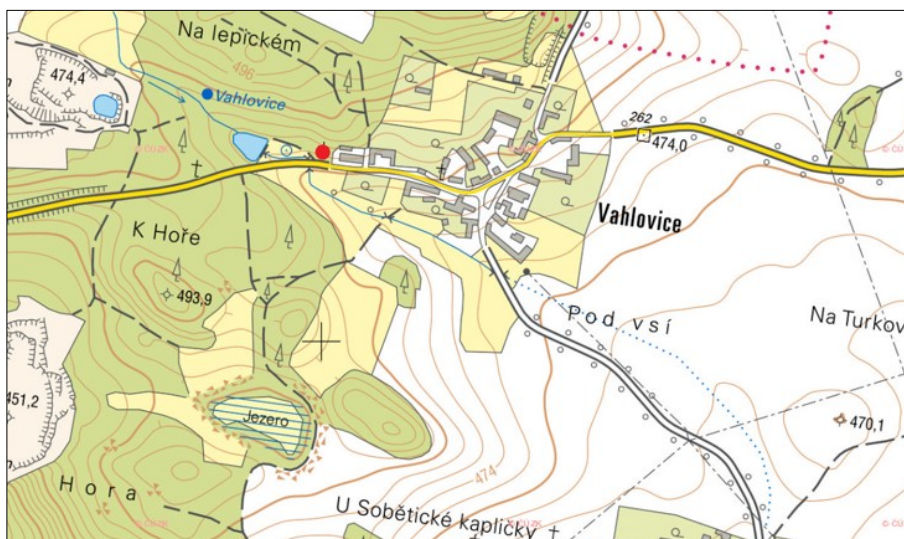
Základní informace			
Kraj	Okres	Obec (část obce)	Katastrální území
Jihočeský	Strakonice	Myštice (Vahlovice)	Vahlovice

Parcela č.	Vlastnické právo	Druh objektu
1018	obec Myštice	KAMENNÁ PILÍRKOVÁ BOŽÍ MUKA

Souřadnice GPS
49.4468023N
13.9411094E

Datace vzniku
r. 1761

Rozměry objektu
objekt ze 3 částí, celková výška 210 cm, spodní kvádr 60 x 60 cm, nejužší místo 42 cm, před spodním kvádrem kamenná zídka 50 x 50 cm

Památková ochrana (rejstříkové číslo ÚSKP)	Součást památkově chráněného území
kulturní památka (35884/3-5247)	ne

Popis objektu
<p>Kamenná pilířková hranolová boží muka s drobnou polokruhovou nikou vyrobená ze žuly. Boží muka byla v minulosti zakončena nástavcem s kamennou koulí a kovovým křížkem a ve výklenku býval umístěn obrázek malovaný na plechu, později na počátku 20. století nahrazený soškou P. Marie. Koule, kříž, obrázek ani socha se bohužel nedochovaly. Boží muka dosedají na hranolovou patku a jsou ukončena mohutnou krycí deskou s římsou. Patka božích muk má na přední straně vyryta dvě obdélná pole s obloučkovými rohy. V horním poli je nápis IHS, v dolním letopočet 1761. Starší literatura uvádí datování 1764. Dřík božích muk má na přední straně vyryté obdélné úzké pole s obloučkovými rohy. V poli je mělká, velmi úzká, polokruhová nika (natřena na modro) s konchou. Ve výklenku se v současnosti nachází hřbitovní svítlna. Na krycí desce pilíře je umístěn kamenný nástavec ve tvaru hraněného soklu. Boží muka upomínají na zde pohřbené vojáky. Jiný zdroj uvádí, že tato památka údajně stávala na místě štoly (dnes už zrušené) a při jejím přemístování byly nalezeny kosterní pozůstatky, pocházející snad z válek o rakouské dědictví (v pol. 18. století).</p>

Popis umístění
<p>Boží muka se nacházejí v západním extravilánu obce Vahlovice (asi 15 m od hranice obce) u silnice vedoucí směrem na Skaličany, na úpatí nízkého kamenného tarasu (zídky) u místního lesa a v blízkosti usedlosti čp. 19. V blízkosti památky je studna, jírovec maďal a lípa velkolistá, kolem památky roste cesmína a kosatec žlutý. Památka je orientována na jih.</p>

Stav objektu
<p>Horní levý roh římsy je uražen, památka je porostlá mechem a je nahnutá mírně doleva (přibližně o 5°). Celkový stav objektu: 3-4 (dobrý až špatný).</p>

Krajinotvorný význam

Významná boží muka plní dominantní funkci v extravilánu obce, jsou cennou památkou drobné lidové architektury a dotvářejí vzhled celé okolní krajiny. Kamenná boží muka jsou umělecky velmi kvalitně provedená. I přes chybějící části a špatný stav se jedná o jednu z nejstarších a nejcennějších památek na území Blatenska.

Fotografická dokumentace (autorka 2020)

13	KATALOGOVÝ LIST	Kamenný kříž v lese u Vahlovic
-----------	------------------------	---------------------------------------

Základní informace			
Kraj	Okres	Obec (část obce)	Katastrální území
Jihočeský	Strakonice	Myštice (Vahlovice)	Vahlovice

Parcela č.	Vlastnické právo	Druh objektu
597	obec Myštice	KAMENNÝ KRÍŽ

Souřadnice GPS
49.4462106N
13.9386531E

Datace vzniku
r. 1903

Rozměry objektu
celkem z 5 částí, celková výška přibližně 390 cm, sokl v nejširším místě 95 cm, v nejužším 45 cm, výška kříže 230 cm

Památková ochrana (rejstříkové číslo ÚSKP)	Součást památkově chráněného území
památkově nechráněno	ne

Popis objektu
Mohutný kamenný kříž na kamenném soklu na okraji lesa. Žulový podstavec se skládá ze 4 dílů, uprostřed je zúžený a v porovnání s mohutným křížem je malý. Ve spodní části soklu je vytesána datace objektu „1903“ s jednoduchým orámováním. Žulový kříž hranolovitého tvaru je zepředu zdoben červeným kalichem, pod nímž se nachází skoba na zavěšení věnce. Kříž je jinak jednoduchý bez jakýchkoli ozdob a ornamentů. Na kříži je umístěn pozlacený korpus Ježíše Krista, který je v porovnání s mohutným křížem opravdu drobný a na kříži zaniká. Kristus má postříbřené roucho a nad hlavou tabulku ve tvaru svítku s nápisem INRI. Pata kříže je ze všech stran zdobena vytesaným obrazcem ve tvaru, který připomíná střechu či sepnuté ruce.

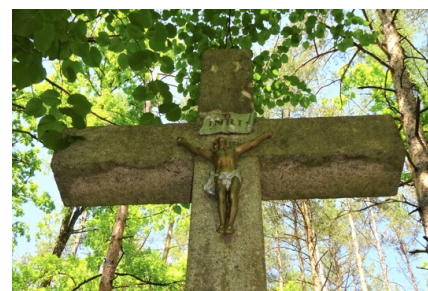
Popis umístění
Kříž se nachází na okraji lesa přibližně 4 m od silnice vedoucí z obce Vahlovic do obce Skaličany, při jízdě směrem z Vahlovic po pravé straně a asi 800 m od této obce. V okolí kříže se nacházejí dvě vzrostlé lípy a hromada větví a za křížem začíná smíšený les. Objekt je orientován na jih.

Stav objektu
Objekt je velmi stabilní, celkově je v pěkném a zachovalém stavu. Tělo kříže je zezadu začervenalé a celý povrch kříže by zasloužil vyčištění a ošetření. Celkový stav objektu: 2 (velmi dobrý).

Krajinotvorný význam

Mohutný kamenný kříž má ve srovnání s ostatními kříži výjimečné rozměry. Výjimečné a mezi ostatními objekty v katalogu neobvyklé je i jeho označení kalichem. V minulosti pravděpodobně sloužil jako orientační bod. Vzhledem ke své poloze na okraji lesa mohl kříž i jeho blízké okolí sloužit též jako místo duchovního významu.

Fotografická dokumentace (autorka 2020)

Zpracovala: Nina Švehlová

Datum: 30. 3. 2021

14	KATALOGOVÝ LIST	Boží muka sv. Anny u Skaličan
-----------	------------------------	--------------------------------------

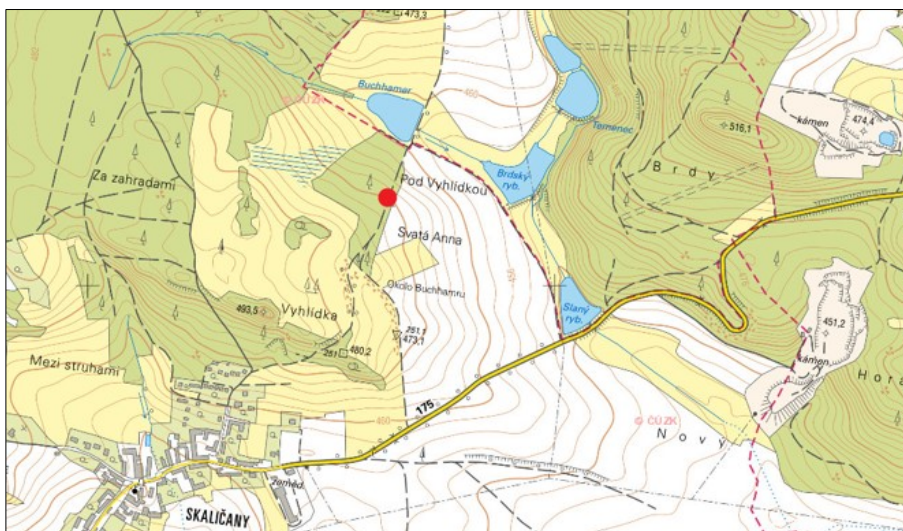
Základní informace			
Kraj	Okres	Obec (část obce)	Katastrální území
Jihočeský	Strakonice	Blatná (Skaličany)	Skaličany

Parcela č.	Vlastnické právo	Druh objektu
361/42	ČR (SPÚ), ZD Bělčice	KAMENNÁ SLOUPKOVÁ BOŽÍ MUKA

Souřadnice GPS
49.4443661N
13.9227228E

Datace vzniku
r. 1775

Rozměry objektu
celkem 7 částí, celková výška přibližně 4 m, šířka sloupku 25 cm, obvod sloupku 91 cm, kamenná základna 160 cm x 200 cm

Památková ochrana (rejstříkové číslo ÚSKP)	Součást památkově chráněného území
památkově nechráněno	ne

Popis objektu
Kamenná (žulová) sloupková boží muka s vyobrazením sv. Anny. Na hranolovém soklu je šestiboký sloupek zakončený poduškou, nad níž je krátký sloupek s jónskou hlavicí, která nese čtyřbokou lucernu s vyobrazením sv. Anny. Pod lucernou vytesán letopočet „1775“, datující vznik stavby. Pod vročením objektu je vytesán čtyřlístek – pravděpodobně se jedná o kamenickou značku tvůrce, který mohl být místním řemeslníkem. Na lucerně je jednoduchý litinový křížek s točenými rameny. Boží muka svou datací a uměleckým zpracováním patří do období tzv. lidového (selského) baroka. Objekt byl opravován kolem roku 1900, další obnova pak proběhla v roce 2006 péčí města Blatná, občanů Skaličan a za finančního přispění Jihočeského kraje z grantu Drobná sakrální architektura v krajině. Obnovu v r. 2006 provedl Petr Štěpán, který zhotovil nový barevný obrázek sv. Anny jako náhradu za původní ztracené vyobrazení a také provedl kamenické práce. Boží muka byla opravena v r. 2017, a to opět Petrem Štěpánem, který zde zhotovil kamenný věnec u paty stavby k její stabilizaci, neboť objekt byl nahnutý kvůli masivním kořenům dvou lip rostoucím v jeho těsné blízkosti.

Popis umístění
Objekt se nachází na vrcholku kopce u lesa zhruba 500 m severovýchodně od obce Skaličany. Při jízdě od Vahlovic do Skaličan se odbočí vpravo na lesní cestu za rybníkem Slaný, poté kolem rybníka Brdský až k rybníku Buchhammer, u kterého se pokračuje vlevo do kopce po lesní cestě. V okolí objektu se nachází torzo spadlé lípy i nově vysazené stromy. Objekt je orientován na sever.

Stav objektu
Objekt je mírně porostlý mechem, jinak je bez poškození a chybějících částí. Po dvou rozsáhlých obnovách je velmi zachovalý, o jeho okolí je vzorně pečováno. Celkový stav objektu: 1 (výborný).

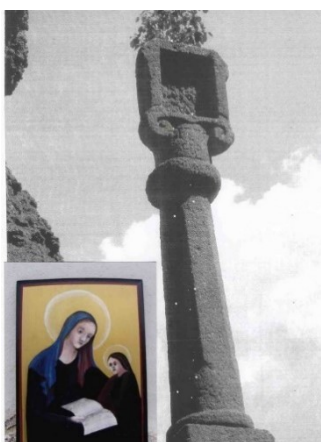
Krajinotvorný význam

Kamenná boží muka sv. Anny jsou unikátním dokladem umění tzv. selského baroka z 18. století. Boží muka stojí na původní staré cestě, která vedla ze Skaličan přes Újezd u Skaličan do Drahenického Málkova v době, kdy ještě nebyla postavena silnice. V okolí stavby jsou staré či nově zasazené stromy, les a lesní cestička, okolí stavby tak poskytuje klidné místo k zastavení či krátké modlitbě. Nejvhodnější dobou k návštěvě těchto božích muk je brzké ráno či večer před setměním, kdy ještě slunce nesvítí pozorovateli přímo do očí, a on si tak může vychutnat pohled na obnovenou ikonu sv. Anny. Vhodné podmínky pro fotografování nabízí zejména mlžný den.

Fotografická dokumentace (autorka 2020 a 2021)

Historické fotografie (černobílá fotografie: autor neznámý 1977, tři fotografie uprostřed: P. Štěpán 2006, dvě fotografie dole: V. Cheníček 2010)

Historické fotografie (tři fotografie nahoře: Svazek obcí Blatenska 2011, tři fotografie dole: P. Štěpán 2017)

Zpracovala: Nina Švehlová

Datum: 30. 3. 2021

15	KATALOGOVÝ LIST	Zděná boží muka u Skaličan
-----------	------------------------	-----------------------------------

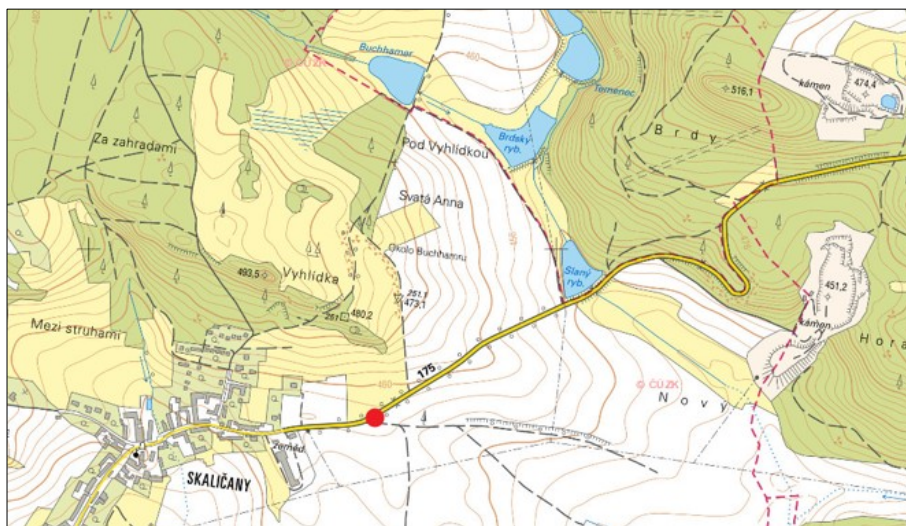
Základní informace			
Kraj	Okres	Obec (část obce)	Katastrální území
Jihočeský	Strakonice	Blatná (Skaličany)	Skaličany

Parcela č.	Vlastnické právo	Druh objektu
10	ZD Bělčice	ZDĚNÁ PILÍRKOVÁ BOŽÍ MUKA

Souřadnice GPS
49.4395125N
13.9233406E

Datace vzniku
cca 18. století

Rozměry objektu
celková výška 320 cm, výška stavby bez kříže 255 cm, šířka stavby 85 cm, výška kříže 65 cm, šířka výklenku 33 cm, výška výklenku 60 cm

Památková ochrana (rejstříkové číslo ÚSKP)	Součást památkově chráněného území
památkově nechráněno	ne

Popis objektu
Zděná pilířková boží muka se třemi výklenky s vyobrazením sv. Jana Nepomuckého. Zděná stavba stojí na kamenném podstavci a je natřena žlutou barvou. V horní části objektu se nacházejí tři výklenky s prostorem pro obrázek, ze zadu výklenek není. Ve dvou výklencích je vyobrazený sv. Jan Nepomucký (1. obraz – v pravé ruce ratolest, v levé ruce velký zlatý kříž, hnědý plášť a svatozář, 2. obraz – v levé ruce kříž, pravá ruka se třemi zdviženými prsty, modrý plášť a svatozář). Obrazy jsou malované na dřevě a zhotovil je Petr Štěpán jako náhradu za původní vyobrazení, kde byl sv. Jan malován na plechu (všechny tři obrázky byly totožné). V současné době jeden obraz ve výklenku chybí. Střecha božích muk je zhotovena z pálených tašek a na vrcholku střechy je umístěn plochý litinový kříž křížovitého typu (s přeřatými rameny) a zdobenou patou kříže. V minulosti byla boží muka patrně umístěna na jiném místě, a to u odbočky na polní cestu (dříve starou cestu) vedoucí od Skaličan do Vahlovic.

Popis umístění
Boží muka stojí východně od obce Skaličany, po pravé straně při cestě směrem do Vahlovic, přibližně 2 m od silnice a asi 12 m od polní cesty. V jejím těsném okolí se nachází strom (švestka). Objekt je orientován na západ.

Stav objektu
Kříž sahá do koruny stromů, která ho zakrývá. Stavba je bez viditelného poškození, okolí je upravené. Chybí jeden obraz sv. Jana v postranním pravém výklenku při pohledu zepředu, lze se domnívat, že byl pravděpodobně odcizen. Celkový stav objektu: 1 (výborný).

Krajinotvorný význam

Boží muka se nacházejí na křižovatce silnice a polní cesty v těsné blízkosti okraje obce Skaličany, v minulosti tedy mohla sloužit jako orientační bod na tomto rozcestí. Polní cesta se rozdvouje a kopíruje starou cestu vedoucí k vrcholu K Remízku a další starou cestu, která vede od Skaličan mezi rybníky Krejčí a Vilímec až do obce Buzice.

Fotografická dokumentace (autorka 2020)

Historické fotografie (fotografie vlevo nahoře: V. Hrbek 1955, fotografie vpravo nahoře: V. Cheníček 2005, tři fotografie výklenků uprostřed - všechny tři obrazy v této době totožné: V. Cheníček 2008., fotografie dole: autor neznámý 2011 – řemeslník J. Šurát)

Zpracovala: Nina Švehlová

Datum: 30. 3. 2021

16	KATALOGOVÝ LIST	Křížek u Skaličan
-----------	------------------------	--------------------------

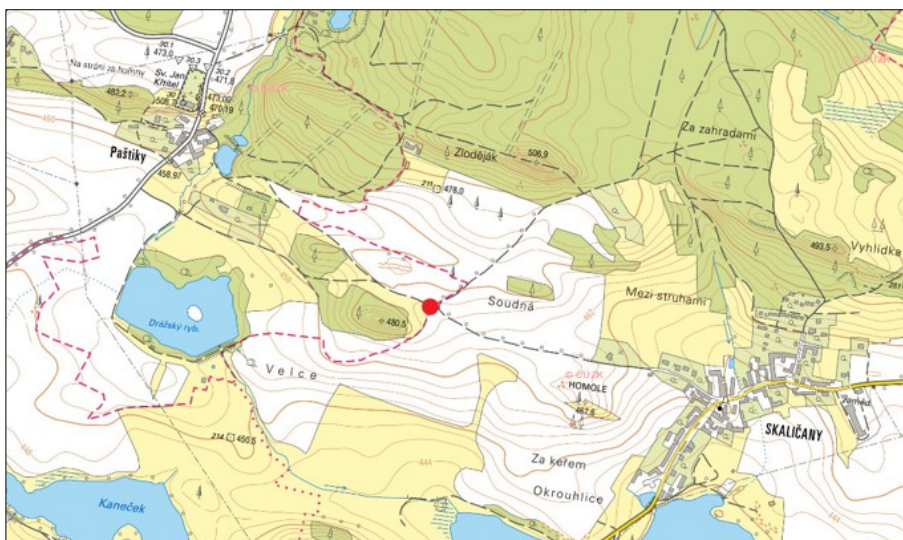
Základní informace			
Kraj	Okres	Obec (část obce)	Katastrální území
Jihočeský	Strakonice	Blatná (Skaličany)	Skaličany

Parcela č.	Vlastnické právo	Druh objektu
793	obec Bezdědovice	KŘÍŽ NA KAMENNÉM SOKLU

Souřadnice GPS
49.4393436N
13.9066983E

Datace vzniku
původně r. 1750, kříž z 2. pol. 19. století

Rozměry objektu
celkem z 6 částí a kříže, celková výška 420 cm, rozměry spodního podstavce 97x112 cm, obvod podstavce 125 cm, výška kříže 100 cm

Památková ochrana (rejstříkové číslo ÚSKP)	Součást památkově chráněného území
památkově nechráněno	ne

Popis objektu
<p>Litinový kříž s korpusem Krista na vyšším kamenném sloupu. Kříž, na němž se nachází nápis INRI, pochází z 2. poloviny 19. století, sloup a spodní sokl jsou pravděpodobně starší. Ramena kříže jsou tvořena litými květy a jsou bohatě zdobena. Zezadu kříže je umístěno tzv. zavětrování, neboli výztuha, spojující kříž s kamenem a chránící objekt proti větru. Pod korpusem Ježíše je umístěna litinová deska bez nápisu, postříbřená Maria v modlitební pozici a anděl s křídly. Spodní část kamenného soklu mohla sloužit jako klekátko. Kamenný sloupek je vzácně tvarován dokulata a v jeho dolní části je nečitelný letopočet.</p> <p>Místní kronika uvádí, že na tomto místě zemřel kolem roku 1750 syn Josefa Staňka, rolníka ze Skaličan, poté, co se na něj převrhl vůz. V roce 2007 byla akademickým sochařem Karlem Kryškou provedena oprava tohoto objektu, o terénní úpravy se postarali obyvatelé obce Skaličany.</p>

Popis umístění
Křížek se nachází západně od obce Skaličany téměř v polovině polní cesty vedoucí ze Skaličan do Paštík ve vzdálenosti 10 m od této cesty. Za křížkem roste mladý dub a keřovitý porost sloužící jako remízek mezi dvěma poli. V těsné blízkosti křížku jsou rozesety kameny a křížek je obklopen poli a loukami. Objekt je orientován na východ.

Stav objektu
Objekt je ve velmi zachovalém stavu, na kamenném soklu jsou patrné stopy po jeho renovaci. Kamenný sokl je v místě u paty kříže pokryt mechem a na jeho římse jsou vyskládané drobné kamínky. Celkový stav objektu: 2 (velmi dobrý).

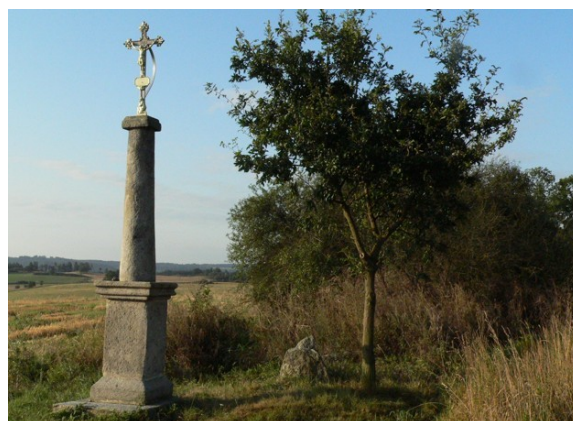
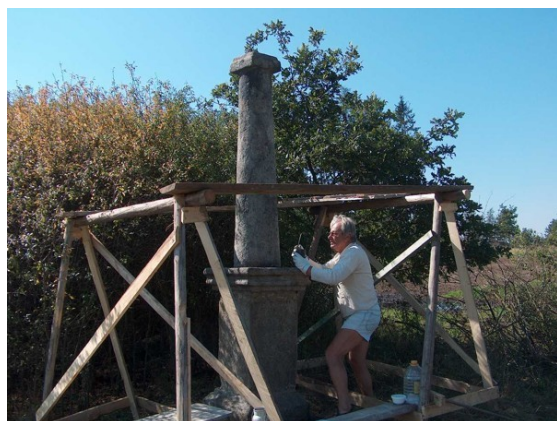
Krajinotvorný význam

Křížek se nachází na místě křížení staré cesty spojující Skaličany a Paštiky a polní cesty vedoucí do lesa. Okolí křížku, který je nejvyšším bodem v okolí, poskytuje výjimečný výhled na rybník Pýcha, stejně tak jako na celé široké okolí. V jeho blízkosti roste mladý dub letní.

Fotografická dokumentace (autorka 2020 a 2021)

Historické fotografie (kresba: L. Stehlík 1962; fotografie vedle kresby: V. Cheníček 2004, dvě fotografie uprostřed: V. Cheníček 2009 – na snímku akademický sochař a restaurátor K. Kryška, fotografie dole: M. Švehlová 2021)

Zpracovala: Nina Švehlová

Datum: 30. 3. 2021

17	KATALOGOVÝ LIST	Kříž u rybníka Pýcha
-----------	------------------------	-----------------------------

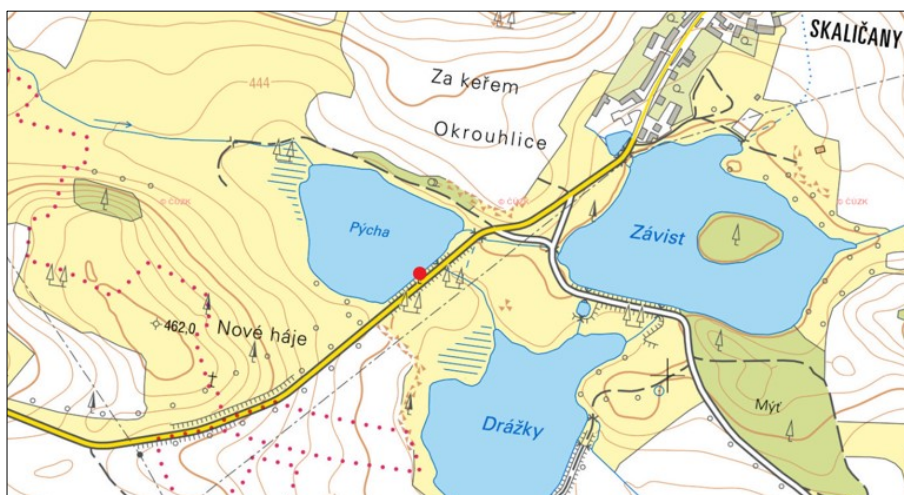
Základní informace			
Kraj	Okres	Obec (část obce)	Katastrální území
Jihočeský	Strakonice	Blatná (Skaličany)	Skaličany

Parcela č.	Vlastnické právo	Druh objektu
528/1	Město Blatná	KŘÍŽ NA KAMENNÉM SOKLU

Souřadnice GPS
49.4338025N
13.9109917E

Datace vzniku
19. století

Rozměry objektu
celková výška 400 cm, výška podstavce 215 cm, rozměry podstavce 50 x 45 cm, výška kříže přibližně 160-180 cm

Památková ochrana (rejstříkové číslo ÚSKP)	Součást památkově chráněného území
památkově nechráněno	ne

Popis objektu
<p>Novodobý litinový kříž „Na Pejše“ na hrázi rybníka Pýcha. Jedná se o mohutný černý litinový kříž zhotovený z rožmitálské žuly s korpusem Ježíše Krista, jenž je zasazený do členitého a nepravidelného kamenného podstavce, složeného z několika různě tvarovaných částí. Podstavec je ve spodní části tvořen dvěma sloupy. Datace na podstavci zcela chybí.</p> <p>Původní kříž, který byl také litinový, avšak menších rozměrů, byl v roce 2004 po nehodě nákladního automobilu zničen a v roce 2005 nahrazen současným, mohutnějším a novodobým křížem. Současný kříž je průhledný a detailně propracovaný, ramena kříže jsou ve svých zakončeních bohatě zdobena. Korpus Ježíše je bílý až světle šedivý a za ním jsou umístěny stejně barevné paprsky. V nejbližším okolí kříže je soustava tří rybníků – Pýcha, Závist a Dražky.</p>

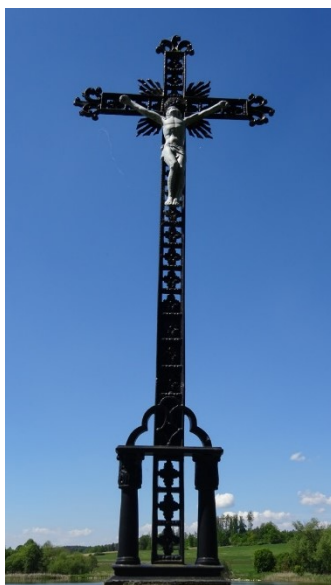
Popis umístění
Kříž se nachází přímo na hrázi rybníka Pýcha ve vzdálenosti přibližně 1 km od obce Skaličany cestou zpět do Blatné. Místo, kde se kříž nachází, se říká „Na Pejše“, případně také „Na Cikáncé“. Objekt je orientován na jihovýchod.

Stav objektu
Mohutný litinový kříž je ve výborném stavu, avšak kamenný podstavec má často nepravidelný tvar a ze zadní části při pohledu od rybníka je značně poničený. Objekt je také mírně nakloněný směrem k hladině rybníka. Celkový stav objektu: 2-3 (velmi dobrý až dobrý).

Krajinotvorný význam

Okolí objektu poskytuje výjimečný výhled na celý rybník Pýcha a na okolní krajinu. Značnou nevýhodou je však jeho blízké umístění u poměrně frekventované silnice, které pozorovateli může znepříjemnit chvíle zklidnění a zamyšlení.

Fotografická dokumentace (autorka 2020 a 2021)

Historické fotografie (fotografie nahoře: V. Cheníček 2004 – původní podoba křížku, čtyři fotografie uprostřed: V. Cheníček 2005 – vyzvednutí křížku po nehodě, fotografie dole: M. Švehlová 2021)

Zpracovala: Nina Švehlová

Datum: 30. 3. 2021

18	KATALOGOVÝ LIST	Křížek nad Pejchou
-----------	------------------------	---------------------------

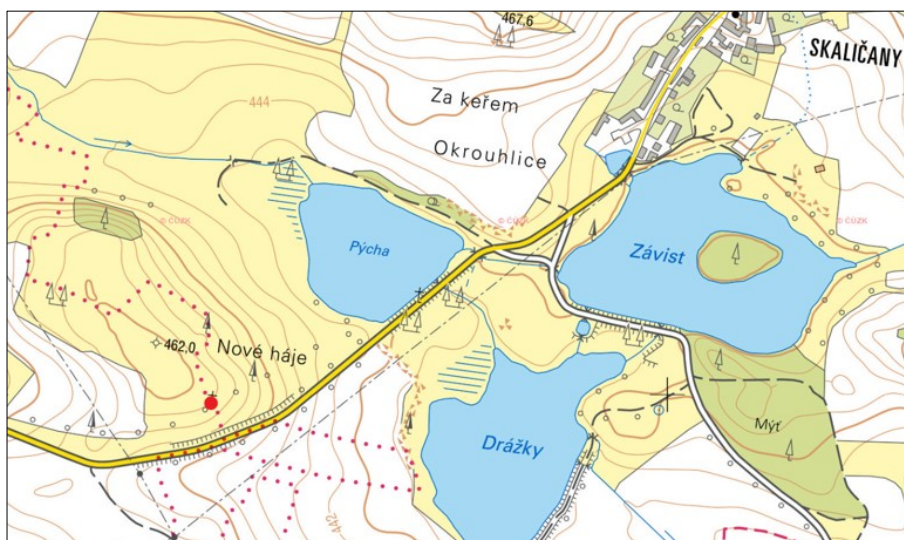
Základní informace			
Kraj	Okres	Obec (část obce)	Katastrální území
Jihočeský	Strakonice	Blatná (Skaličany)	Skaličany

Parcela č.	Vlastnické právo	Druh objektu
528/1	Město Blatná	KŘÍŽ NA KAMENNÉM SOKLU

Souřadnice GPS
49.4320192N
13.9071092E

Datace vzniku
r. 1922

Rozměry objektu
celkem z 5 částí, celková výška 300 cm, výška podstavce 180 cm, šířka podstavce 85 cm, v nejužším místě 30 cm, výška kříže 120 cm

Památková ochrana (rejstříkové číslo ÚSKP)	Součást památkově chráněného území
památkově nechráněno	ne

Popis objektu
<p>Litinový křížek na vyšším kamenném podstavci na kopci mezi Skaličanami a Blatnou. Jedná se o křížek s postříbřeným korpusem Ježíše Krista s nápisem INRI a paprsky, oválnou litinovou destičkou bez nápisu a figurou klečící, modlíci se Panny Marie, za níž je umístěn kříž. Pod Pannou Marií se nachází postava robátka s rozpraženými rukama. Křížek je zasazen do jednoduchého kónického pilíře, pod kterým je hranolový sokl a kamenné klekátko. Samotný křížek je bohatě zdobený, průsvitný a zakončení ramen jsou pozlacena. Ze zadní strany je křížek s kamenným podstavcem spojen tzv. zavětrováním.</p> <p>Křížek byl postaven v roce 1922 z milodarů skaličanských obyvatel jako upomínka na chudou ženu Kvasničkovou, která na tomto místě umrzla. Nahradil tak původní malý dřevěný křížek, který postupem času ztrouchnivěl. Křížek byl v roce 2007 restaurován za pomoci Města Blatná, údržbu a opravy na něm provedl také Petr Štěpán.</p>

Popis umístění
Křížek stojí poblíž vrchu zvaného Nové háje u staré cesty, která v minulosti spojovala obce Skaličany a Blatnou. V nejbližším okolí křížku roste lípa, pod níž je kámen, a opodál se nachází další balvan vybízející k posezení. Okolí křížku tvoří pole. Objekt je orientován na jihovýchod.

Stav objektu
Objekt je stabilní, rovně stojící a velmi dobře udržovaný, stejně jako jeho blízké okolí. Na rozdíl od většiny ostatních objektů ve zkoumaném území není ani jeho kamenný podstavec porostlý mechem. Celkový stav objektu: 1 (výborný).

Krajinotvorný význam

Křížek byl postaven na vyvýšeném místě, a jeho okolí tak poskytuje výhled na celou okolní krajinu, včetně Drážského rybníka v blízkosti obce Paštiky. Křížek v minulosti pravděpodobně sloužil jako místo k zastavení a modlitbě. Jedná se o výškově dominantní, ale přesto velmi jemnou a subtilní sakrální stavbu.

Fotografická dokumentace (autorka 2020, fotografie vpravo dole: M. Švehlová 2021)

Historické fotografie (V. Cheníček 2004, 2007, 2014, 2016, 2017)

Zpracovala: Nina Švehlová

Datum: 30. 3. 2021

19	KATALOGOVÝ LIST	Kříž v zatáčce u cesty do Blatné
-----------	------------------------	---

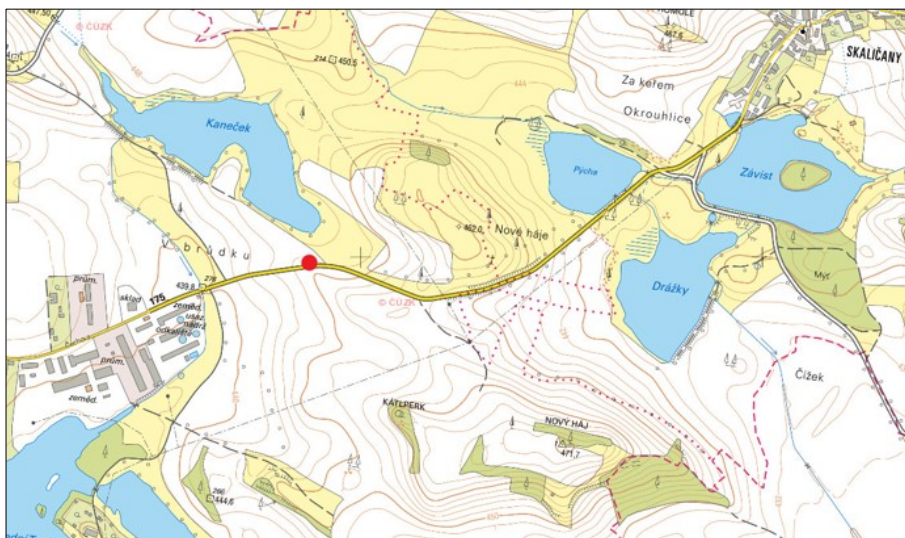
Základní informace			
Kraj	Okres	Obec (část obce)	Katastrální území
Jihočeský	Strakonice	Blatná	Blatná

Parcela č.	Vlastnické právo	Druh objektu
2008/32	Město Blatná	KŘÍŽ NA KAMENNÉM SOKLU

Souřadnice GPS
49.4313328N
13.9009244E

Datace vzniku
1844

Rozměry objektu
celkem z 5 částí, celková výška 330 cm, výška podstavce 160 cm, šířka podstavce 75 cm, v nejužším místě průměr 47 cm, výška kříže 170 cm

Památková ochrana (rejstříkové číslo ÚSKP)	Součást památkově chráněného území
památkově nechráněno	ne

Popis objektu
<p>Novodobý kříž na kamenném soklu u silnice vedoucí z Blatné do Skaličan. Původní kamenný sokl byl kolem roku 2008 osazen novým kovaným křížem jako náhrada za původní křížek. Jedná se o mohutný černý litinový kříž (rožmitálský typ č. 1) s liliovým zakončením ramen a s velkým korpusem Ježíše Krista, jenž je zhotoven z kvalitní stříbrné litiny a má černé roucho. Kříž je k soklu uchycen tzv. zavětrováním a horní část kamenného soklu je zpevněna širokým litinovým pásem, tzv. stahovákem, který brání dalšímu praskání kamene, jež je viditelné zejména zezadu objektu. Na původním kamenném soklu byl v minulosti umístěn válcovitý sloupek, avšak byl odcizen. Pod kamenným soklem se rozkládá široké kamenné klekátko. Ze zadní strany soklu je vytesán nápis „R 1844“, který je, stejně jako zrcadla ze všech stran soklu, zvýrazněn červenou barvou. Kříž je neodmyslitelně spjatý s panem Vasilem Moysukem ze Skaličan, který jej na své náklady nechal opravit, udržoval kříž i jeho okolí a také se u něj modlil.</p>

Popis umístění
<p>Kříž se nachází ve vzdálenosti přibližně 3 m od pravé strany silnice vedoucí z Blatné do Skaličan na vyvýšeném místě v pravotočivé zatáčce. Je vzdálený přibližně 1 km východně od Blatné. V okolí klekátka rostou kosatce a traviny, kříž stojí v těsné blízkosti pole. Objekt je orientován na sever.</p>

Stav objektu
<p>Objekt je ve výborném stavu, je o něj pravidelně a s citem pečováno. Kamenný sokl nevykazuje kromě mírných prasklin žádné známky poškození a není ani porostlý mechem. Celkový stav objektu: 1 (výborný).</p>

Krajinotvorný význam

Okolí objektu poskytuje přímý výhled na kostel svatého Jana Křtitele v nedalekých Paštikách, jenž byl vystavěn v letech 1747-1753 na místě původního kostelíka podle plánů barokního mistra Kiliána Ignáce Dientzenhofera. Kříž mohl sloužit jako orientační bod v krajině při cestě z Blatné do Skaličan. Nevýhodou je jeho umístění u frekventované silnice, stejně jako poměrně nesnadná přístupnost z této silnice či přilehlého pole.

Fotografická dokumentace (autorka 2020 a 2021)

Historické fotografie (fotografie nahoře: V. Cheníček 2004 a 2009, fotografie uprostřed: Svazek obcí Blatenska 2011, fotografie dole: P. Štěpán 2018)

Zpracovala: Nina Švehlová

Datum: 30. 3. 2021

20	KATALOGOVÝ LIST	Boží muka na Železném vrchu
-----------	------------------------	------------------------------------

Základní informace			
Kraj	Okres	Obec (část obce)	Katastrální území
Jihočeský	Strakonice	Blatná	Blatná

Parcela č.	Vlastnické právo	Druh objektu
922/1	SJM Ptáčkovi	ZDĚNÁ SLOUPKOVÁ BOŽÍ MUKA

Souřadnice GPS
49.4350422N
13.8898308E

Datace vzniku
19. století

Rozměry objektu
celková výška přibližně 500 cm, rozměry podstavce 87 x 87 cm, výška podstavce po sloup 120 cm, průměr sloupu 60 cm

Památková ochrana (rejstříkové číslo ÚSKP)	Součást památkově chráněného území
památkově nechráněno	ne

Popis objektu
<p>Vysoká zděná sloupová boží muka s kamenným křížem. Podstavec má tvar hranolu, poté přechází do sloupu s pravidelnými podélnými rýhami. Na vrcholu sloupu je umístěna čtvercová žulová deska, k níž je připojen žulový kříž. Tento kříž svým tvarem připomíná kříž maltézský, dělostřelecký, případně tzv. kříž dělový, který se po roce 1814 rozšířil jako obecný vojenský kříž. Boží muka jsou natřena bílou/běžovou a růžovou barvou a jsou bohatě zdobena. Kamenný kříž na vrcholu sloupu je svými rozměry v porovnání se zbytkem objektu poměrně drobný. Místo, kde se nacházejí tato boží muka, se říká „na Železném vrchu“.</p>

Popis umístění
<p>Boží muka se nacházejí na okraji města Blatná na kopci po levé straně cesty vedoucí z Blatné do Paštik. Přibližně 5 m od tohoto objektu je umístěn geodetický bod. Naproti těmto božím mukám pokračuje polní cesta směrem k rybníku Kaneček. Za objektem se rozprostírá zástavba rodinných domů, tzv. Vinice, pojmenovaná podle stejnojmenného vrcholku (472 m). Boží muka jsou obklopena vzrostlými stromy, a to po levé straně lípou srdčitou a po pravé straně mohutným trnovníkem akátem. Přibližně ve vzdálenosti 25 m od objektu rostou další dvě velké lípy srdčité. Objekt je orientován na východ.</p>

Stav objektu
<p>Boží muka jsou v poměrně zachovaném stavu, avšak běžová a růžová barva postupem času tmavnou a bylo by vhodné tento objekt opětovně natřít. Boží muka jsou zezadu porostlá hnědým mechem a lišejníkem. Celkový stav objektu: 2 (velmi dobrý).</p>

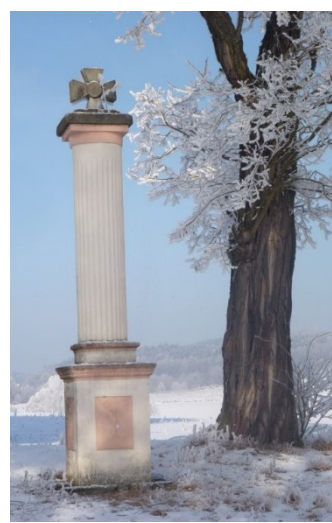
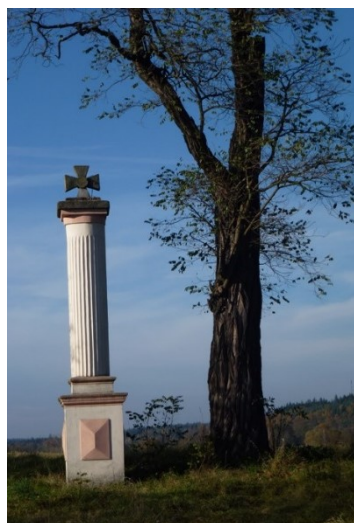
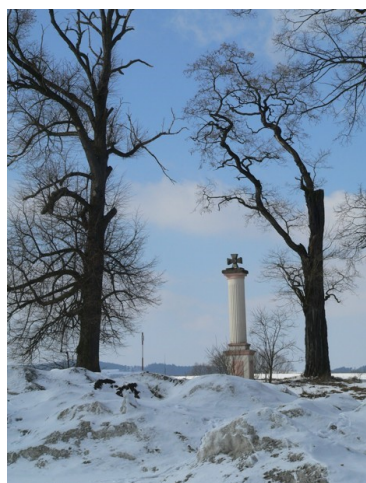
Krajinotvorný význam

Boží muka byla vystavěna na vyvýšeném místě s výhledem na rybník Kaneček i na nedalekou obec Paštiky. Jedná se o dominantní stavbu v širokém okolí. Vzhledem ke tvaru kamenného kříže na vrcholu těchto božích muk se patrně jedná o památku válečných událostí.

Fotografická dokumentace (autorka 2020 a 2021, fotografie nahoře: M. Švehlová 2020)

Historické fotografie (fotografie vlevo nahoře: V. Hrbek 1956, fotografie vpravo nahoře: Městské muzeum Blatná 2007, čtyři fotografie dole: V. Cheníček 2010, 2013, 2014, 2017)

Zpracovala: Nina Švehlová

Datum: 30. 3. 2021

21	KATALOGOVÝ LIST	Rozcestník s křížkem u Paštík
-----------	------------------------	--------------------------------------

Základní informace			
Kraj	Okres	Obec (část obce)	Katastrální území
Jihočeský	Strakonice	Bezdědovice	Bezdědovice

Parcela č.	Vlastnické právo	Druh objektu
806	Jihočeský kraj	KŘÍŽ NA KAMENNÉM SOKLU

Souřadnice GPS
49.4501408N
13.9015661E

Datace vzniku
19. století

Rozměry objektu
celková výška 300 cm, rozměry rozcestníku: hrana soklu 80 cm, hrana pilíře 40 cm, výška kamenného podstavce 190 cm, výška kříže 110 cm

Památková ochrana (rejstříkové číslo ÚSKP)	Součást památkově chráněného území
památkově nechráněno	ne

Popis objektu
<p>Litinový křížek s korpusem Ježíše Krista na původním kamenném rozcestníku. Původní rozcestník, jenž má tvar pravidelného trojbokého hranolu, je poměrně vysoký a je tvořen ze dvou částí (soklu a pilíře). Ve spodní části pilíře je umístěna modrá turistická značka, a to modrá šipka na bílém pozadí, která značí směr modré turistické trasy vedoucí z Blatné, přes Bezdědovice, Paštiky, Újezd u Skaličan a Střížovice až do Myštic. Na pilíři jsou také patrné dvě prohlubně, v nichž v minulosti bývaly směrové cedule. Přibližně ve 2. polovině 19. století byl tento rozcestník nově osazen křížkem. Jedná se o poměrně běžný litinový kříž s postříbřeným korpusem Ježíše Krista, jenž má nad hlavou nápis INRI se stříbrnými paprsky, pod sebou pak destičku bez nápisu a pod ní hlavu anděla s roztaženými křídly. Spodní část kříže je bohatě zdobena květy a vinnou révou. Ramena kříže jsou zakončena postříbřenými hlavami andělů.</p>

Popis umístění
<p>Křížek se nachází asi 1 km severně za obcí Paštiky na rozcestí cest vedoucích do Drahenického Málkova a Chobota. V blízkosti křížku roste mladý dub, za ním pak další dva starší duby. Rozcestí se nachází nedaleko oblasti „U Ženatého dubu“. Objekt je orientován na jih.</p>

Stav objektu
<p>Litinový kříž je v uspokojivém stavu, avšak trojhranný rozcestník má sražené hrany a zasluhoval by důkladnou renovaci a zásah konzervátora. Pod korpusem Ježíše Krista je zavěšený růženec. Rozcestník je mírně nahnutý na sever, kříž naopak mírně na jih. Celkový stav objektu: 3 (dobrý).</p>

Krajinotvorný význam

Místo, kde se nachází křížek zasazený do původního rozcestníku, se dodnes říká rozcestí U Křížku. I v dnešní době plní tato drobná sakrální stavba díky pilné práci místních „značkařů“ (členů Klubu českých turistů) svůj původní účel, kterým v minulosti jistě byl ukazatel směru.

Fotografická dokumentace (autorka 2020)

Historické fotografie (fotografie nahoře: V. Hrbek 1958, dvě fotografie dole: V. Cheníček, 2009)

Zpracovala: Nina Švehlová

Datum: 30. 3. 2021

22	KATALOGOVÝ LIST	Kamenný kříž u Dobšic
-----------	------------------------	------------------------------

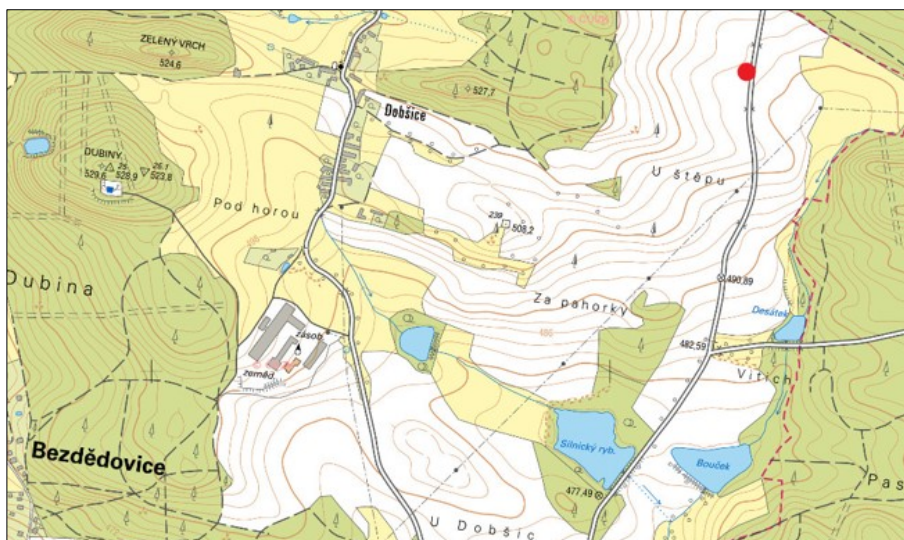
Základní informace			
Kraj	Okres	Obec (část obce)	Katastrální území
Jihočeský	Strakonice	Bezdědovice	Bezdědovice

Parcela č.	Vlastnické právo	Druh objektu
551	SJM Viktorovi	KAMENNÝ KŘÍŽ

Souřadnice GPS
49.4554486N
13.9015611E

Datace vzniku
r. 1902

Rozměry objektu
celkem ze 4 částí, celková výška 310 cm, rozměry podstavce 55 x 60 cm, výška podstavce 77 cm, rozpětí ramen kříže 130 cm, výška kříže 240 cm

Památková ochrana (rejstříkové číslo ÚSKP)	Součást památkově chráněného území
památkově nechráněno	ne

Popis objektu
Mohutný kamenný kříž s litinovým korpusem Ježíše Krista. Tělo celokamenného kříže se skládá celkem ze tří částí, pod nimiž je umístěn kamenný podstavec. Na přední straně podstavce je patrný reliéfně provedený letopočet 1902. Kříž je do jedné třetiny své výšky ve tvaru kvádrů, poté přechází do tvaru šestibokého jehlanu. Korpus Ježíše Krista má nezvykle nakloněnou hlavu hodně doprava. Nad hlavou Ježíše Krista se nachází litinová destička ve tvaru pergamenu s nápisem INRI. Korpus Ježíše Krista je ke kříži přibit třemi šrouby, což je patrné při pohledu zezadu na kříž. Celý kříž jeví známky po nátěru.

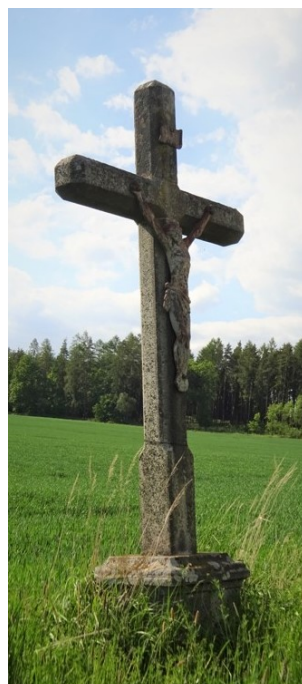
Popis umístění
Kříž se nachází přibližně 5 m od silnice vedoucí z Paštík směrem na Drahenický Málkov. Obec Paštiky je od kříže vzdálená přibližně 2 km. Nedaleko od tohoto objektu se nachází zastávka místní autobusové linky (Bezdědovice, Dobšice rozcestí). Kříž je mírně obtížně přístupný přes příkop lemující tuto silnici. Kolem tohoto objektu se nacházejí pouze pole a lesy u obce Dobšice a směrem k obci Chobot. Objekt je orientován na východ.

Stav objektu
Kříž je značně (přibližně o 10°) nakloněný směrem na západ a mírně nakloněný i na jih. Ve spodní části je porostlý mech. Litinový korpus Ježíše Krista nese známky rozšířené koroze. Kamenný kříž byl zasluhoval odborný zásah restaurátora. Celkový stav objektu: 3-4 (dobrý až špatný).

Krajnotvorný význam

Mohutný kříž u silnice představuje krajinnou dominantu širokého okolí. V minulosti mohl sloužit jako výrazný orientační bod pro chůzi mezi okolními obcemi, zejména Dobšicemi, Paštíkami a Drahenickým Málkovem. Svou velikostí jistě lákal kolemjdoucí i k modlitbě.

Fotografická dokumentace (autorka 2020)

Historické fotografie (dvě fotografie nahoře: V. Cheníček 2007, fotografie dole: V. Cheníček 2009)

Zpracovala: Nina Švehlová

Datum: 30. 3. 2021

23	KATALOGOVÝ LIST	Křížek před Dobšicemi
-----------	------------------------	------------------------------

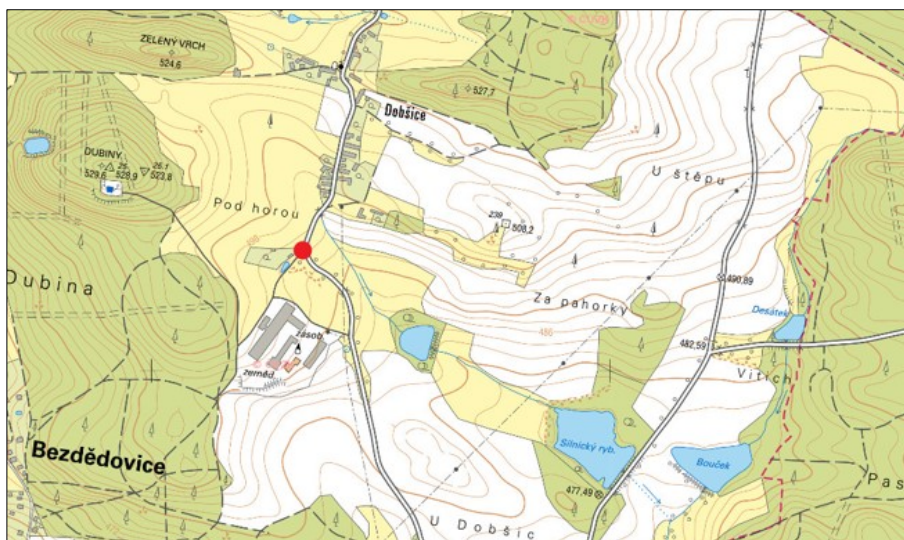
Základní informace			
Kraj	Okres	Obec (část obce)	Katastrální území
Jihočeský	Strakonice	Bezdědovice	Bezdědovice

Parcela č.	Vlastnické právo	Druh objektu
801/5	Obec Bezdědovice	KŘÍŽ NA KAMENNÉM SOKLU

Souřadnice GPS
49.4510142N
13.8890894E

Datace vzniku
neznámá

Rozměry objektu
celková výška 330 cm, rozměry podstavce 46 x 46 cm, výška podstavce 50 + 165 cm, šířka pilíře v nejužším místě 26 cm, výška kříže 110 cm

Památková ochrana (rejstříkové číslo ÚSKP)	Součást památkově chráněného území
památkově nechráněno	ne

Popis objektu
Prostý litinový křížek na vyšším kamenném podstavci obklopený čtyřmi vzrostlými stromy. Kamenný žulový sokl se skládá ze dvou částí (podstavce a pilíře), pod nimiž je ještě umístěna žulová podložka ve tvaru zkoseného půlkruhu. Jednoduchý litinový kříž, odlitý z jednoho kusu tmavé litiny, sahá až do větví blízkých stromů. Ramena kříže jsou zakončena květinovým motivem se třemi okvětními lístky. Na křížku je ukotven postříbřený korpus Ježíše Krista, jenž má nad hlavou postříbřený nápis INRI a pod nímž je umístěna cedulka bez nápisu. Pod touto cedulkou se nachází postříbřená hlava anděla s roztaženými křídly.

Popis umístění
Křížek se nachází ve vzdálenosti přibližně 100 m od obce Dobšice, 6 m od silnice a 6 m od odbočky k zemědělskému areálu, u cesty vedoucí do obce Bezdědovice, případně až do obce Paštiky. Je obklopený čtyřmi mohutnými lipami srdčitými a nachází se v přesném středu čtverce, do jehož tvaru byly lípy vysazeny. Objekt je orientován na sever.

Stav objektu
Litinový křížek je na mnoha místech znečištěný a porostlý mechem. Kamenný podstavec je v horní části na dvou místech naprasklý. Bylo by vhodné celý podstavec zajistit tzv. stahovákem, aby se praskliny dále nerozšiřovaly a nepoškozovaly objekt. Okolí objektu není pravidelně udržováno, kolem křížku se nacházejí uřezané větve a další rostlinný odpad. Celkový stav objektu: 3 (dobrý).

Krajinotvorný význam

Křížek mohl svým umístěním v minulosti označovat začátek obce Dobšice, případně také mohl být znamením rekatolizace této obce. Významným krajinotvorným prvkem je pak spojení tohoto objektu drobné sakrální architektury s výsadbou čtyř listnatých stromů, které s křížkem tvoří dokonalý a pravidelný obrazec.

Fotografická dokumentace (autorka 2020)

Zpracovala: Nina Švehlová

Datum: 30. 3. 2021

24	KATALOGOVÝ LIST	Boží muka u Lapače
-----------	------------------------	---------------------------

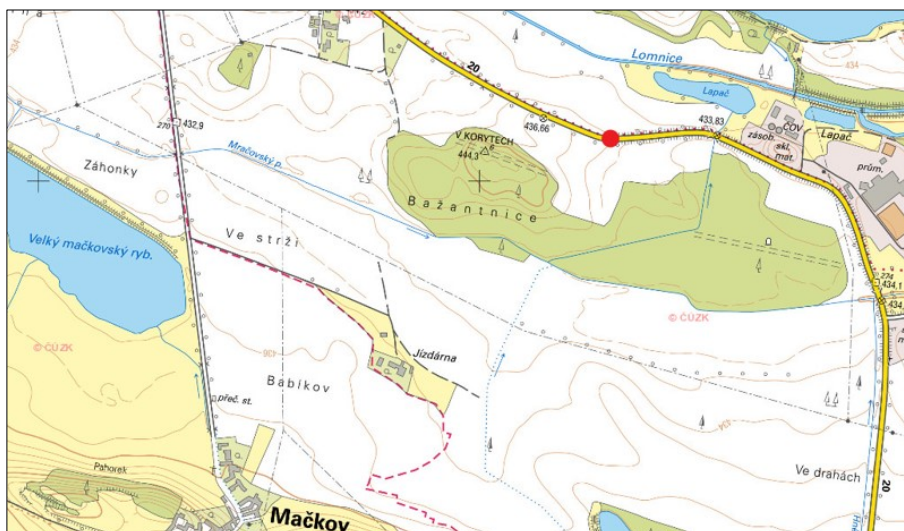
Základní informace			
Kraj	Okres	Obec (část obce)	Katastrální území
Jihočeský	Strakonice	Blatná	Hněvkov u Mačkova

Parcela č.	Vlastnické právo	Druh objektu
1507	Město Blatná	KAMENNÁ PILÍRKOVÁ BOŽÍ MUKA

Souřadnice GPS
49.4138231N
13.8967878E

Datace vzniku
16. až 18. století

Rozměry objektu
celková výška 600 cm, rozměry postamentu 52 x 51 cm, v nejširším místě 72 cm, obvod dříku 120 cm, výška křížku 60 cm

Památková ochrana (rejstříkové číslo ÚSKP)	Součást památkově chráněného území
kulturní památka (21039/3-4116)	ne

Popis objektu
<p>Kamenná pilířková boží muka s vrcholovou kaplicí a kovaným křížkem na vrcholu. Boží muka (v některých pramenech též s názvem morový sloup) jsou datována pravděpodobně do počátku 18. století, je však možné, že byla vystavěna již v 16. nebo 17. století. Boží muka jsou tvořena vysokým a poměrně masivním kamenným postamentem s profilovanými krycími deskami, který je členěn mělkými nikami. Jednotlivé niky jsou vyvedeny tesanou linkou do tvaru obdélníku s obloučkově nahrazenými rohy. Na postamentu se nachází ozdobný latinský nápis „SANCTISSIME DEI MATER DOLOROSAE“, jenž odkazuje na Pannu Marii Bolestnou. Na postamentu stojí vysoký, štíhlý dřík s dvěma prstenci pod horní krycí deskou a s jedním prstencem nad malou hranolovou patkou. Boží muka jsou ukončena hranolovou kaplicí s mělkými nikami obdélného tvaru s obloučkově nahrazenými rohy. Hranolovou kaplici zdobila patrně patrová ustupující stříška, dnes bohužel poškozená. Nedochoval se ani originál vrcholové ozdoby – ozdobně kovaný křížek soudobý s božími mukami. Boží muka byla v r. 2015 kompletně zrenovována Petrem Štěpánem. Repliku chybějícího kovaného křížku na vrcholu božích muk vytvořil umělecký kovář Milan Hrubý.</p>

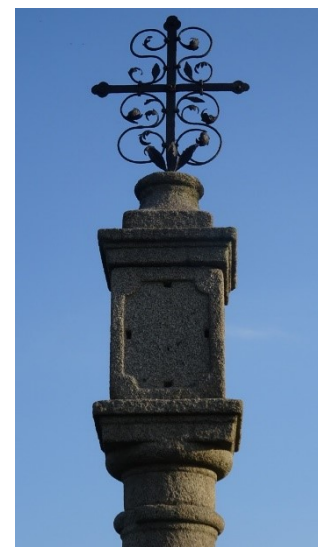
Popis umístění
Boží muka se nacházejí v příkopovém náspu při pravé straně hlavní silnice vedoucí z Blatné do Sedlice, přibližně 1,5 km od města Blatná a v blízkosti dvora Lapač. V jejich okolí jsou pouze pole, v těsné blízkosti pak keř, který je částečně zakrývá. Objekt je orientován na sever.

Stav objektu
Zejména díky nedávné odborné renovaci jsou boží muka ve velmi dobrém stavu. V dříku je zezadu otvor, dřík i postament mají opotřebené hrany. Celkový stav objektu: 2 (velmi dobrý).

Krajinotvorný význam

Mimořádná kamenná pilířková boží muka, jež jsou dokladem kvalitního kamenického řemesla. Vzhledem k jejich umístění v otevřené krajině plní boží muka mimořádnou krajinotvornou a estetickou funkci. Od r. 1958 jsou zapsána na seznamu nemovitých kulturních památek, památková ochrana se však vztahuje na boží muka bez pozemku. Latinské nápisy mohly být v minulosti pravděpodobně ze všech 4 stran postamentu, avšak dochoval se pouze jeden z nich.

Fotografická dokumentace (autorka 2020)

Historické fotografie (dvě fotografie nahoře: V. Hrbek 1956, fotografie vlevo uprostřed: Městské muzeum Blatná 2007, fotografie vpravo uprostřed a dvě fotografie dole: Svazek obcí Blatenska 2011)

Historické fotografie (fotografie nahoře: P. Štěpán 2015 – před opravou, fotografie uprostřed a dole: P. Štěpán 2015 – po opravě)

Zpracovala: Nina Švehlová

Datum: 30. 3. 2021

25	KATALOGOVÝ LIST	Boží muka v Kněžohájku
-----------	------------------------	-------------------------------

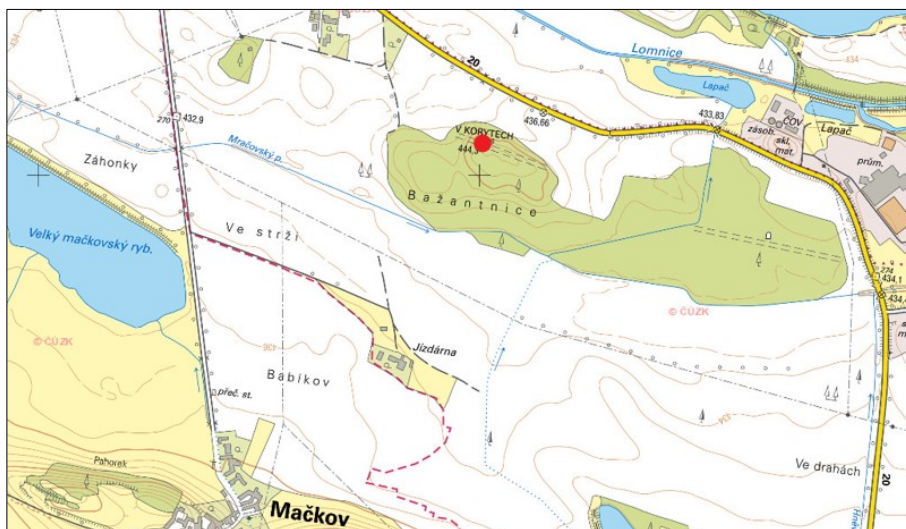
Základní informace			
Kraj	Okres	Obec (část obce)	Katastrální území
Jihočeský	Strakonice	Blatná	Hněvkov u Mačkova

Parcela č.	Vlastnické právo	Druh objektu
244/1	Jan Hildprandt	ZDĚNÁ VÝKLENKOVÁ BOŽÍ MUKA

Souřadnice GPS
49.4133678N
13.8928767E

Datace vzniku
17. až 18. století

Rozměry objektu
celková výška 390 cm, rozměry soklu 135 x 125 cm, výška soklu 120 cm, dřík v nejužším místě 108 cm, výška křížku 40 cm

Památková ochrana (rejstříkové číslo ÚSKP)	Součást památkově chráněného území
památkově nechráněno	ne

Popis objektu
Zděná výklenková boží muka v Kněžohájku, či dle pomístního názvu „V korytech“. Jedná se o zděnou cihlovou stavbu se čtyřmi výklenky. Boží muka jsou tvořena hranolovým soklem se zesílenými nárožními, na který navazuje zúžený hranolový dřík s čtvercovým půdorysem. Středem celé stavby probíhají úzké půlkruhově ukončené niky. Vrcholovou kaplici nahrazuje nízký nástavec členěný obdélnými nikami, v nichž bylo vytvořeno obdélníkové zrcadlo se zaoblenými stranami. Boží muka jsou završena podstřešní římsou a nízkou jehlancovou stříškou, pokrytou pálenými taškami. Celá stavba je vystavěná z cihel, do vrcholku stříšky je zasazen jemný litinový křížek černé barvy s vyrytým vročením 2015, jehož ramena mají zakončení ve tvaru listu. Boží muka provází pověst o blatenském knězi, který porušil zpovědní tajemství, když prozradil těhotenství chudé svobodné dívky. Dívka si vzala život, a protože sebevrazi nesměli být pohřbeni na hřbitově, nechali ji zahrabat na návrší za městem. Knězova vina se však prozradila, a tak pohoršení měšťané dovedli kněze k dívčinu hrobu a v tom hájku jej zaživa zardili.

Popis umístění
Boží muka se nacházejí na návrší v hustém porostu severozápadně od obce Hněvkov, v lese Bažantnice v blízkosti vrcholu Kněžský hájek (444 m), neboli v Kněžohájku. V nejbližším okolí božích muk se nachází početná skupina mohutných balvanů a listnatý háj tvořený z lip a dubů.

Stav objektu
Po celém povrchu objektu je silně poškozená omítka, jsou zde pouze její fragmenty. V červnu r. 2015 byla Petrem Štěpánem zhotovena nová cihlová stříška a opraveny otvory ve zdivu. Téhož roku byla boží muka osazena novým litinovým křížkem, který zhotovil umělecký kovář Milan Hrubý. Celkový stav objektu: 3-4 (dobrý až špatný).

Krajinotvorný význam

Výjimečná stavba drobné sakrální architektury se nachází a i v minulosti se nacházela mimo jakékoliv cesty či rozcestí. Patrně zde však v 17. či 18. století mohla vést poutní cesta. Spojení zděných božích muk s velkým počtem mohutných balvanů vytváří tajemnou atmosféru. Boží muka jsou ukryta v hustém lesním porostu, který ještě tuto atmosféru jemně dotváří.

Fotografická dokumentace (autorka 2020 a 2021)

Historické fotografie (fotografie nahoře a uprostřed: Svazek obcí Blatenska 2011, fotografie dole: P. Štěpán 2015 - na snímku umělecký kovář Milan Hrubý z Čekanic)

Zpracovala: Nina Švehlová

Datum: 30. 3. 2021

Stručný slovníček pojmů a zkratk použitých v katalogu (Chodura et al., 2001)

adorant = (lat.), ve starokřesťanském umění vyobrazení stojící postavy se vztaženými pažemi, později i klečící figura se sepjatýma rukama; v.t. anděl, donátor, orant

dřík sloupu = hlavní část sloupu mezi hlavicí a patkou

hlavice = jednoduchý nebo složitější architektonický článek ukončující sloup či pilíř

ikona = (řec.), přenosný deskový obraz, původně i socha s náboženským námětem, liturgický kultovní předmět

IHS = nebo také JHS, zkratka jména Ježíš v řečtině (ΙΗΣΟΥΣ, Jésús)

INRI (str. 37) = (lat.), počáteční písmena nápisu, který dal Pilát umístit na Kristově kříži; Iesus Nazaranus Rex Iudaeorum (Ježíš Nazaretský, král židovský)

koncha = (lat. concha - lastura, mušle), specifický typ kulové klenby, která tvoří horní část niky, kryje zpravidla prostor o polokruhovém půdorysu

korpus = (lat.), označení pro samotné tělo ukřižovaného Krista (corpus Christi); užívané pro sochařskou tvorbu

obnova památky = souhrn činností směřující k obnovení památky v celém jejím účinu; její součástí je restaurace, restituce, rekonstrukce, adaptace a regenerace

ochrana kulturní památky = soubor činností směřující k zachování památky bez rušivého zásahu do její podstaty

ornament = (lat.), plošná nebo plastická výzdoba tvořená symetrickým a rytmickým opakováním určitých prvků; v užším smyslu jednotlivý motiv či systém sestavený do nekonečné řady nebo rozložený na ploše

památka = kulturní památka, dílo dokládající myšlenku tvůrce, technickou vyspělost a sloh příslušného časového období a zasluhující zachování pro budoucí generace

památková péče = souhrn činností směřujících k cílevědomému zachování památky od její evidence, dokumentace a vyhodnocení stavu přes legislativní a normotvornou ochranu, konzervaci a obnovování původní funkce památky až k vědecké publikační a výchovné práci; v ČR je zajišťována státními památkovými institucemi

relief = (franc.), v sochařství tvar vystupující plasticky nad základní plochu; basrelief (mírně vystupující), hautrelief (hodně vystupující). Zvláštním případem je relief en creux (glyptický r., celý vyryt negativně do plochy)

sloup = volně stojící svislá podpora, nosná; je složený z patky, dříku a hlavice

světec = křesťan, o němž v církvi panuje přesvědčení, že jeho život byl příkladný a že tedy po smrti žije dále v Boží přítomnosti

trojlist = jetel, gotický motiv kružby, kamenný prvek tvaru jetelového listu, i dekorativněji geometricky konstruovaného

vročení = datum, datace

výklenek = nika, ustupující část zdi většinou na půlkruhové nebo poloelipsové základně; v sakrální architektuře většinou jako exedra

3.4 Shrnutí krajinářského významu drobných sakrálních staveb

Všechny drobné sakrální stavby zahrnuté v katalogu se nacházejí mimo intravilán obcí, tedy ve volné krajině, jak již bylo naznačeno výše v metodice práce. Žádný z objektů zahrnutých v katalogu se nenachází na památkově chráněném území, neboť se nacházejí v extravilánu mimo městskou památkovou zónu města Blatná (od r. 1990, rejst. č. ÚSKP 2055). Většina zkoumaných a popisovaných staveb má výrazný krajinářský význam, u některých se autorka pokusila i o vlastní popis jejich významu v krajině.

Drobné sakrální stavby popisované v katalogu plní nejčastěji úlohu orientačního bodu na vyvýšeném místě v krajině a jejich okolí tak poskytuje výhled na celou širokou okolní krajinu. Některé z nich byly také pravděpodobně postaveny na okraji nebo křižovatce starých, dnes již zaniklých stezek a cest. Většina sakrálních staveb zahrnutých v katalogu pak jistě plnila i funkci místa sloužícího ke zklidnění, meditaci či modlitbě a lze je považovat za místa duchovního či posvátného významu.

Z krajinářského hlediska je významné i časté spojení drobné sakrální architektury s výsadbou stromu či přímo skupiny stromů, nevzácně i do určitého tvaru, které lze považovat za prvky tzv. komponované krajiny.

V neposlední řadě nelze opomenout také významnou estetickou a krajinotvornou funkci drobných sakrálních staveb, která je vlastní téměř všem drobným sakrálním stavbám obsaženým v katalogu, neboť všechny jistě přispívají k posílení estetického vnímání krajiny člověkem. Drobná sakrální architektura je velmi významným prvkem krajinného rázu celé oblasti Blatenska.

V další podkapitole autorka popsala další zajímavé či významné objekty, včetně památkově chráněných staveb, které se do katalogu vybraných staveb nevešly – ať už z důvodu značné vzdálenosti od vybraného zájmového území nebo proto, že se primárně nejedná o stavby sakrální.

3.5 Další drobné sakrální stavby na Blatensku

V následující podkapitole budou stručně popsány a další sakrální i nesakrální stavby v Blatné či v jejím okolí. Autorka si neklade za cíl zmínit všechny zajímavé objekty, a vytvořit tak jejich úplný přehled, jedná se naopak jen o několik vybraných staveb, které jsou zvláštní a zajímavé svým původem, okolím či vzhledem.

Kamenný kříž u Domova pro seniory

Připomíná oběti velké povodně, kdy se 18. dubna roku 1829 nad Blatnou protrhl rybník Hodaň a voda strhla dva šestnáctileté chlapce, mlynářského synka Václava Draždíka a mládka Martina Houzara, kteří vytahovali stavidla na rybníku Pustém. Kamenný kříž pod mostem u Domova pro seniory dodnes označuje místo, kde byla těla chlapců nalezena a je údajně vytesán z balvanu, na němž byli chlapci nalezeni. (Hořejš et al. 1994) Kamenný kříž je chráněn jako kulturní památka (rejst. č. ÚSKP 23107/3-4042) a nachází se na území městské památkové zóny Blatná. Kříž je umístěn na travnatém prostranství se vzrostlými stromy. Významný kamenný kříž je cenným dokladem drobné lidové architektury a jedná se o dobře zpracované kamenické dílo. (zdroj: pamatkovykatalog.cz)

Obr. č. 6 a 7 – kamenný kříž u Domova pro seniory (fotografie: autorka 2021)

Kaple Panny Marie u Čekanic

Byla postavena v roce 1815 majitelem čekanického velkostatku Aloisem Helversenem, jenž byl v roce 1813 zachráněn vojákem pocházejícím z tohoto kraje v bitvě u Lipska (1813). Zděná kaple Panny Marie byla v roce 1907 zrekonstruována. (Štěpán, 2018) U kapličky roste památný strom známý jako Buk Velenovského, pojmenovaný po slavném místním rodákovi, botanikovi dr. Josefu Velenovském. (Oberfalcer, 2012) Nachází se přibližně 1,5 km u obce Čekanice po pravé straně směrem na Mačkov. Kaplička je chráněna jako kulturní památka (rejst. č. ÚSKP 37506/3-4062) a také je v ochranném pásmu památného stromu. Kaplička Panny Marie v Čekanicích je cenným dokladem drobné sakrální architektury a dotváří charakteristický ráz krajiny. (zdroj: pamatkovykatalog.cz)

Obr. č. 8 a 9 – Kaple Panny Marie u Čekanic (fotografie: Svazek obcí Blatenska 2011)

Památný kámen v Kněžohájku

Kámen s černou kamennou destičkou připomíná vraždu hajného Františka Šlajse ve službách barona Ferdinanda Hildprandta, ke které došlo v panském lesíku „Kněžohájek“ v roce 1930. Vražda hajného nakonec nebyla objasněna dodnes. Na místě, kde byla zavražděn František Šlajs nalezen, později nechal velkostatkář a baron Hildprandt zbudovat na jeho památku důstojný pomník. Pomník všem dodnes připomíná křehkost a pomíjivost práva a spravedlnosti. (zdroj: Blatenské listy, ročník 32 (42), číslo 2, s. 6-7, ze dne 5.2.2021).

Obr. č. 10 a 11 – Památný kámen v Kněžohájku (fotografie: autorka 2021)

4. Závěr a diskuze

Cílem této bakalářské práce bylo zmapování, zakreslení a vyhodnocení stavu i krajinářského významu drobných sakrálních staveb vyskytujících se mimo intravilán obcí na vybraném území Blatenska. Na základě sběru dat v terénu, odborné literatury, mapových podkladů a dalších pramenů byly k jednotlivým drobným sakrálním stavbám ve vybraném území vytvořeny katalogové listy obsahující všechny základní informace o těchto objektech, a to včetně zhodnocení jejich významu v krajině Blatenska. Výstupem této bakalářské práce je tedy právě katalog drobných sakrálních staveb na Blatensku, který je doplněn bohatou dokumentací současných i historických snímků a v případě některých objektů i snímků zachycujících jejich obnovu či opravy. Dílčím výstupem je také souhrnná mapa zakreslující polohu všech drobných sakrálních staveb na vybraném území včetně jejich přehledu v souhrnné tabulce.

Dle názoru autorky by mělo být více sakrálních objektů, a to nejen na území Blatenska, prohlášeno za kulturní památku, aby mohla být kvalitněji a odborněji zajištěna jejich případná údržba a opravy. Autorku při psaní této práce překvapila skutečnost, že ze všech 25 vybraných sakrálních staveb jsou památkově chráněny pouze dvě. Pokud by si autorka této práce měla vybrat jen jedinou sakrální stavbu, která by za kulturní památku jistě měla být prohlášena, byla by to kamenná boží muka sv. Anny u Skaličan, a to díky jejich citlivému umístění v krajině a zejména duchovnímu významu tohoto místa.

Ochrana drobné sakrální architektury v krajině je nesmírně důležitá a je na každém z nás, zda se jejich příběh a památka zachová i pro budoucí generace. Drobné sakrální stavby by zasloužily mnohem více pozornosti laické i odborné veřejnosti, stejně tak jako různé místní spolky a jednotlivci, kteří se často dobrovolnickým způsobem o tyto stavby starají.

Tato bakalářská práce zabývající se evidencí a katalogizací drobných sakrálních staveb na Blatensku by mohla posloužit Národnímu památkovému ústavu k aktualizaci dat v památkovém katalogu a dále také spolkům či jednotlivcům, kteří se zabývají opravami a údržbou těchto drobných staveb.

„Jak se vyrovnat s opuštěnou vírou? Ponechat stopy všech proměn v krajině, protože představují klíč k lidským osudům, nebo jen z lhostejnosti, protože nevadí? Zaniknou-li, čím nás osloví krajina bez paměti?[...] a tak se vracíme k starému kamennému křížku u cesty, kolem něhož přešly generace, protože nám dává dějinnost a naši existenci hloubku času, kterou bychom bez něho nikdy nepoznali.“ (Hájek et Bukačová, 2006)

Přehled literatury a použitých zdrojů

Odborné publikace, články ve sbornících a odborných časopisech

Belisová N., 2013: Typy památek v krajině, s. 4-8. In: Bělohradský R., Belisová N., Bořil P., 2013: Kamenné kříže Čech, Moravy a Slezska. Vydala Květa Vinklátová - Knihy 555, Liberec, ISBN 978-80-86660-37-0, 271 s.

Binder M., Kovář D.: Kapličky, sochy a křížky. Drobná sakrální architektura na území města Českých Budějovic. Vydal Milan Binder, tisk Karmášek, s.r.o., České Budějovice, 1. vydání, ISBN 978-80-87277-13-3, 173 s.

Cílek V., 2005: Krajiny vnitřní a vnější. Texty o paměti krajiny, smysluplném bobrovi, areálu jablkového štrúdlu a také o tom, proč lezeme na rozhlednu. Nakladatelství Dokořán, Praha, druhé doplněné vydání, ISBN 80-7363-042-7, 269 s.

Dočkal Z., 2000: Děláme dost pro to, aby památky dotvářely kulturní krajinu?, s. 43-51. In: Hájek T., Jech K. (eds.), 2000: Téma pro 21. století. Kulturní krajina aneb proč ji chránit? (sborník). Ministerstvo životního prostředí, Praha, ISBN 8072121340, 243 s.

Dreslerová D., Stejskal A., Beneš J., 2003: Historie krajiny severního Prácheňska, The Historic Landscape of North Prácheňsko. Prácheňské nakladatelství Písek, ISBN 80-86566-19-6, 196 s.

Erbán V., 2001: Krajina zevnitř, čtení krajiny pomocí chodidel, s. 111-117. In: Hájek P. (ed.), 2000: Krajina zevnitř. Malá Skála, Praha, 1. vydání, ISBN 80-902777-8-0, 117 s.

Hájek P., 2009: Zděná boží muka v jižních Čechách. Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, České Budějovice, vydání první, ISBN 978-80-85033-16-8, 243 s.

Hájek P., 2019: Česká krajina a baroko. Urbanismus českého baroka na příkladu města Jičína a jeho okolí. Knihovna Václava Čtvrťka v Jičíně, Jičín, druhé upravené vydání, ISBN 978-80-905342-4-7, 67 s.

Hájek P., Novotná H., Vinařová A., Vavřková Z., Lavička R., 2010: Obnova a údržba drobné sakrální architektury. Základní principy a zásady. Vydala Místní akční skupina Sdružení Růže, České Budějovice, vydání první, ISBN:978-80-87082-18-8, 48 s.

Hájek T., 2000: Aneb proč chránit kulturní krajinu?, s. 17-25. In: Hájek T., Jech K. (eds.), 2000: Téma pro 21. století. Kulturní krajina aneb proč ji chránit? (sborník). Ministerstvo životního prostředí, Praha, ISBN 8072121340, 243 s.

Hájek T., Bukačová I., 2006: Příběh drobných památek (Od nezájmu až k fascinaci). Edice Krajina domova, svazek 1, vydal Jaroslav Bárta, Studio JB, Lomnice nad Popelkou, druhé vydání, ISBN 80-900903-9-7, 142 s.

- Hladký J., 2007: Kapličky, boží muka, výklenkové kapličky a zvoničky na Milevsku a Písecku. Vydalo Město Milevsko, tisk Tiskárna Protisk České Budějovice, vydání první, ISBN 978-80-254-0640-3, 140 s.
- Hladký J., 2014: Kříže a křížky na Písecku a Milevsku. Vydal Svazek obcí Milevska, tisk Tiskárna Protisk České Budějovice, ISBN 978-80-260-7297-3, 180 s.
- Horáček I., 2002: Krajina jako referenční systém, s. 100-110. In: Hájek P. (ed.), 2000: Krajina zevnitř. Malá Skála, Praha, 1. vydání, ISBN 80-902777-8-0, 117 s.
- Hořejš P., Koubík V., Svítková T., 1994: Průvodce městem Blatná. Vydala Amalthea a.s. ve spolupráci s Městským úřadem Blatná, vydání první, 55 s.
- Hrubý P., Altová E., Kadlec A., 2015: Metodika dokumentace drobných památek: certifikovaná metodika. Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Ústí nad Labem, Ústí nad Labem, vydání první, ISBN 978-80-85036-57-2, 104 s.
- Chodura R., Klimešová V., Křišťan A., 2001: Slovník pojmů sakrálního výtvarného umění. Karmelitánské nakladatelství, Kostelní vydří, ISBN 80-7192-530-6, 103 s.
- Kupka J., 2009a: Duchovní význam místa jako hodnota území. Urbanismus a územní rozvoj, ročník XII., číslo 3/2009, ISSN 1212-0855, s. 46-50.
- Kupka J., 2009b: Ochrana kulturní krajiny formou ochrany krajinného rázu. In: Člověk, stavba a územní plánování III. ČVUT v Praze, Fakulta stavební, ISBN 978-80-01-04293-9, s. 109-118.
- Kupka J., 2010: Krajiny kulturní a historické. Vliv hodnot kulturní a historické charakteristiky na krajinný ráz naší krajiny. České vysoké učení technické v Praze, Praha, vydání první, ISBN: 978-80-01-04653-1, 180 s.
- Květ R., 2003: Duše krajiny – Staré stezky v proměnách věků. Academia, nakladatelství Akademie věd ČR, Praha, první vydání, ISBN 80-200-1012-2, 195 s.
- Nusek J., Svoboda J. a kolektiv, 2001: Příběh kapliček. Drobné sakrální objekty na Podblanicku. Vlastivědný časopis Pod Blánkem, roč. V. (XXVII.), 6. samostatná příloha, ISBN 80-86327-16-7, 130 s.
- Oberfalcer E., 2011: Příroda v okrese Strakonice. Vydal Svazek měst a obcí okresu Strakonice, první vydání. 144 s.
- Oberfalcer E., 2012: Naučné stezky, vycházkové okruhy a technické památky v okrese Strakonice. Vydal Svazek měst a obcí okresu Strakonice v Prácheňském nakladatelství, první vydání, ISBN 978-80-86566-55-9, 145 s.
- Ortová J., 2002: Životní prostředí a kultura, s. 43-52. In: Hájek P. (ed.), 2000: Krajina zevnitř. Malá Skála, Praha, 1. vydání, ISBN 80-902777-8-0, 117 s.

Paloušová Z., 2009: Kamenná boží muka v jižních Čechách a přilehlé Moravě. Vydal Národní památkový ústav, pracoviště České Budějovice, vydání první, ISBN 978-80-85033-17-5, 288 s.

Papoušek D., 2004: Náboženství a posvátný prostor, s. 6-12. In: Vaverka J., 2004: Moderní sakrální stavby. Mezinárodní konference. Vysoké učení technické v Brně, Fakulta architektury, Brno, ISBN 80-214-2791-4, 99 s.

Satran V., 2015: Pošumavská boží muka. Nakladatelství KOPP, České Budějovice, ISBN 978-80-7232-477-4, 150 s.

Sádlo J., Hájek P., 2004: Česká barokní krajina: co to vlastně je? I. Kulturně-antropologická východiska odpovědi. II. Jevy, procesy, interpretace. In: Dějiny a současnost. Kulturně historická revue. Nakladatelství Lidové noviny, Praha, ISSN 0418-5129 26, č. 3, 4, s. 29-33; 45-49.

Sádlo J., Pokorný P., Hájek P., Dreslerová D., Cílek V., 2005: Krajina a revoluce. Významné přelomy ve vývoji kulturní krajiny Českých zemí. Malá Skála, Praha, vydání první, ISBN 80-86776-02-6, 248 s.

Sekera J., 2010: Blatná, průvodce městem. Vydalo Město Blatná, 31 s.

Spathová J., 2004: Památky lidového stavitelství. Vydala Krajská knihovna Františka Bartoše, příspěvková organizace v edici Zlínský kraj, sv. 9, Zlín, vydání první, ISBN 80-86886-04-2, 176 s.

Stroch D., 2002: Krajina není, s. 9-13. In: Hájek P. (ed.), 2000: Krajina zevnitř. Malá Skála, Praha, 1. vydání, ISBN 80-902777-8-0, 117 s.

Štěpán P., Petrán K., Žůrek J., Pavlík P., 2018: Průvodce Blatenskem nejen pro cyklisty. Vydalo Centrum kultury a vzdělávání Blatná, 3. vydání, 63 s.

Valenčík M., 2006: Ohrožené památky. Kostely, kaple a kapličky v České republice. Nakladatelství Miloš Uhlíř – Baset, Praha, vydání první, ISBN 80-7340-082-0, 295 s.

Vorel I., Kupka J., 2011: Krajinný ráz. Identifikace a hodnocení. České vysoké učení technické v Praze, Praha, vydání první, ISBN 978-80-01-04766-8, 148 s.

Žitňanský M., 2004: Sakrálny priestor v historickom kontexte, s. 90-98. In: Vaverka J., 2004: Moderní sakrální stavby. Mezinárodní konference. Vysoké učení technické v Brně, Fakulta architektury, Brno, ISBN 80-214-2791-4, 99 s.

Legislativní zdroje

Evropská úmluva o krajině (č. 13/2005 Sbírký mezinárodních smluv)

Zákon č. 144/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

Internetové zdroje

Claval P., 2005: Reading the rural landscapes. *Landscape and Urban Planning* 70 (2005), p. 9-19 (online) [cit. 2021.03.20], dostupné z <<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0169204603002068>>

Digitální archiv Státního oblastního archivu v Třeboni – Myštice – kronika obecní, 1928-1945 (1953), snímek 45, (online) [cit. 2020.06.20], dostupné z <<https://digi.ceskearchivy.cz/>>

El Fasskaoui B., Kagermeier A. (ed.) 2014: Le paysage culturel: Vers une approche globale du patrimoine? *Patrimoine et tourisme culturel au Maroc, Meknès*, p. 33-41 (online) [cit. 2021.03.19], dostupné z <https://www.researchgate.net/publication/337654093_Le_paysage_culturel_Vers_une_approche_globale_du_patrimoine>

Font C., Padró R., Cattaneo C., Marull J., Tello E., Alabert A., Farré M., 2020: How farmers shape cultural landscapes. Dealing with information in farm systems (Vallès County, Catalonie, 1860). *Ecological Indicators* 112 (2020) 106104, 13 p., online, [cit. 2021.03.01], dostupné z <<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1470160X20300418>>

Krüger R., Ufer U., 2012: Introduction: Qu'est-ce qu'un paysage culturel de et dans la modernité? *Eurostudia*, vol. 8, n°1-2, 2012-2013, p. 5-18 (online) [cit. 2021.03.17], dostupné z <<https://www.erudit.org/fr/revues/euro/2012-v8-n1-2-euro01518/1026629ar/>>

Schulp C. J. E., Levers Ch., Kuemmerle T., Tieskens K. F., Verburg P. H., 2019: Mapping and modelling past and future land use change in Europe's cultural landscapes. *Land Use Policy* 80 (2019), p. 332-344, (online) [cit. 2021.03.14], dostupné z <<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S026483771730755X>>

Štastná M., Vaishar A., 2020: Values of rural landscape: The case study Chlum u Třeboně (Bohemia). *Land Use Policy* 97 (2020) 104699, 8 p., (online) [cit. 2021.03.11], dostupné z <<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0264837719311883>>

Valetti L., Pellegrino A., Aghemo Ch., 2020: Cultural landscape: Towards the design of a nocturnal lightscape. *Journal of Cultural Heritage* 42 (2020), p. 181-190, (online) [cit. 2021.03.12], dostupné z <<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1296207418308896>>

Williams A., 2016: Spiritual landscapes of Pentecostal worship, belief, and embodiment in a therapeutic community: New critical perspectives. *Emotions, Space and Society* 19 (2016), p. 45-55, (online) [cit. 2021.03.03], dostupné z <<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S175545861530075X>>

www.cuzk.cz

www.pamatkovykatalog.cz

Ostatní zdroje

Konzultace s p. Petrem Štěpánem

Konzultace s Ing. Václavem Cheníčkem

Archiv (kartotéka fotografií) p. Vincenta Hrbka

Archiv digitálních fotografií Ing. Václava Cheníčka

Blatenské listy, ročník 32 (42), číslo 2, s. 6-7, ze dne 5.2.2021

Série článků o drobné sakrální architektuře (autoři Ing. Václav Cheníček a Mgr. Karel Petrán), vydávaná v Blatenských listech – poskytnuto Ing. Václavem Cheníčkem

Příloha

Spolek Menhirostav – srpen 2020 (fotografie: autorka 2020)

